

ועדת החקירה האזרחית לאסון ה-7.10

ישיבה מיום 24 בספטמבר 2024

נוכחים:

חברי הוועדה:

השופטת בדימוס ורדה אלשיך, יו"ר הוועדה
רנ"צ בדימוס שלמה אהרונישקי, מפכ"ל
המשטרה לשעבר
אלוף במיל' איל בן ראובן
מר רפי בן שטרית, ראש עיריית בית שאן
לשעבר
תא"ל במיל' יהודית גריסרו

עדים:

מר אייל אשל וגב' שרון אשל, הוריה של רוני
אשל ז"ל
אל"מ בדימוס רוני ברט, רח"ט במועצת המל"ל
לשעבר
גב' קרני פלג, מובילת עמותת "בונות
אלטרנטיבה"

פרוטוקול

נכנסים העדים מר אייל אשל וגב' שרון אשל, הוריה של רוני אשל ז"ל, ששירתה כתצפיתנית במוצב

נחל עוז.

ורדה אלשיך: בוקר טוב. אנחנו מודים לך שבאת. אולי בתור התחלה תספר לנו כמה מילים על

הבת שלך, אם אתה רוצה ומסוגל, מעבר לכל האירוע המצער.

אייל: הגענו הבוקר, אני ושרון, כהורים של רוני.

ורדה אלשיך: שלום שרון.

אייל: בעצם באנו כדי לספר את הסיפור של ילדה שגדלה במדינת ישראל, נולדה

במדינת ישראל, וקוראים לה רוני אשל, ולימים התגייסה לצבא. באנו לספר את

הסיפור של ילדה שהתגייסה לצבא, ובעצם זאת מתנה שקיבלנו ל-19 שנה ושבעה

חודשים, והיה מי שדאג לקחת לנו את המתנה הזאת, שקוראים לה רוני. אנחנו

פה כדי לספר את הסיפור של רוני, ובעצם במעטפת את הסיפור של כולנו, של כל הבנות האלה. של חמ"ל אחד במדינת ישראל. הסיפור בעצם מתחיל עם רוני שלנו שנולדה כבכורה, וגדלה לחיים וטרפה את החיים, באמת, תרתי משמע. כמעט מהיום הראשון היא כבר חייכה לכולם, וככה הייתה במהלך כל שנותיה. אלה 19 שנים של הנאה צרופה, ושל הרבה מאוד חיוכים. אלה 19 שנים של הרבה מאוד אהבה לדבר אחד, שעושה שמח אצל כל בן אדם, וזה כל נושא הקולינריה. היא אהבה את המטבח בצורה מטורפת. כאוטוידקטית, היא גם הלכה והתמחתה, וידעה לעשות פסטה באופן ידני, וגדלה לחיים מאוד נעימים ושקטים. בסוף אנחנו משפחה קטנה, שאת מרבית ילדותה עשתה בכפר ורדים, ולימים הגענו לצור יצחק, ושם המשיכה את החיים יחד עם שני אחיה. זו ילדה שהייתה נתינה כולה. זו ילדה שהייתה חזקה מאוד, ובעיקר אסרטיבית, אבל בעיקר גם לוחמת צדק. כי מגיל נעורים היא כבר שמרה על הילדים בכיתה שלא יהיו החרמות, חרמות, ברוגז וריב, ובעצם הרווחנו את רוני בכל מהלך שנותיה, שלימים הלכה לתיכון ירקון ולמדה בו, וסיימה י"ב, וידעה לתת לנו הרבה מאוד שקט ושלוה. כי רוני הייתה מנכ"ל הבית גם. היא הייתה אפילו בבסיס וידעה להגיד אם דובי יצא החוצה לדשא לעשות את צרכיו, מבלי שהייתה בבית בכלל, כי ידיה היו בכול. זאת הייתה רוני, עם הרבה מאוד חיוך ונתינה ואהבה לכולם.

אני אספר לכם משהו קטן. בגיל תשע גילינו שיש לרוני חור בלב. החור הקטן הזה, שתמיד נסתם אצל הילדים בגיל שלוש, אז אצלה הוא לא נסתם. גילינו את זה במקרה, היא נפלה בשיעור התעמלות, ומהון להון, מבדיקה לבדיקה, גילינו את זה, ורוני בגיל תשע עברה צנתור. חשבנו אז שהצלנו אותה, שהצלנו את החיים שלה. אם לא היינו עושים את זה, אז כנראה בגיל 17 היא הייתה צונחת ולא

שרון:

נשארתי איתנו, אבל אז באמת חשבנו שהצלנו אותה. כמו שאייל אמר, רוני הייתה בן אדם מאוד מאוד חזק, מאוד עוצמתי. היא משכה אנשים אליה, היא ידעה להנהיג, אבל ידעה להנהיג בטוב. היא הייתה מאוד עוצמתית, וגם כשהיא הגיעה לנחל עוז, ואלה דברים שגילינו אחר כך, לא ידענו אותם, היא צברה איזשהו ותק והפכה להיות מגינת התצפיתניות. אתם יודעים מה עושים תמיד לחדשים, נותנים להם את המשמרות הלא טובות, מציקים להם ונותנים את העבודות השחורות, אבל לא אצל רוני. היא שמרה עליהן, הגנה עליהן, אף אחד לא מתעסק עם החדשות, אף אחד לא מתעסק עם רוני. וגם בשבת עצמה, ב-7.10, אנחנו עוד נגיע לזה בתוך העדות עצמה, אבל אחרי שהן כבר זיהו את הכניסה של המחבלים והן היו בתוך החמ"ל, והיו בערך 40 דקות מרגע הזיהוי עד רגע הכניסה, רוני עמדה בחמ"ל וצעקה על הקמב"צית של גולני "תביאי את החברות שלי לפה, תכניסי אותן לפה, לכי תביאי אותן מהמיגונית ותכניסי אותן לפה. תשלחי כוח שיגן עליהן", וגם בעת הזאת לא הקשיבו לה. היא היחידה שחשבה עליהן, כי זו רוני. זו מי שהיא הייתה, היא תמיד תדאג לאחר, היא תמיד תדאג לצדק של האחר, תמיד תשמור על אחרים. לוחמת הצדק שלנו. ואנחנו פה היום, שנינו, כדי להמשיך את זה, כדי להוציא את הצדק לאור, כדי שכל מי שנרצח ונאנס ונהרג ונשרף ביום הארוך הזה, אנחנו רוצים לדעת מה קרה, מה הביא ליום הזה, מה קרה לפני ה-7.10, מה קרה ב-7.10, למה לא הגיעו כוחות, ומה קרה מעבר לזה, כל הלחימה. כל יום אנחנו ממשיכים לשמוע על הותר לפרסום. בשביל זה אנחנו פה, כדי שמדינת ישראל תתעשת על עצמה ותקים את ועדת החקירה הממלכתית, כמו שהיה צריך להיות ולקרות כבר לפני שנה.

שלמה אהרונישקי: תודה. היא רצתה ללכת להיות תצפיתנית?

שרון:

לא, היא לא רצתה להיות תצפיתנית.

אייל:

רוני התגייסה לצבא באמת חודש אחרי סיום מסיבת י"ב, חודש וחצי אחרי סיום מסיבה מאוד שמחה, מאוד צבעונית, והיא עוד הספיקה להיות עם חברות שלה במיקונוס במהלך כמה ימים, וחזרה והתגייסה לצבא, ושובצה לחיל הגנת הגבולות. אבל אני אבהיר, היא לא רצתה להיות חיילת קרבית, אבל כן רצתה לשרת בצה"ל, כי ככה חונכנו, אבא שלי, אחותי, אני, ככה הבית וככה החינוך מהבית, כי זו המדינה של כולנו, ובעיקר זה הצבא שלנו. את מנת חלקנו אנחנו גם צריכים לתרום. אז רוני התגייסה לחיל הגנת הגבולות, ובעצם העדות עצמה היא איזשהו סיפור קרב, ובעיקר סיפור עצוב. סיפור שיתן את ההבנה כמה פעמים היה ניתן למנוע את שבת ה-7.10 במהלך רציף של אירועים שקרו כאן במדינת ישראל, ואנשים היו בתוכה, אנשים חיו את אותם חיים שלווים של עצמם, כשהם בעלי תפקיד בכיר, אבל לא עשו עם המידעים האלה כלום ושום דבר. אלה מהלכים רציפים של חודש וחצי אחורה, של אירועים שקרו בגזרת עזה, כשהבנות האלה וביניהן רוני יושבות שם בחמ"ל ומנהלות שיח שלם עם חיילים אחרים שנמצאים בשטח, ומנהלות שגרת מלחמה עד לכדי העובדה שעוצר יציאות זה גם עוצר הכנסה של מזון. כי כשאין יציאות אז גם אין משאיות אספקה. זה פגע בהן, זה פגע בכל שרשרת החיים שהייתה אמורה להיקטע, וזו דוגמה אחת להמחיש מה קרה כשהיה עוד סבב, ו"עוד סבב" זה מונח.

יהודית גריסרו:

שרון ואייל, קודם כל חיבוק ענק. יש לי הזכות להכיר אתכם בחודשים האחרונים יותר מההיכרות דרך התקשורת, ולבי יוצא אליכם, גם על מה שגידלתם וגם על הבחירה שלכם מה לעשות מאז הטרגדיה. באמת אחת השאלות שאותי מאוד מסקרנות זה היום, כשאתם מסתכלים בראייה לאחור, גם לאור האישיות של רוני,

היותה חזקה ועמידה, מה מתוך כל האמירות באשר למה שמתרחש בחמ"ל הכי מהדהדת?

אייל: אני חושב שכחלק מההקלטות שהותרו לפרסום, מה שנקרא, והציבור שמע זה תחנות דייגו(?), רצים אל"י לגדר. תבינו את העוצמה של המשפט הזה. "רצים אל"י לגדר", תראי כמה המחויבות הייתה בשיאה, כמה הייתה גדולה, לילדה בת 19 שמשמשת כתצפיתנית בצה"ל, ועדיין תוך כדי דקות ושניות הלחץ היא חושבת על תושבי נחל עוז, היא חושבת על תושבי כפר עזה, כי "רצים אל"י לגדר" זה נכנסים אל"י הביתה, נכנסים אלינו לחמ"ל.

יהודית גריסרו: זו עיקר החוויה, שלמרות שלא רצתה להיות תצפיתנית, המחויבות המאוד מאוד גדולה למשימה, וביחס למה שהן עושות ומה שהן רואות, מה הדבר הכי חזק שהיא דיברה עליו?

אייל: לאורך חודשים רבים, וצריך להבהיר את זה ולצעוק את זה מעל לכל במה, המצלמה בגדר לא תקינה, והפירצה בגדר הזאת לא סודרה, ו"אבא, הם יודעים עלינו הכול", ו"אבא, הם לומדים אותנו", וזו לא רק רוני. אלה כל שאר הבנות. בסוף רוני סיפרה מה שהיא יכלה לספר, לא מה שאסור. אבל לבוא בבית ולהגיד שרמת המחדלים היא גדולה ואין מי ששומע להן, ואין מי שרואה ודואג.

יהודית גריסרו: מה זה אין מי ששומע?

אייל: זו שכבת הפיקוד, שרשרת הפיקוד הישירה, מרוני ומעלה. יובהר כאן בזאת שמדובר בקצינים שידועים דבר אחד או שניים על מהלך של שירות בצבא, ועדיין עם כל המידעים האלה שהיו שם, היו שם 24/7, והיו שם במהלך ימים רצופים כדי לתת את ההבנה שיש פה אירועים, בירי חי על חיילי צה"ל, וכנגד העובדה הזאת

לא עושים כלום כי מדינת ישראל באשר היא, הנהגת המדינה, רצתה שקט תעשייתי, ו"אל תגיבו בריי".

יהודית גריסרו: את זה היא אמרה?

אייל: בוודאי, זה המשתמע. כי בסופו של דבר כשירורים על חייל, יורים על יס"מניק, יורים על בראן חודריאן, ומכוונים אליו אקדח לראש, ולאחר מכן גם אין תחקיר ואין איזושהי תגובה ממשית מצד כוחות הביטחון - המשמעות היא אחת - תמשיכו לעשות מה שאתם רוצים. זאת הייתה המשמעות גם לגבי ההשלכות שחלחלו אפילו לחמ"ל בנחל עוז.

שרון: אני רוצה לענות על השאלה הזאת כרונולוגית. באוגוסט שעבר היא מגיעה מהצבא ומראה לנו סרטון של מחבלים פלסטינאים מגיעים לגדר, ובגדר יש קופסאות תקשורת כאלו, ופשוט שמים מטען באחת הקופסאות האלה ובורחים. אייל וגיסי שואלים אותה, וזה כמובן מתפוצץ, "מה זה? למה הם מתקרבים ככה ואף אחד לא יורה בהם?", אז היא אומרת לו "אסור לירות. נכון, זה כל הזמן קורה, אבל אסור לירות בהם. כל מי שמתקרב לגדר אסור לירות בו". בכיפור, בשבוע שבין ראש השנה לסוכות, היא הייתה בבסיס. ראש השנה היא הייתה בבית, סוכות הייתה בבית, ובשבוע בין לבין היא הייתה בבסיס. היא ביקשה שאנחנו לקראת כיפור נבוא ונביא לה אוכל, כי כיפור אין אספקה בבסיס, מתוך ההנחה שבאמת כולם שומרים. מי שלא שומר, שיתמודד. אני כותבת לה הודעה "רוני, מתי לבוא?", והיא לא עונה לי. בסוף כתבתי לה "תעני לי", וב-23 בספטמבר היא עונה לי בהודעה "אימא, אנחנו כל היום בהפס"דים, אין לי זמן פנוי". ואז באחת המשמרות שלה היא נמצאת באירוע שיש לה שלושה הפס"דים בו זמנית, שהיא מטפלת בשלושה הפס"דים בשלושה מקומות שונים, ובאחד מהם ילד בן 7

מתקרב לגדר עם אקדח ומנסה לירות לעבר הכוחות. הכוח מזהה אותו ומוריד אותו כמובן.

איל בן ראובן: ילד בן 7 יורה עם אקדח?

שרון: הוא מתקרב קודם כל לגדר, וכן, יורה. היא הייתה מאוד נסערת מזה, בגלל שהיא לא זיהתה את זה בזמן, והמזל היה שבאמת הכוח הוריד אותו. הרצף הזה של אירועים, להסתכל במסכים שלה, שלושה אירועים בו זמנית והילד הזה, והכוח מוריד אותו מול העיניים שלה. אני מאוד דאגתי לה, כי אנחנו גרים באזור שאין בו רקטות ואין אזעקות, אנחנו לא מכירים את זה, ופתאום היא נמצאת במציאות שיש ירי רקטות בלי הפסקה, והורגים ילד בן 7 מול העיניים שלה. שאלתי אותה, והיא אמרה לי "אני לא מפחדת". וגם כשהיא דיברה כל הזמן, היא הייתה אומרת "היום היה לי פרש טורקי", היום היה ככה, והיינו מדברות על זה, והיא ידעה להגיד לי כבר אז "אימא, הם לא חקלאים. זה מחבלים שבאים לראות וללמוד", ואני עוד בשיא תמימותי אומרת לה "תביני, הם מסכנים, הם מחפשים עבודה, קצת חמלה עליהם". היא אמרה לי לא, הם לא חקלאים, הם לא מחפשי עבודה.

יהודית גריסרו: איך את מסבירה את זה שהיא לא פחדה למרות שהיא הבינה את האיום?

שרון: כי זו רוני. הרבה פעמים דברים שאותנו זעזעו עברו לה ככה, היא באמת הייתה עוצמתית, דברים לא הזיזו לה. את יודעת, אני באזעקה הראשונה שהייתה אצלנו, אני חושבת שהיו אצלנו בערך שלוש בעשור האחרון, ואני רעדתי כמו עלה נידף ברוח, והיא מתפקדת, מכניסה לממ"ד, רגועה, בטלפון, לא מזיז לה.

איל בן ראובן: את יכולה לומר עם מי היא התחלקה בתחושה הזאת חוץ מאשר עם ההורים?

היא סיפרה לקצינים? היא הרגישה שהיא לבד, או שהיא מעלה את זה כלפי מעלה, שומעים אותה, לא שומעים אותה, היא חלקה אתכם את הדבר הזה?

שרון: לא, רוני לא שיתפה הרבה. זה ממש המעט ממה שהיא סיפרה לנו. היא מאוד שמרה על ביטחון המידע, דברים שאי אפשר לספר ולהגיד אותם. הן כן חלקו את זה אחת עם השנייה. הן בסוף היו הפסיכולוגיות, האימא ואבא אחת של השנייה. אני רוצה להסביר משהו, היא שנאה את הבסיס. היא שנאה את הבסיס, היא שנאה את סגל הפיקוד, לא העריכה אותו.

איל בן ראובן: למה?

שרון: כי הפעמים היחידות שהן היו פוגשות אותם זה שיבואו וינצפו בהן, או שיתדרכו אותן על כל מיני דברים. אחד הדברים שלמדנו אחרי שתדרכו אותן בשנה שקדמה שתהיה פשיטה, כל הזמן אמרו שתהיה פשיטה. גם מה שלמדנו בהמשך, הבנות בין לבין עצמן הייתה בדיחה אצל מי תיפול הפשיטה. זה היה מאוד ברור. היא לא שיתפה בהרבה, אבל היא כן אמרה בסוכות כשהיא הייתה איתנו כל השבוע בבית שכשהיא חוזרת לבסיס אחרי החגים הולכת להיות מלחמה, והיא חזרה על זה כמה וכמה פעמים. עכשיו, אני אגיד שאני בתמימותי הרבה חשבתי שהיא מדברת על סבב רקטות נוסף, והיא גם ידעה להסביר את זה, היא גם ידעה להגיד למה הולכת להיות מלחמה. היא אמרה באוקטובר יש בחירות לחמאס, ואיסמעיל הנייה לא מצליח לשחרר את האסירים, ובגלל זה הוא צריך לעשות משהו מאוד גדול, פעולה מאוד גדולה. הולכת להיות מלחמה שכוללת חטיפה של חיילים. ואלה דברים שהיא דיברה עליהם בצורה מאוד מובהקת.

יהודית גריסרו: מעניין, היא דיברה עליהם כי בשיח עם המפקדים היה דיאלוג לגבי התמונה הגדולה? ניסו להכניס אותן להקשר? או הן הסיקו את זה בעצמן?

אייל: אני רוצה לחדד את השאלה הזאת, וזה מתקשר לשאלה הקודמת ששאלת לגבי רצף האירועים. זה מתוך הרגל כל כך רע, רצף האירועים כבר היה עובר לבנות

ליד האוזן. כלומר, מתוקף האירועים, ככל שיהיו קשים, לא הייתה תגובה מצד צה"ל, זה הלך והתמוסס. אני רוצה להבהיר שלא היו תחקירים אחרי אירועים. לא שיתפו את הבנות אפילו בתחקירים של ירי, אפילו מצד כוחות צה"ל, אפילו מצד אותן בנות שכיוונו את הכוח מעבר לגדר. לא שיתפו את הבנות האלה בתחקירים, על אחת כמה וכמה, גם לא שיתפו אותן במהלך הכולל של תדרכים, תדריכים, הוראות, הנחיות, חוץ מדבר אחד - תיזהרו, כי ביום מן הימים תהיה פשיטה, וזה דבר שנאמר במלוא עוזו. זה דבר שנאמר לא אחת, ובעיקר המשפט "אחרי החגים תהיה פשיטה". ושוב, כמו ששרון אמרה, הבדיחה בקרב הבנות הייתה מי תהיה במשמרת באותה פשיטה. עד לכדי עובדה כזאת שהן עצמן יושבות שם בחמ"ל ומתוך בדיחות הדעת הכי שחורה שיכולה להיות מי תהיה במשמרת בזמן הפשיטה.

אתה יכול להיזכר פחות או יותר ממתי בערך הן דיברו על זה שתהיה פשיטה?

ורדה אלשיך:

אני זוכר את רוני במהלך של קרוב לארבעה חודשים אחורה לפני שבת ה-7.10 כשהיא בבית, כחלק מהעניין זה הרבה מאוד "אני לא יכולה לצאת היום, זה עוד הפס"ד, יש לנו עוצר יציאות". שרון הזכירה קודם את הקטע של האוכל. אני רוצה לספר לכם, במעטפת, שתבינו שכשהיה עוצר יציאות אז גם היה עוצר אספקה לנחל עוז. כי במהלך של חודשים הבנות האלה "הורגלו" להוציא כסף מכספן כדי לקנות בסופר אוכל לפני שהן חוזרות לבסיס, ורוני הייתה מוציאה 200-400 שקל בשקט.

כל אחת מהן.

שרון:

כדי שיהיה אוכל. כי תבינו, המשמרות של הבנות האלה לא חופפות את שעות הארוחות בחדר האוכל הקטן בנחל עוז. וכך קורה שחיילת שעשתה משמרת

אייל:

לילה, היא נשארת בכוננות, אז היא פספסה את הארוחה. כנ"ל בצורה הכי כואבת לגבי ארוחות שישי, שבדרך כלל צה"ל מקפיד לקיים אותן עם מפקדים, עם שרשרת פיקוד שתהיה נוכחת בבסיס. אבל תבינו, בבסיס הזה לא היה מפקד ישיר. לא היה בבסיס נחל עוז מפקד קבוע. למה? התשובה היא אחת - כל שלושה חודשים מחליפים גדודי חי"ר שנמצאים על הגזרה במה שנקרא קו, גזרת קו. וכך קורה שאין מפקד קבוע לבסיס, וזאת עובדה כואבת, כי בסופו של דבר מי שנשאר שם לגור בתוך בסיס נחל עוז אלה הבנות האלה, שידעו אחד לאחד, עד לרמה של גרגירי חול, מה שקורה מהצד השני, כי כל אחת התמחתה בגזרה שלה. רוני הייתה פסקל 100, והמספר 100 פשוט אפיין אותה, כי רוני הייתה 100 בכל דבר, ורוני הייתה פסקל 100 כשהיא יושבת ומשוחחת עם תשג"ר(?) באותה שבת. זה ציר שהוא אחד מהאיומים ביותר במה שנקרא גזרת קו דיווח בשפה המקצועית, כי זה שטח גדול, ולכל אחת מהבנות היה שטח גדול. אבל כל אחת מהבנות האלה התמקצעה על אותו תא שטח, כי היא הראשונה שהייתה שם בחמ"ל. היא גם הראשונה שראתה, והראשונה שידעה להיות עם האוזנייה באוזן עם אותו מפקד באותו לילה קר וגשום כדי להגיד לו, כשהוא הולך למארב עם הכוח שלו "תעצור, קח שמאלה, אתה לפני תהום. תעצור, קח ימינה, אתה לפני עשבייה", או תיזהר באופן כללי. כי היא הראשונה שהייתה שם גם בשביל הכוח הזה. וזה מנקז אותנו גם לדקות האחרונות של הבנות האלה. כי הן גם ציפו שאותו כוח שהיה שם יבוא להציל אותן, לחלץ אותן. רק עוד משפט אחרון. הבנות האלה בהיותן תצפיתניות מתגייסות לצבא, עוברות הכשרה כל כך עמוקה כתצפיתנית בצה"ל, מכשירים אותן גם להשתמש ברובה M-16, על אף העובדה שהן רובאי 02, ובתום ההכשרה אוספים מהן את הנשקים. הבנות האלה יושבות, עד הדקה הזאת עכשיו

בוועדה, התצפיתניות יושבות ברחבי מדינת ישראל בחמ"לים על קווי הגבול ללא נשק. שיובהר בזאת, כי אם אנחנו חושבים על הדקות הקריטיות של שבת בבוקר, אם היו עוד נשקים לבנות האלה זה היה דרמטי לגבי העובדה שאולי מישהי מהבנות הייתה ניצלת בסוף, כי היו עוד נשקים. אבל לבנות האלה לא היו נשקים.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה רגע לשאול, שמעתם את הסיפורים ואת הדברים, ניסיתם לטפל בזה, לדבר עם המפקדים שלה?

אייל: לא יכולת לשאול את השאלה הזאת יותר טוב. כי עשרות פעמים התחננתי רוני, תני לי טלפון של אחד המפקדים. עשרות פעמים שרון אמרה לה תני לי מספר טלפון. מרמה של מבצעיות שנפגעת, ועד לרמה של הדלקת באגודל שליוותה אותה במהלך של חודשים, כי המקלדת של תצפיתנית זה בערך כל הקופסה הזאת. זה הגודל. והן עובדות רק עם האגודלים על אותה מקלדת, ובאופן כמעט קבוע היו לה דלקות בסוף האגודל. ובהתייחס לשאלה הזאת, התחננתי, רוני תני לי מספר טלפון, אבל התשובה הייתה אחת, ובאופן כללי גם די גורפת לגבי שאר הבנות "אבא, אל תעשה לי פדיחות, יפגעו בנו בסוף. ידעו שזו אני, אני אקבל שעות ביציאה". תראה לאן חלחל הפחד. תראה לאן חלחלה העובדה שבגלל דבר כזה לא יוציאו אותה שבת, לא יוציאו אותה חג, או יפגעו בה. כל מה שהן רצו זה בסוף לבוא הביתה. ואני עצמי עשיתי הכול כדי שבסופו של דבר היא גם תצא הביתה, אבל עשיתי גם הכול כדי שהיא לא תיסע בתחבורה ציבורית. אמרתי עד שהיא יוצאת הביתה, אני אסע לקחת אותה, וכך קרה. הייתי נוסע לקחת את רוני מנחל עוז כדי שלא תבלה זמן יקר בתחבורה ציבורית. וזו שאלה כואבת, כי בסוף שרשרת הפיקוד הישירה לא הייתה שם בשבילן גם בדקות הקריטיות האלה. "אבא אל תעשה לי פדיחות", ובסוף לנו זה עלה ביוקר.

איל בן ראובן:

יש הנחיה בצבא למיטב ידיעתי שמפקדים ביחידה אמורים כשחייל חדש מגיע, או בשלב מסוים, הבן שלי היה בצנחנים, אז אחרי איזשהו זמן התקשר המפקד, חלק מהמפקדים באים אליי הביתה להיפגש עם ההורים. אני שואל אם היה מבחינת המפקדים בנחל עוז, וגם לגבי ההכשרה בסיירים, כי הכול תחת אותו חיל בעניין הזה. האם היה קשר עם המפקדים?

אייל:

אני אתן את החלק שלי בתשובה הזאת, ואחר כך שרון תמשיך. זו שאלה כואבת מאוד, איל, כי חיל הגנת הגבולות, בהיותו חיל הגנת הגבולות לבנות האלה, אבל זה חיל שלא השכיל להפנים שצריך לעשות ולערוך ערב הורים להורים האלה, ומעולם לא היה לנו ערב הורים. חוץ מפעם אחת שבאמת זכיתי לראות את שיר אילת המהממת באיזשהו בוקר, הקצינה שהייתה האור של כל הבנות האלה באותה מנהרה חשוכה, כמה שכואב להגיד את המילה "מנהרה", אבל אף אחד לא השכיל לערוך להורים ערב הורים, ועוד יותר, אף אחד לא השכיל לערוך איזשהו דף קשר, עם שמות וטלפונים של אנשים בעלי תפקיד, כדי שאם יהיה איזשהו אירוע קיצון יהיה לי למי להתקשר. מעולם זה לא קרה. מעולם לא שותפנו בעניין הזה. מעולם לא שיתפו אותנו בעובדה הזאת. וחיל הגנת הגבולות, כמו שהוא נראה כמעט עד היום הזה, גם לא נתן את ההבנה שבסוף יש פה חיילות, אבל יש פה גם הורים מאחורי החילות האלה. זה לא עניין אף אחד מהסגל עצמו. זה לא עניין אף אחד מהמפקדים. הייתה להן מפקדת, אתה יודע איך קוראים לה? רוני בורשטיין, הייתה מג"דית תקופה ארוכה, יותר משנה. יותר משנה שיש פה מג"דית בצה"ל על גדוד 414 שלא מכירה את הבנות האלה, שלא מכירה את הנפשות הפועלות מאחורי אותו מסך. ובעיקר לא מכירה אותן אפילו בשמות. למה? כי ככה זה היה הלך הרוח בגדוד הזה באופן כללי. אני בא מחי"ר. לא היה

לנו דבר כזה שהמ"פ לא הכיר את ההורים שלי, ואתה אמרת את זה בעצמך, בחי"ר זה לא קיים. הקשר האישי, הקשר עם המשפחות חזק מאוד, עד לכדי הפן הסוציאלי בבית. כי ככה זה בחי"ר. זה דורות על גבי דורות ככה חונכנו, שבסוף יש אבא, וקוראים לו המ"פ, ולא כך הם פני הדברים בחיל הגנת הגבולות.

חשוב לי כן להגיד, בסיס נחל עוז, התצפיתניות שייכות לחיל הגנת הגבולות. המפקדים שלהן, שזה הקצינים מדרגת המ"מ עד המג"ד, שייכים לחטיבה הצפונית. חוץ מהמ"מית שנמצאת איתן בבסיס, כל השאר שזה הסמ"פ, מ"פ, מג"דית, סמג"ד, נמצאים בכלל באורים. וכל ארבעה חודשים גם מתחלף כוח לוחם. בסוף הן לבד, אחת עם השנייה. לא סתם אנחנו טבענו את המושג "חיילות של אף אחד", לא סתם. כי הן באמת היו לבד. וזה נורא מתקשר לכל הדברים. כי בסוף כשאתה לבד והמפקדים שלך לא נמצאים איתך אז גם אחד לא מקשיב לך, אף אחד לא דואג לרווחה שלך, אף אחד לא דואג לביטחון שלהן. תכף נגיע ונדבר על החמ"ל עצמו, שאם היה עובר ביקורת כיבוי אש, אני בספק גדול מאוד לגבי זה, או מיגוניות פתוחות, בחמ"ל שנמצא ליד עזה. לאף אחד לא היה אכפת מהן. ואם אתם חושבים שמהו השתנה, שום דבר לא השתנה. אנחנו עד היום מקבלים פניות מהורים של תצפיתניות שדואגים להן. אתמול קראתי שבג"ץ דחה פנייה של הורי תצפיתניות בצפון שביקשו להרחיק אותן מהגבול, ובג"ץ אמר אני לא מתערב בזה. זה אבסורד שההורים צריכים לפנות לבג"ץ כי הצבא לא דואג למיגון כמו שצריך להיות.

שרון:

אני רוצה להבין משהו, לא נלמד איזשהו לקח מהעניין כדי להרחיק אותן, לנשק אותן?

ורדה אלשיך:

שרון:

לא, נשק אין עדיין. היום בדיעבד אנחנו יש לנו קו פתוח למי שאנחנו צריכים, אנחנו באמת באים ומדברים על זה. דיברנו על זה עם מפקד החיל, עם ראש אכ"א, אבל זה לא משתנה לגבי התצפיתניות באופן כללי. הן עדיין בלי נשק, הן עדיין מאוד קרובות לגבולות. למה חיל הים השכיל לפני כמה שנים טובות להעביר את כל התצפיתניות שלו לבסיסים סגורים באשדוד ובחיפה? למה הן צריכות לשבת על הגבול? ואם כבר הושבתם אותן על הגבול, למה אין להן נשק? למה אין מיגון בבסיס שנמצא 780 מטר מהגדר? למה מתדרכים אותן שנה שתהיה פשיטה, אבל במקרה של פשיטה לאן הן אמורות ללכת? לחדר אוכל, שגם הוא לא ממוגן ולא סגור. למה הדברים האלה קרו?

איל בן ראובן:

זו הייתה ההנחיה אז? זאת אומרת, אם יש פשיטה אתן רצות לחדר אוכל? כן, לחלוטין. זו שאלה מצוינת, כי אם אנחנו הולכים ומתפקסים לרגע על התשובה לשאלה הזאת, אז חדר האוכל שימש כמקום מרכזי, משמש עד היום כמעט בכל בסיס בצה"ל. מקום ממוגן בנחל עוז לא היה. לא היה מרתף, לא הייתה שום עמדה שאפשר היה לנעול אותה. אנחנו נגיע לעובדה המצערת הזאת גם לכדי החמ"ל עצמו. אגיד ואומר, בחמ"ל היה חדר תקשורת, בחמ"ל נמצא חדר תקשורת, והוא נמצא שם עד הרגע הזה, עד היום הזה. בסיור שערכנו ראינו אותו. בחמ"ל יש את חדר התקשורת שלא נפגע באותה שבת, ובחמ"ל הזה יש את אותו חדר תקשורת שהיה כמעט במהלך ימים רצופים נעול, והיום אנחנו באים ושואלים למה לא תלו את המפתח לחדר התקשורת הזה, והיו אומרים לבנות כחלק מנוהל, כחלק מאיזושהי הנחיה, בנות יקרות קורה משהו, תיקחו את המפתח הזה, תיכנסו פנימה, תנעלו את עצמכן? אני רוצה להבהיר, כשבאו אלינו מחיל הגנת הגבולות כמעט חודשיים אחרי כדי להציג בפנינו את עיקרי הממצאים, ככה זה

אייל:

נקרא, זה לא תחקיר, זה עיקרי הממצאים, הגיעו אלינו הביתה עם קאפה. כולכם יודעים מה זה קאפה. זה תרשים מלמעלה. בחמ"ל בנחל עוז משורטטת דלת יציאה מחדר התקשורת. חברים, זה שקר אחד גדול. כי מחדר התקשורת אין יציאה. ואני עליתי על זה, ואמרתי אתם משקרים לנו. כי לא ככה עושים תרשים זרימה, לא ככה מציגים מידע. ובעיקר, לא ככה מתמודדים עם אמת. והאמת צריכה להיאמר. זה שקר אחד גדול. מחדר התקשורת אין דלת יציאה החוצה.

אתה יכול להגיד מה בתוך הממצאים כן הציגו?

יהודית גריסרו:

כן, נתנו לנו את אותו טיימליין כדי שנבין מה היה שם, מה קרה שם. אני לא הייתי צריך את הטיימליין הזה, אני עשיתי את התחקיר לעצמי. אני יודע להגיד לך כמעט חודש וחצי אחורה מה הוביל אותנו לשבת ה-7.10, וזה מתנקז לשתי מילים בלבד - מחדל והפקרות. זלזול וחטא היוהרה. חטא היוהרה מלא על מלא. הפסדנו כולנו בגלל חטא היוהרה הזה. הפסדנו מעגלים על מעגלים של משפחות שנהרסו פה בשבת ה-7.10 בגלל חטא היוהרה. בגלל שאף אחד לא רצה להבין שיש פה משהו משמעותי שהולך ומתרחש פה מתחת לאף של מערכת ביטחון שלמה, וכלום לא קרה.

אייל:

אתה יכול בהמשך לשאלה של רפי, שרון ואייל, אם אתם יכולים בכל זאת לחזור ל-7.10 ולתאר.

יהודית גריסרו:

כן, זה בדיוק מה שרציתי להגיד. תראו, הן מתחילות לזהות את המחבלים בכל המצלמות ב-6:29 בבוקר. אנחנו יודעים מעדויות של תצפיתניות מילואימניקיות שראו את הסרטון של מה שהן ראו במצלמות שבעצם מה שהן ראו זה שמתחילים להגיע נחילים. זו ממש הייתה המילה "נחיל", ככה זה נראה. ב-6:29 מתחילים לירות בכל המצלמות, והם נכנסו לפועל לבסיס בסביבות השעה 7:00. הייתה פה

שרון:

חצי שעה שאפשר היה להיערך. שאפשר היה לעשות דברים אחרת. למשל, להכניס את הבלונאים לתוך החמ"ל. למשל, להכניס את כל החיילות שאין להן נשקים לתוך החמ"ל. למשל להכניס את רוכב שמיים לתוך החמ"ל. כי במידה והיו נכנסים לתוך החמ"ל, היה עוד כוח שמגן, ולא משאירים אותן במיגונית פתוחה שיכולים להיכנס אליה מכל הכיוונים. אבל מה שאנחנו מבינים ולמדים שלא היה מי שינהל ומי שיתכלל את הדבר הזה בחצי השעה שעוד אפשר היה להתעשת ולעשות משהו. חצי שעה שאפשר היה לעשות משהו, וב-7:00 בבוקר המח"ט מכריז על מלחמה. עד 12:00 הן בחיים, עד 12:00 הן בתוך החמ"ל ומתנהל שם קרב מטורף. איבהרים חרובה הגשש, ועוד שישה לוחמים של גולני שנמצאים בתוך החמ"ל, מנהלים כמעט במשך שש שעות לחימה קשה ועיקשת מול המחבלים, שמנסים כל הזמן לפרוץ לחמ"ל. בהתחלה הם מצליחים להוריד את החשמל ואת הגנרטור ואת ה-UPSים, ומסביבות 11:15 הן כבר ללא הגנה, כי הדלתות שפועלות על מגנט, אין מה שסיגור אותן. זו עוד אחת מהשאלות. אתם יודעים, בשאר החמ"לים הן ניצלו כי יכלו לנעול את הדלת מבפנים. למה לא היה מנעול לדלת? למה לא היה אפשר לנעול את הדלת מבפנים?

שלמה אהרונישקי: אני רק רוצה לחזור שנייה, את אומרת שלא היה מפקד למקום הזה. את יודעת שלא היה מפקד?

שרון: אני יודעת שהמ"פ של גולני יצא לכיוון של הקיבוץ, ואני יודעת שהסמג"ד גם בסביבות 9:00 יצא וקיבל כדור לראש. כולם היו בחוץ, הם לקחו אותנו אחר כך למיגונית ובאמת הוא ניצל. תומר גרינברג גם היה באזור הגדר. אני לא יודעת מי היה בבסיס. אני לא יודעת מי תכלל את הלחימה בתוך הבסיס. ואני אגיד גם עוד משהו-

יהודית גריסרו: בתחקיר שהציגו לכם את הנקודה הזאת לא הציגו?

שרון: לא דיברו על זה.

יהודית גריסרו: חצי השעה הראשונה הזאת לא דוברת?

אייל: יש לי את הטיימליין שלי לגבי חצי השעה הראשונה. הלכת לשבת ה-7.10, אני

יודע להגיד מה קרה חודש וחצי לפני. אבל ברשותכם, אני אצמצם את זה ליום

רביעי בבוקר חול המועד סוכות. רוני איתנו בבית, ואנחנו הרווחנו את רוני כשהיא

איתנו למעשה בימים לפני, כי זה חלק מהיציאה שלה, ותבינו, תצפיתנית יוצאת

5-9, חמישה ימים היא בבית, תשעה ימים בבסיס. אבל לחייל בצה"ל מגיעה גם

רגילה. בחיל הגנת הגבולות כדי לעשות את הדבר "הכי טוב" משכיבים לבנות

האלה את ימי הרגילה על ימי הבית, וכך קורה שהן גם יוצאות בהפסד מדי רגילה.

אבל לא משנה, נשים את זה בצד, זה מאחורינו. אני מקווה שהדברים השתנו

בחיל הגנת הגבולות. ביום רביעי בבוקר, אני נותן טיימליין מסודר, וטראו איך ניתן

היה למנוע את ה-7.10 כבר ביום רביעי, כי באותו יום היה תרגיל פתע של אוגדת

עזה מטעם הצוות המטכ"לי של צה"ל שמבצע ועורך תרגיל פתע בגזרת עזה כדי

שידעו להבין מה עומד לקרות בזמן פשיטה. כי זה היה חלק ייעודי של התרגיל

הזה, לבדוק את החיילים. ובעצם זו הייתה הסיבה שהוא גם נערך. זה יום רביעי

בבוקר. כל המוצבים, כל הבסיסים, למעט אחד, יפתח שמו. אני אקריא לכם, מה

יותר טוב מזה? "דיווח ראשוני: ביקורת פתע מטכ"לית בבוקר במחנה יפתח, לא

הצליחו להיכנס. לאורך הביקורת התגלו ליקויים רבים: כיתת כוננות, [...] מורד

הגנה". אני לא מבין מה זה אומר מורד הגנה, אבל הביקורת הזאת הייתה בכל

המוצבים והבסיסים בגזרת עזה, והביקורת הזאת הצליחה, אבל כולם כשלו למעט

יפתח שהזכרתי. זה אותו בוקר של יום רביעי. זה אותו בוקר שהם מצליחים

להיכנס לנחל עוז כחלק מהתרגיל, כחלק מהביקורת. הם מצליחים להיכנס לנחל עוז, ולנחל עוז נכנסו לחמ"ל, וגנבו את המפתחות של הנשקייה, ומפות יקרות ערך. אני ממשיך להקריא לכם. "בהמשך לדיווח הראשוני, במחנה נחל עוז כניסה רגלית פלוס כניסה רכובה ללא אישור". אנחנו מדברים על יום רביעי בבוקר, 72 שעות לפני שבת ה-7.10, לפני שהחילות האלה נשרפות. אני ממשיך להקריא: "לגבי נחל עוז, לקיחת אמל"ח, נשק, חומר מסווג, כניסה לחמ"ל אג"ם, לקיחת מפתחות לנשקייה". אמרתי את זה עוד לפני שהקראתי. זה יום רביעי בבוקר, כשרוני איתנו עדיין בבית.

הדוח הזה הוא דוח הביקורת? איל בן ראובן:

זה מתוך הודעת וואטסאפ של אותה קבוצה שהייתה כחלק מהעניין הזה של אותה ביקורת פתע. אייל:

זו הודעה מהמבוקרים או מצוות הביקורת? רפי בן שטרית:

זו הודעה מצוות הביקורת, כחלק מאותו תחקיר שאני עצמי עשיתי. ורק אמשיך, כי באותו בוקר רוני נעמדה בדלת בבית ואמרה לי "אבא, רותח שם, הם יודעים עלינו הכול, הם קוראים אותנו". אני אספר לכם סיפור. זה לא סיפור, זו עובדה, זה סיפור אמתי וטרגי. משהו בסביבות 3 וחצי שבועות לפני שבת ה-7.10 הייתה לאחת הבנות יום הולדת. הם נעמדו מהעבר השני של הגדר עם שלט וכתבו לה מזל טוב. שתבינו כמה מידע הם ידעו עלינו, על מה שקורה בתוך בסיס נחל עוז. הם ידעו, הם הכירו את בסיס נחל עוז מבפנים. הם ידעו כל חדר, הם ידעו איפה ארונות תקשורת וארונות חשמל. זה תרם להם בדקות הראשונות של הפשיטה. זה תרם להם כי הם ידעו לאן ללכת. באותו בוקר שמתי לה את היד על הכתף שלה ואמרתי לה "רוני, מה קרה? יש לנו צבא טוב, הכול יהיה בסדר". זה היה

אצלנו בבית. שרון הספיקה לקחת את רוני לתחנת הרכבת. זו בעצם הפעם האחרונה שאנחנו רואים את רוני באופן פיזי, יום רביעי בבוקר. כתוצאה מאותו תרגיל, הכול הוסתר, הכול במחשכים. לא היה שום צוות בדיקה שיבדוק מה קרה. זה 72 שעות. שייתן לכם את ההבנה שאם רק היו מעלים כוננות, או אם היה מוקם צוות בדיקה בשביל לבדוק מה היה פה בתרגיל. לא הוסקו מסקנות, לא נשאלו שאלות, שום דבר לא קרה כתוצאה מהתרגיל הכל כך כושל הזה, כדי שאנחנו נוכל להבין שמהו באמת היה תחת בקרה. גם אם הייתה טעות. את הבנות האלה לא שיתפו בתרגיל הזה, שכשל. קצת מוזר לי כל העניין הזה, כי בסוף החמ"ל עבד. ואם אנחנו מנקזים את זה לדקות הקריטיות האלה של צוות הבדיקה, מה קורה פה? הרי החמ"ל עובד. נכנס צוות בדיקה, שייתן לכם את ההבנה רק שככל הנראה כל מי שרצה היה יכול להיכנס לנחל עוז לבסיס, ובטח ובטח לחמ"ל, מבלי שאף אחד ישאל שאלות מי אתה אדוני. גם אם אתה במדים. מאיפה אתה? מה אתה עושה פה? אף אחד לא שאל שאלות. הציבור לא ידע מאותו תרגיל באותה שבת. כלום לא נעשה באוגדת עזה, בטח ובטח בפיקוד דרום. וזה יום רביעי. ביום חמישי, ברשותכם אני רק אתן את התמונה לפני שאנחנו מתמקדים בדקות הקריטיות של שבת בבוקר, מעלים כוננות בגזרת עזה, כי באמ"ץ, אגף המבצעים של צה"ל, מבינים מפאת כל האינדיקציות שישנן שמהו עומד לקרות, שיש איזושהי התרחשות מהעבר השני של הגדר. זה יום חמישי, כי ביום חמישי בצהריים למעלה ממאה חיילים אוכלים בחדר אוכל בנחל עוז, וזה למעלה ממאה חיילים שחלקם שייך לחיילי חטיבת הקומנדו, ת"פ של אמ"ץ. זה מכניס אותי בקשר ישיר לאותו בן אדם שקוראים לו שלומי בינדר, שהיום הוא ראש אמ"ן, ואז בתפקידו האחרון רח"ט מבצעים בצה"ל, שבא ואומר

במספר אירועים "לא ידעתי, לא הייתי מודע, לא הייתי ער לעובדות האלה", וזה לא יכול להיות, אדוני ראש אמ"ן היום, וזה לא יכול להיות אדוני רח"ט מבצעים, כשאתה לא יודע מהעובדה הזאת שמעלים כוננות באמ"ץ, גם בהיותך רח"ט מבצעים ולא אגף מבצעים. זה יום חמישי. כי באותו יום חמישי אחר הצהריים חלק מהכוח מעלים בחזרה על הרכבים ומעבירים אותם לגזרת חווארה. כי אנחנו בחול המועד סוכות, כי אנחנו בין הזמנים מה שנקרא, כי המגזר היהודי, הישראליים, התושבים באזור מטיילים. אזור חווארה הוא אזור רווי פיגועים ודם, וחלק מהחיילים נשלחים לגזרת חווארה. זה יום חמישי בערב, ששוב הבסיס מתרוקן מחיילים. וביום שישי בבוקר אשתף אתכם עם משהו מאוד מרגש, ביום שישי בבוקר חלק מהחיילים של חטיבת הקומנדו עדיין בנחל עוז, אבל גם קמה אילנה ניסני, אימא של שחף ניסני ז"ל שהייתה אמורה להשתחרר חמישה ימים אחרי שבת ה-7.10, וזה לא קרה לצערנו, ושחף גם לא איתנו היום. אילנה מבשלת מדהים, והיא עושה לבנות האלה אוכל בכמות אדירה. הם גרים באשקלון, היא יושבת במטבח ומכינה להן ומשקיעה, והיא מביאה להן את זה לבסיס. אילנה ניסני נכנסת לבסיס עם האוטו שלה, ואף אחד לא שואל אותה כלום, כי בסך הכול היא מנופפת ביד ואומרת "הבאתי אוכל לשחף". אנחנו 48 שעות אחרי הביקורת של אותו צוות מטכ"לי, ועדיין אף אחד לא שואל שאלות. לאילנה יש אוטו שחור עם חלונות כהים, ועדיין אף אחד לא מבין מה קורה פה, כי אנחנו בשגרה איומה של "הכול יהיה בסדר, אנחנו הצבא הכי טוב, ולנו לא יקרה כלום". אילנה מביאה לה את האוכל, ונפרדת מהן לשלום וחוזרת בחזרה הביתה. ביום שישי בצהריים זו שיחת הטלפון האחרונה שיש לנו עם רוני. שיחה פיזית שרוני מספרת לנו שהן עורכות את השולחן לכבוד אותו ערב, לכבוד אותה ארוחת ערב, וזה השולחן

שישבו עליו הבנות האלה בארוחת הערב האחרונה שלהן. יום שישי בצהריים החלק האחר של אותו כוח מאמץ הולך, ושוב הבסיס מתרוקן מחיילים, שהיו יכולים להיות מכפלת כוח גדולה מאוד אם היו משמרים אותם לשבת ה-7.10. ביום שישי בערב זו ארוחת הערב של הבנות, עם הרבה מאוד צחוקים, ואותו טקס מיוחד של הבנות, כי ב-23:00 בלילה אחרי ארוחת הערב הזאת מעלים שוב כוננות בגזרת עזה, הפעם זה בחלק הצפוני של אזור זיקים, נתיב העשרה, מת"ק ארז, בגלל אירוע שאני לא יודע, אולי זה עדיין אסור לפרסום. אבל זה אירוע שבסופו של דבר נראה לעין על ידי אזרח, שהלך באזור הזה וראה תשע דמויות עולות מן המים ונשכבות על חוף הים בחוף זיקים.

ביום שישי?

איל בן ראובן:

איל:
יום שישי בערב, 23:00 בלילה, ומעלים כוננות. אם תצליבו מידע, אלה אותם מחבלים שפתחו באש על הנערים המתרחצים בחוף זיקים בשבת בבוקר. אבל אנחנו עדיין ביום שישי, 23:00 בלילה. זה טיימליין שכבר בדקות האלה, בקשר למה ששאלת קודם, אם היו משכילים להפנים שמשוה באמת קורה פה, כנראה שלא היינו יושבים כאן כולנו, כנראה שלא היינו בתוך הסחרחרה הזאת כמדינה שלמה. ב-00:00 בלילה נפתחים מאוד סימים לטלפונים קטנים, לא חכמים. היו יכולים להקפיץ צבאות גם מעבר לים כדי לבוא ולנסות להגן על מדינת ישראל. אלה טלפונים שהוכנסו בהם סימים כי האינדיקציות מראות שמשוה קורה בצד השני של הגדר בסג'עיה, וגם בדקות האלה אף אחד לא עושה כלום. 1:52, חיים כהן מח"ט גזרה צפונית קופץ מהבית. הוא גר בטבריה, לוקח לו זמן להגיע לאוגדה, אבל הוא מגיע והוא שותף מלא לשיחת הטלפון שתתרחש דקות לפני 3:45, של אותם קצינים בכירים במערכת הביטחון, בהם ראש השב"כ, שר

הביטחון, המזכיר הצבאי של רה"מ. נציין בצורה הכי רעה שחליוה נמצא במלון

באילת ולא שותף לשיחה הזאת. זה 3:45 לפנות בוקר, אבל הפרט הכי חשוב-

אתה יודע מהתחקיר שלך מי היה שותף לשיחה הזאת? ראש השב"כ אמרת, איל בן ראובן:

אלוף פיקוד דרום, מפקד האוגדה.

גם קצינים בכירים מאגף המודיעין של אוגדת עזה, בהם פיקוד דרום, עוד מספר אייל:

אנשים ממערכות ביטחון שונות.

וגם המח"ט הצפונית? איל בן ראובן:

כן, כן. אבל הפרט הכי חשוב, זה פרט שצריך לזכור אותו, כי בנקודה הזאת אייל:

מקפיצים סמב"ציות לבור בקריה. 3:45 לפנות בוקר. השערות סומרות מלחשוב

מה ניתן היה לעשות באותן דקות, כי אם היו ממשיכים את שרשרת ההקפצות

הזאת גם לאזור הדרום, ולו בשביל לפתוח שיחה "משטרת ישראל תקפיצו

כוחות", יכול להיות שהמספרים של האימה היו קטנים יותר, של האובדן, אבל זה

3:45 לפנות בוקר שגם בדקות האלה אף אחד לא עשה כלום. אף אחד לא עשה

כלום. גם אם היו מקפיצים כוחות, ומיותר להגיד שאולי זה היה מתברר כלא נכון

או כהתרעת שווא. וואו, מקסימום היו קופצים כוחות, אבל הם היו חוזרים הביתה

לשמחת תורה של אותו ערב. אבל כלום לא קרה. כי אנחנו בחטא היוהרה מלא על

מלא, ואנחנו בהבנה ששום דבר לא יקרה לנו, כי אנחנו הכי טובים, הכי מושלמים.

ותראו מה קרה לנו.

אתה יכול לספר על השיחות שלכם מ-6:30 איתה? שלמה אהרונישקי:

הלוואי והיו לנו שיחות איתה אחרי 6:30 בבוקר. אני ארחיב קצת את הטיימליין אייל:

ברשותכם. 3:45 עבר, והגענו לכוננות עם שחר, שממילא לא הייתה מלאה בגזרת

עזה, וזה חלק מהאמת. לא היו חיילים בצורה המספקת בגזרת עזה. לא היו

מספיק כוחות בגזרה. זה מתקשר לנו לאותו טנקיסט שדיבר עם ההורים שלו ביום שישי בצהריים, סמל בגולני, ואמר להם "אין לי מספיק כוחות להתמודד עם הפס"ד". הפרות סדר, שכולנו מבינים היום ואז מה היו אותן הפרות סדר. זו כוננות עם שחר שלא הייתה בצורה המלאה, כי לא היו מספיק כוחות, ולא היו אנשים על הכלים, כוננות עם שחר לא נכונה גם בנוהל של צה"ל עצמו. אותה כוננות עם שחר עברה, ואז הגענו לשלבים הראשונים-

שלמה אהרונישקי: זה עלה בתחקיר שלך או ששמעת את זה מכל מיני מקורות?

אייל: זה חלק מהתחקיר. אתה רוצה למקד אותי בשאלה?

שלמה אהרונישקי: אתה אומר לא הייתה כוננות עם שחר.

אייל: לא הייתה בצורה נכונה ומלאה, על זה אני מדבר. כי כולנו יודעים מה זה כוננות

עם שחר - כולם על הכלים, כולם ערים. ככה צריך להיות.

רפי בן שטרית: אתה אומר שמח"ט צפונית היה בשיחה הזאת של אלוף הפיקוד.

אייל: מח"ט גזרה צפונית הגיע לעמדת עזה דקות אחרי 3:30 לפנות בוקר.

רפי בן שטרית: אנחנו יודעים אם הוא עשה פעולות אחרי השיחה הזאת להתריע, להעיר, לומר

משהו לחיילים?

אייל: מתוך העדויות והמידע שיש לי, הוא לא עשה שום דבר כדי לתת את ההבנה גם

לסובבים אותו שמהו עומד לקרות. זה המידע שיש ברשותי. אותם אנשים שעזרו

לי במהלך התחקיר הזה הם אנשים מספיק יקרים והגונים כדי לבוא ולהגיד רק את

האמת, כי זה מה שדרשתי. זה מה שאני דורש היום גם. כי גם אם האמת כואבת,

בואו נגיד אותה, נתמודד עם האמת הכואבת. נגזר עליי להיות אב שכול. נגזר

עלינו להיות משפחה שכולה. נגזר עלינו להיות עם האבל והשכול. באותה נשימה,

אנחנו נמצאים פה במדינה דמוקרטית, ואני אעשה הכול כדי שיהיה פה רק את

האמת. כי היא צריכה להיות נר לרגלי כל האומה הזאת. חווינו פה את הדבר המזווע ביותר שחוותה מדינת ישראל מיום הקמתה, אז בואו נגיד את האמת, גם אם היא לא טובה למשמע אוזניים של מישהו כזה או אחר. אבל בואו נתמודד עם האמת הזאת, ומי שצריך לשלם ומי שצריך לתת את הדין, ויותר מזה, מי שצריך לשבת בכלא, גם אם הוא היה במדים וגם אם הוא היה חלק מהליך שאמור היה להיות מקבלי החלטות, שיהיה מספיק אמיץ ויגיד "פשעתי, כשלתי, אני לא ראוי למדים הטהורים האלה של צבא ההגנה לישראל".

רפי בן שטרית: מה תוכל אולי לומר, אפילו לדעתך, לגבי האחריות של הדרג המדיני? שמענו פה הרבה מאוד טענות צודקות כלפי המפקדים, כלפי הקצינים, כלפי הדרג הצבאי.

אייל: אני אבהיר בצורה שלא תשתמע בצורה אחרת, הגענו לתוצר העגום הזה כתוצאה מהתנהלות כושלת של דרג מדיני. ואם צריך להגיד את זה עוד פעם, אני אגיד עוד פעם. דרג מדיני שנתן למערכת הביטחון להבין, באשר הוא צה"ל, שאנחנו הכי טובים והכי יהירים, ולנו לא יקרה כלום. זה חלחל מאותו דרג מדיני גם לצה"ל. התרבות הארגונית היום בצה"ל היא מהכושלות בצבאות העולם, ואני אומר את זה בצער רב, ביגון ובכאב. כי תראו מה קרה לנו.

שרון: אני רוצה להזכיר לכולם שבמרץ '23 שר הביטחון פוטר, כי הוא בא להזהיר ולהגיד את האמת. אבל לא רצו להקשיב לו ולשמע אותו, וכתוצאה מזה הוא פוטר. והוא הוחזר באמת בעקבות הלחץ הציבורי, אבל בעצם הייתה פה איזושהי תפיסה שהוביל אותה ראש הממשלה, ואמר אני רוצה שקט, וכל מי שלא מתיישר עם השקט הזה לא יהיה פה. ואז אנחנו שומעים שלפני ההצבעה על עילת הסבירות מגיעים אלופים לכנסת כדי לדבר עם ראש הממשלה, והוא מסרב לקבל אותם. ובתקופה שבין ראש השנה לסוכות יוצא יו"ר האופוזיציה, ומתוך החומר

המודיעיני שהוא מקבל אליו, הוא מגיע למסקנה שאנחנו נמצאים לפני מלחמה. ואני שואלת איפה ראש הממשלה ואיפה יו"ר ועדת חוץ וביטחון. הרי גם אתם חשופים לחומרים האלה. אתם אמורים לפקח על הצבא. איפה הייתם? לא ידעתם? לא קראתם? לא הבנתם? דווקא יו"ר האופוזיציה, שהוא נטול השכלה וניסיון צבאי, מגיע למסקנה הזו, ואתם לא מגיעים אליה? ומה שאני חושבת שקרה זה שבעצם הייתה פה תפיסה של שנים של שקט. בן אדם שרוצה שקט, ומי שלא מתיישר עם התפיסה הזו הולך הביתה, לא נמצא. וכל המערכת התיישרה לפי השקט הזה. וזו הסיבה שבאוגוסט אנחנו רואים סרטון שמחבלים באים ומפציצים ארונות תקשורת ואף אחד לא יורה בהם, וכל מי שמתקרב לגדר לא יורים בו, כי רוצים שקט. אבל איפה ההרתעה של צה"ל? וכן, הכול הגיע מדרג מדיני שכנראה היה עסוק בדברים אחרים, בדברים אישיים, בפוליטיקה, בשינוי המשטר פה בישראל.

את אומרת מן הסתם דברים מאוד חשובים, ואני מוכרח להגיד שגם בוועדה פה נפגשנו גם עם ראש האופוזיציה ועם אנשים נוספים שהציגו את התמונה. אני יותר רוצה לשמוע, ולהחזיר רגע חזרה לרוני והצבא בגזרה הזאת, בנקודה הזאת. אני לא יודע מה תהיה רמת התחקירים, למיטב הבנתי יש איזה תחקיר צה"לי שעוסק בנחל עוז.

איל בן ראובן:

נכון.

שרון:

שאמור מתישהו להתפרסם, אני לא יודע מה.

איל בן ראובן:

אחרי שהם יסיימו לערוך אותו שהוא יהיה לשביעות רצונם כמובן.

שרון:

איל בן ראובן: אני לא יודע. אני ממתין, מה שנקרא, ואני מקווה שזה יהיה תחקיר שכן ישים את

עיקר הנקודות. אני רוצה לשאול לגבי התחקיר עד כאן, מה שנקרא. מי נתן לכם

אותו? המג"דית הזאת?

שרון: לא, מי שהגיעה אלינו זו קצינה סא"ל בשם אושרת בכר, שהיא מונתה על ידי

מפקד חיל הגנת הגבולות לערוך את עיקרי הממצאים. זה נקרא "עיקרי

הממצאים". זה לא כתוב בשום מקום. לא קיבלנו את זה כתוב גם. היא פשוט

עברה משפחה-משפחה והציגה.

איל בן ראובן: אני שואל האם מהחטיבה הצפונית, שהיא בעצם הייתה מפקדת הגזרה, ויש לה

אחריות מלאה על כל מה שקרה, האם מישהו מהחטיבה הצפונית דיבר אתכם

והסביר משהו?

שרון: לא. אנחנו ביקשנו פגישות עם המח"ט, עם מפקד האוגדה, ועם אלוף הפיקוד ועם

הרמטכ"ל, שיסתכלו לנו בעיניים כדי שיבינו מה הם עשו, ועד היום זה לא קרה.

אף אחד מהם לא נפגש איתנו. היחיד שפגש אותנו פעמיים, וגם שוחחנו איתו כמה

פעמים, זה ראש אכ"א, שגם נטל אחריות ואמר "כשלונו באותו יום", ואני מאוד

מעריכה אותו על האמירה הזו. אבל כל השאר, מפקד חיל הגנת הגבולות כן הגיע

כמה וכמה פעמים, אבל להגיד לך שיש לו איזושהי מידת השפעה, אפילו על

השימור של בסיס נחל עוז כאתר מורשת והנצחה, גם בזה הם כשלו.

ורדה אלשיך: אני רוצה לשאול משהו, אני רוצה להיות בטוחה שהבנתי נכון. את אמרת שכשהיא

באה, היא באה ושום דבר לא כתוב, לא נמסר לכם שום דבר כתוב.

אייל: זה היה חד צדדי לגמרי.

ורדה אלשיך: מה שאני רוצה לשאול, היא יושבה וסיפרה לכם סיפור?

אייל: נכון.

שרון: כן, כן.

ורדה אלשיך: כמו שהיא סיפרה סיפור כזה, זה לא כתוב בשום מקום.

שרון: היא הקריאה מתוך דפים, ומתוך מה שהיא הקריאה היו שני דברים שמהר מאוד

עלינו עליהם שהם לא נכונים. דבר אחד שאין דלת יציאה מחדר התקשורת,

והדבר השני שנמסר לנו, וזה גם הוקלט אז גם אי אפשר להכחיש את זה, שבתוך

המטענים שהם זרקו היה סוג של גז. אני לא יודעת אם זה נכון או לא, מעולם לא

הוצג לנו מסמך רשמי של כיבוי אש.

ורדה אלשיך: זה מה ששאלתי. באותה מידה שהיא סיפרה כך, היא יכלה לספר אחרת.

שרון: לא קיבלנו שום מסמך כתוב, וגם שום מסמכים רשמיים. אני עד היום לא יודעת

מה גרם לבערה המטורפת הזאת בחמ"ל. לפני שבועיים קיבלנו איזשהו מידע, אני

לא יודעת אם הוא נכון, שהם הצליחו לעשות חור בגג ודרכו לשפוך חומרים

שהאיצו את הבערה. אנחנו עד היום לא יודעים מה קרה בחמ"ל שהוא הגיע

לטמפרטורה של אלף מעלות ולא נשאר בו כלום. באיזה חומרים הם השתמשו?

באיזה מטענים? לא יודעים כלום.

אייל: אני רציתי לחזור רגע לרגעי האימה, לדקות האלה של 6:28, כפי שאני שומע את

רוני בהקלטות, כפי שבמעטפת עד היום אנחנו מבקשים לקבל את סך כל

ההקלטות. רוני התחילה את המשמרת בארבע לפנות בוקר, ויחד איתה עוד בנות.

היום אנחנו יודעים להגיד בקול חד וברור שהאירוע של ה-7.10 לא התחיל

ב-6:23. רחש בחש היה כבר בדקות הראשונות של אור הבוקר, או אפילו אם

אנחנו הולכים אחורה לכדי 00:00 בלילה. ידענו כל הזמן לגבי אותן דקות איומות-

איל בן ראובן: מה אתה יודע לגבי הרחש בחש הזה של ארבע בבוקר לצורך העניין? אני מניח

שבהקלטות אתם שומעים את רוני מדברת.

אייל: את סיפור הסימים אמרתי קודם, זה 00:00 בלילה, שבסופו של דבר חלק חי שלם של גזרת עזה מתעורר לחיים, ובמערכת הביטחון מתחילים להבין שמהו קורה פה, בשב"כ כבר מבינים שיש פה איזושהי התרחשות ומוקפצים כוחות מיוחדים של אותה מערכת.

איל בן ראובן: צוות טקילה.

אייל: בדיוק. ואז כוננות עם שחר, והאירוע המזעזע עצמו. כי הליך הפשיטה היה מאוד סדור. אף אחת מהבנות שהיו במשמרת בחמ"ל נחל עוז לא התקשרה לאף הורה לבוא ולהגיד לו "אבא בוא תציל אותנו", "אבא בוא תחלץ אותנו מפה". אני נשבע בכל היקר לי, הייתי נוסע אם הייתי רק יודע שזה המצב. אני רוצה להבהיר, לא בטוח שהייתי יושב פה היום. כי הן ראו הכול במצלמות. שרון אמרה קודם את אותם נחילים של מחבלים. ואגב, היו פה כניסות בשלושה גלים. הנוחי'בה, ג'יהאד אסלאמי, חמאס, ובסוף אותם אזרחים. וצריך להדגיש ולהבהיר את העובדה הכל כך כואבת שאותם אזרחים הם שותפים מלאים לכל הפשע, הרצח, מעשי הזוועה והבזיזה באותו יום. אלה אותם אזרחים שהיום גם יש מי שמכנה אותם "אזרחים לא מעורבים". אין מושג כזה שנקרא אזרחים לא מעורבים היום ברצועת עזה, מהילד ועד אותו איש מבוגר. כולם רצו לבחור בלשחוט, בלאנוס, בלבזוז ובלרצוח, ובעיקר לחטוף, עם 101 שעדיין שם. אני אמשיך רק, בסופו של דבר הליך הפשיטה התקיים בנחל עוז. לנחל עוז נכנסו משלושה אזורים - הדרומי, המערבי וההיקפי לכיוון הש"ג, שם בוצע הירי לראשונה. משם למעשה שומעים את יעל (?) מדברת וזועקת את נשמתה על כך שנכנסים מחבלים לתוך הבסיס. כנ"ל לגבי רוני. אבל שרון אמרה קודם שהוכרזה מלחמה על ידי המח"ט. חברים, המלחמה הזאת הוכרזה על ידי שלוש בנות. בראש ובראשונה, על ידי אותן שלוש בנות -

רוני, מאיה ויעל. הן הבנות שהכריזו מלחמה בבוקר יום השבת על מדינת ישראל. לא אף אחד מאותם קצינים שהיו אמורים לחלץ אותן. ואני מדבר על דרג צבאי, ואני מדבר על קצינים שלא ראויים ללבוש את המדים האלה, ועוד יותר אני רוצה להבהיר - לא מדובר פה על כל צה"ל. מדובר פה על דרג צבאי שכשל בתפקידו. אם הכול היה מסודר כדת וכדין לפי נהלים ולפי תרגילים ולפי הוראות, אז כנראה שלא היינו יושבים פה כולנו הבוקר הזה.

שלמה אהרונישקי: עד הרגע שפרצו לחמ"ל, הרגו רצחו וכל הדברים, הגיעו לשם חיילים?

אייל: לא.

שלמה אהרונישקי: תגבור? כלום?

אייל: אז ככה, ב-6:31 מוגדר לראשונה "אירוע מורכב" עם רקטות וחדירה לגדר. זה

שתי דקות אחרי ההקלטה של רוני, בערך עוד כמה דקות לכיוון ההקלטות של שאר הבנות. כל התצפיתניות שנמצאות שם במשמרת, כולל אלה שנמצאות בכוננות, מכריזות על אירועים בגזרתן, מכריזות על מחבלים במיקומים שונים ומזניקות כוחות ב-6:32 עדי למבן ויעל (?) הסמב"ציות נקראות לחמ"ל ומלוות על ידי איבהרים חרובה, מה שהותיר אותו להישאר בתוך החמ"ל. שיר אילת כבר נמצאת בפנים. היא כבר מתחילה לראות במערכת רואה-יורה. ב-6:40 זו הכרזה ראשונה על פרש טורקי, שזה שם קוד לפריצה לשטח מדינת ישראל. ב-6:45 קציני גולני מגיעים לחמ"ל עצמו, ואם נרחיב את זה-

איל בן ראובן: אני מניח שכדי לראות את התמונה.

אייל: ביניהם גם אילן אלחרר, הקמב"צית.

רפי בן שטרית: והקשר"ג.

אייל: בדיוק, היא חלק מהקצינים שנכנסים לחמ"ל עצמו. כבר ב-6:50 מתחיל השיבוש בקווי התקשורת של אותן מצלמות של התצפיתניות. ב-6:54 למעשה מתחילה התקיפה על בסיס נחל עוז. ב-6:54 המספרים מתחילים לגדול מבחינת כמות המחבלים והאזרחים הראשונים, הטנדרים וכל מה שמסביב, לרבות השימוש ברחפנים.

איל בן ראובן: המושג הזה שאמרת "קציני גולני שמגיעים לחמ"ל", מה קורה איתם? אייל: אני אגיע לזה, מבטיח. אנחנו יודעים שהמכפלות של אותם מחבלים קופצות. לקראת 10:30 עוד 40-50 מחבלים שמגיעים לשם. 6:57 זו הקריאה של שיר אילת הקצינה "אנחנו לא נותנים להם להגיע לקיבוץ", מדובר על קיבוץ נחל עוז. דיברנו קודם על אותו סמג"ד, זו השעה 7:00 שהוא בשעה הזאת נפצע, והמ"פ של גולני, תומר גרינברג, לוקח בעצם פיקוד.

רפי בן שטרית: הוא המג"ד. אייל: סליחה, המג"ד. הוא לוקח פיקוד על בסיס נחל עוז. איל בן ראובן: ב-7:00 תומר גרינברג לוקח פיקוד על הבסיס? הוא בכלל מגיע לבסיס, תומר? אתה יודע?

אייל: אני לא יודע להשיב לך על השאלה הספציפית הזאת. הוא נמצא בחוץ, עוד מהדקות של כוננות עם שחר.

איל בן ראובן: אם אני מבין נכון תומר היה בבית, ומי שהיה שם זה הסמג"ד. אייל: נכון, הסמג"ד נמצא בראשו מכדור.

איל בן ראובן: כן, זה אני פחות או יותר מכיר. ואז תומר מגיע? רפי בן שטרית: תומר מגיע בשלב מאוחר יותר.

איל בן ראובן: השאלה שאנחנו שואלים את עצמנו כל הזמן מאז הביקור שעשינו שם, אתה זוכר,

שאלתי כבר שם, מי פיקד על הבסיס הזה. מי היה אמור לפקד על הבסיס. נגיד

שהסמג"ד יוצא, מי נשאר לפקד? איך עושים חלוקת כוחות?

גם המ"פ בחוץ.

שרון:

האם היה מישהו שאחריותו עכשיו לפקד על האנשים שם? יש כל מיני כוחות. זו

איל בן ראובן:

בעיה אם לא מטפלים בה ומכינים כמו שצריך מי רץ לפה, איך הבסיס מתורגל

למצב שכזה.

זה מתקשר בקשר ישיר למה שדיברנו קודם, שלא היה את הבן אדם היחיד הזה

אייל:

שיגיד אני המפקד בגזרה הזאת, אני המפקד בשטח, רק מתוך הבנה שכל שלושה

חודשים מתחלפים פה חיילים. שלושה-ארבעה חודשים, תלוי במצב עצמו. אין את

הבן אדם שיגיד זה הנוהל, זה התו"ל, ככה עושים במקרה כזה ובמקרה כזה. זה

מתקשר בקשר ישיר לדאגה על מה נמצא בתוך נחל עוז. אני בטוח שאם היה

מפקד אחד שהיה נקרא מפקד בסיס נחל עוז היו גם דואגים למיגונית נעולה.

מאה אחוז. גולני הקשב שלהם היה אמור להיות בקו, לא להתעסק בבסיס עצמו.

שלמה אהרונישקי:

צריך להגיד שהמג"ד של הגדוד שמגיע פעם בארבעה חודשים מתפקד בפועל

שרון:

כמב"ס. אין מב"ס לבסיס הזה, וכל ארבעה חודשים הם מתחלפים. איפה הרצף

להסתכל על הכול בשרשרת אחת מלאה? יכול להיות שזו הסיבה שלא היה תו"ל,

שהחמ"ל לא היה מאובזר, ואם הוא בכלל עבר ביקורת כיבוי אש, מיגונית פתוחות

שארין מקום למילוט במקרה של פשיטה. כל הזמן מתחלפים שם אנשים, ומי

שאחראי על הבסיס זה הכוח הלוחם. הקצינים של 414 משמשים כחברת כוח

אדם, אין להם שום קשר לכלום. הם מקבלים הנחיות מהבסיסים "אני צריך פה

שלוש, פה ארבע", חברת כוח אדם, זה מה שהם עושים, ולא מעבר לזה.

- יהודית גריסרו: שרון ואייל, ברשותכם, אתם מביאים את רוני למנוחת עולמים רק ב-12.11.
- שרון: ב-9 בנובמבר מקבלים את ההודעה.
- יהודית גריסרו: אתם יכולים לתאר בחודש הזה, אם הייתי מבקשת מכם לתמצת את החודש הזה.
- שרון: אני רוצה רק לפני שאנחנו מדברים על זה כן לגעת בנקודה מאוד חשובה. אנחנו בתוך החודש הזה, משהו כמו שישה-שבעה ימים לאירוע, נתקלים בפוסט של קצינה בצה"ל, אני מתביישת להגיד אפילו שהיא קצינה, הקמב"צית של גולני שהיא כותבת בפוסט קורע לב שבעצם כל המטרה היה להאדיר את עצמה, ושם היא כותבת שהיא הייתה בחמ"ל והצליחה לברוח, וכל מי שלא הצליח לברוח נשרף. גם דובר צה"ל מפרסם את זה בעמוד שלו. אני שואלת האם ככה הורים היו צריכים לגלות שהבנות שלהם נשרפו בחמ"ל, מפוסט של קצינה? ובואו נדבר רגע על אותה קצינה. שאלתם קודם על הקצינים שהיו בחמ"ל. בתוך החמ"ל היו ארבעה קצינים ושני לוחמים של גולני. אחד הלוחמים, נמרוד אלירז, השתתף בפועל בלחימה שהתרחשה בחמ"ל במשך אותן שש שעות, והשני היה הרלי"ש של הסמג"ד. הם נמצאים בתוך החמ"ל, הבנות נמצאות בתוך החדר הסגור של שיר אילת, והם בורחים מחלון שירותים ומשאירים אותן מאחור.
- איל בן ראובן: מי זה הם, הקצינים?
- שרון: ארבעה קציני צה"ל ושני לוחמים בורחים מהחלון ומשאירים את הבנות מאחור. אני רוצה רגע להתעכב-
- שלמה אהרונישקי: גם תצפיתניות הצליחו לברוח?
- שרון: אחת לבד בכוחות עצמה. מה שמלמדים את התצפיתניות, גם בקורס בסיירים וגם במשך ההכשרה שלהן, זה לשבת ולתצפת. אין להן את יצר ההישרדות ואת יצר הלחימה, לא מלמדים אותן את הדבר הזה. אבל הכוח של גולני שמגיע לבסיס יש

לו שתי מטרות. המטרה הראשונה שלו זה להגן על תושבי העוטף, והמטרה השנייה שלו להגן על תושבי הבסיס. ומה עושה אותו צוות שנמצא בחמ"ל, אותם ארבעה קצינים ושני לוחמים? בורח מהחלון ומשאיר אותן מאחור. איפה נשמע שקציני צה"ל בורחים ראשונים ומשאירים חיילות מאחור, מפקירים אותן?

איל בן ראובן: שאלה קשה מאוד.

אייל: אני שואל ממתי קצין עוזב זירה ראשון.

איל בן ראובן: האם אתם יודעים כשהקצינים בורחים או עוזבים את המקום דרך החלון הזה, אנחנו ראינו את החלון הזה בסיור שהיינו בו, הם יוצאים משם אחרי או לפני שהבנות כבר קרה מה שקרה? או שעדיין יש לחימה?

שרון: לא, כבר אין לחימה, כי אחד מהלוחמים, נמרוד, גם הוא מצליח לברוח. אני

אתעכב פה על שתי נקודות. אתם ראיתם כולכם את החלון הזה, נכון?

שלמה אהרונישקי: כן.

שרון: אחד מאלה שברחו, הרלי"ש של הסמג"ד, בחור גדול ששוקל 120 קילו, והוא יוצא מהחלון. ברור לכולנו כשהוא מנסה לברוח דרך החלון הזה הוא מעכב את התור, מעכב את היציאה של כל האחרים. הם כנראה כולם באיזשהו שלב נעמדו בטור כדי לנסות ולברוח.

יהודית גריסרו: כולל התצפיתניות?

שרון: הן היו בסוף. אנחנו לא יודעים את האמת, לא מספרים לנו את האמת, כנראה מרגשות האשם שלהם. ההשערה שלנו, וגם אם הייתם בחמ"ל אפשר למדוד, זה 15 צעדים מהחדר עד השירותים. יש לנו את העדות של אותו בחור שמספר שהוא ברח לשירותים, לא הצליח לפרוץ את החלון, חזר, לקח את הטלפון שלו, ישב על הרצפה וכתב הודעת פרידה להורים שלו, קם ואז ניסה לברוח עוד פעם, ועל

הדרך לוקח את הטלפון של אותו אילן, וניסה לברוח. אני חושבת שהבנות היו בתוך החדר, הקצינים היו בחוץ, ואז הם הבינו שמשליכים מטענים והחמ"ל מתחיל לעלות באש. הם התחילו לברוח, ולקראת סוף הבריחה שלהם רק אז הם אמרו לבנות שהחמ"ל עולה באש, תצאו. בואו נדבר רגע על המספרים. יש לנו בתוך החמ"ל 11 תצפיתניות וסמב"ציות. אחת מצליחה לברוח בכוחות עצמה, אחת. יש לנו עשרה קצינים ולוחמים של גולני, שישה מצליחים לברוח מתוך עשרה, אחת מתוך 11. חבל שאין לנו פה איזה מומחה לסטטיסטיקה והסתברויות שיגיד לנו האם היחסים האלה הם סבירים, והתשובה היא לא.

מה שאתם יודעים ארבעת חיילי גולני נהרגים שם?

איל בן ראובן:

כן, גם בתוך ניסיון הבריחה, חלק על האסלה, חלק ממש בדרך. כנראה כל הבנות היו מאחור. מחלקן הגדול לא נותר כלום כתוצאה מהפיצוץ והבערה המאוד משמעותית שהייתה שם. אנחנו לא מבינים איך עד היום אותם קצינים ממשיכים לשרת בצה"ל, ולא נפתחה שום חקירת מצ"ח נגדם על הפקרה. ההפקרה פה כפולה מאותה קמב"צית, כי כשהבת שלי עמדה בחמ"ל ודרשה ממנה להכניס את התצפיתניות לחמ"ל ולא להפקיר אותן בתוך המיגונית, היא ביטלה את הדברים שלה ולא עשתה את זה. ובפעם השנייה היא הפקירה אותן כשהיא ברחה מהחלון ראשונה.

דיברתם על זה עם מישהו?

ורדה אלשיך:

עם ראש אכ"א, ואייל דיבר גם עם דניאל הגרי.

שרון:

ומה נעניתם?

ורדה אלשיך:

באשר לפוסט, אני דרשתי מיניב עשור(?) להוריד את הפוסט. לא ראוי ולא נכון

אייל:

שהורים שהבנות שלהם מוגדרות רשמית נעדרות מצה"ל-

ורדה אלשיך:

זה מעשה שלא יעשה בכלל.

אייל: הוא באמת הבין את חומרת העניין, והוריד את הפוסט. אגב, הפוסט קיים כולל

תמונה של הגברת אילן אלחרר בבית חולים סורוקה. באשר למבצעות אני בכלל לא רוצה לדבר. אבל אלה העובדות. זה חלק מאותה אמת שאנחנו מדברים עליה וזועקים אותה כבר חודשים, כי צריך להגיד את האמת. ארבעת הקצינים האלה שלא ראויים להמשיך לשרת בצה"ל, אבל יותר מהעובדה הזאת, אני רוצה להצביע רק על דבר אחד - כולנו מכירים את המונח הזה שנקרא "רוח צה"ל". רוח צה"ל נעלמה כלא הייתה. איבדנו את זה לחלוטין.

ורדה אלשיך:

אתם נעצרתם בראש אכ"א?

שרון: כן. אנחנו דרשנו שתיפתח חקירת מצ"ח כדי שיבחנו את מה שקרה, את כל סיפור

הבריחה, איך קצינים יוצאים ובורחים ומשאירים חיילות מאחור, איך קורה דבר כזה. איך לוחם של גולני בורח ומשאיר אותן מאחור? כל התשובות שקיבלנו "היה כאוס, היה עשן, היה חושך, לא ראוי". לא מתקבלות התשובות האלה. אנחנו רוצים חקירת מצ"ח מאוד ברורה, כמו שצה"ל יודע לחקור, ולהבין האם זה הצבא שלנו. האם זה הצבא שבו קצינים בורחים ראשונים מזירה? דרך אגב, זה לא המקרה הראשון שהיה שם. זה לא המקרה הראשון. יש גם עוד אירוע עם אחד המת"קים, אבל אני לא אדבר על זה. ההורים שלו צריכים לפרט את זה. גם בזיקים היה אירוע שארבעה קצינים נכנסו לרכב וברחו. האם זה צה"ל שלנו היום, שקצינים בורחים ראשונים מהזירה ומהאירוע ומפקירים מאחורה את אותן חיילות שהם באו להגן עליהן?

אייל: ידענו תקופה מאוד ארוכה שחמ"ל נחל עוז הוא אחד המקומות המשוכללים ביותר

שקיימים מבין חמ"לים שיש למערכת הביטחון. ידענו שמורכבים שם מיטב

השכלולים. היום אנחנו יודעים להגיד שבנחל עוז, אני אומר את זה בקול חד וברור, מעולם לא הייתה ביקורת אש בחמ"ל נחל עוז. מעולם לא הורכבו שם ספרינקלרים בתקרה, כדי שאם יקרה משהו ותפרוץ שריפה ידעו המערכות לפעול. בנחל עוז היה את מיטב המכשור והשכלול, אבל לא דאגו לפרט. שני חלונות קטנים מאוד של תאי שירותים, בזה הסתיים כל האפשרות לחיילות האלה, ובכלל של מי שנמצא שם, להילחץ בזמן אירוע. הקירות עצמם של נחל עוז פאנל מבודד, מה שגרם ותרם לאש לטפס בטמפרטורה בלתי נתפסת. שתבינו רק, אנחנו כולנו הולכים היום כאות וזיכרון עם הדסקיות על הצוואר. אני רוצה לשתף אתכם עם מידע שדסקית צה"לית תקינה יכולה לעמוד בטמפרטורה של עד 1,035 מעלות, ולא נשאר הרבה דסקיות. שיתן לכם את ההבנה שהיה קשה מאוד גם לאסוף את מה שכולנו רצינו וקיוונו. רוני הייתה נעדרת 34 יום. היא האחרונה מבין חיילי צה"ל שהוגדרה באופן רשמי כנעדרת, אבל היא גם האחרונה שזוהתה, וגם זה על ידי דגימות דנ"א בלבד. זהו. כי גם לזה דאגו, וגם את זה עשו באופן הכי יסודי, כפי שהוסבר לנו, וכפי שניתנה לנו העדות מצד מחנה שורה. אבל בסופו של דבר, אחרי 34 יום, 9 בנובמבר, וזה אך סמלי כי זה אותו יום שראש הממשלה נאות להיפגש איתנו, ונקבעה לנו פגישה לשעה 17:30 עם ראש הממשלה. אני בסך הכול רציתי שהוא ייקח אותי יד ביד לצלב האדום, היא הייתה נעדרת, אז אמרתי אולי יהיה להם מידע. אבל הקדימו אותו משלחת מלאכי המוות מטעם הרבנות הראשית ומטעם אגף נפגעים בצה"ל. בשעה 15:20 נכנסו אלינו הביתה והודיעו לנו שרוני הופכת מהגדרה של נעדרת לחלל.

אני רוצה רק להגיד משפט אחרון. מטענים הושלכו לחמ"ל באזור השעה

שרון:

12:00-12:15, והכוח הגיע בסביבות השעה 13:00.

רפי בן שטרית: איזה כוח? של איזו יחידה?

שרון: הגיע צוות ימ"מ עם ארנון זמורה, הגיע יונתן פרץ שהיה מפקד ההכשרות בב"כ צנחנים, שאח שלו דניאל פרץ היה בתוך הטנק ובעצם נהרג והוא חטוף בעזה. והגיע עוד בחור בשם אבינועם, שהוא מ"פ סיירת עורב במילואים. הם פשוט חברו אחד לשני, והם הכוח שהגיע. אנחנו יודעים שתומר גרינברג ביקש עזרה כבר מ-10:30 בבוקר, ושהם ניסו להגיע מ-10:30 בבוקר. הם היו בכפר עזה, אז בקיבוץ בנחל עוז, אבל כל האזור שרץ מחבלים ולכן לקח להם זמן להגיע. זה מה שהיה חסר להן, שעה. שעה כדי להישאר בחיים. אני חוזרת עוד פעם, אם מישהו היה מנהל את הדבר הזה מהבוקר, והיו מכניסים לשם גם את הבלונאים וגם את רוכב שמיים, היו עוד עשרה לוחמים עם עשרה נשקים, והיה אפשר כנראה לשרוד את השעה הזו. אבל זה חלק מהטענות, שבעצם לא היו תו"לים, לא היו הנחיות, לא היה מי שינהל את האירוע, והכול התנהל בדרך הזו. אם שילה הר אבן המ"פ לא היה מקבל כדור ושורד, לא היינו נמצאים במצב הזה. הוא היה לוקח הכול לידיים ומנהל את זה.

איל בן ראובן: הוא המ"פ של גולני שהיה שם?

שרון: כן. הוא נפצע סביבות 9:00 בבוקר בש"ג.

איל בן ראובן: הוא נפצע בבסיס?

שרון: הוא נורה.

איל בן ראובן: השאלה אם הוא נורה בתוך הבסיס.

שרון: אני חושבת שהוא היה באזור הש"ג אם אני לא טועה, בקרב שהיה שם בחוץ.

יהודית גריסרו: דיברתם עם מי שניצלה מתוך התצפיתניות?

שרון:

כן. גם דיברנו איתה, גם השתתפה איתנו בכתבה. אני אגיד שהבחורה בטרומה מאוד מאוד קשה. מאוד. אני בתחושה שהיא לא מספרת את הכול. או מתוך זה שקשה לה להתמודד, ועצם זה שהיא תדבר היא בעצם צריכה להתמודד, או שהיא חסה עליו. אבל אין לי ספק מתוך הדברים ששמעתי ממנה, היא לא אומרת את הכול. היא לא מספרת את הכול.

יהודית גריסרו:

את יכולה לשתף במה היא כן מספרת?

שרון:

היא מספרת שהן הסתתרו בתוך החדר, היו להן רגעים של צחוק גם, שהן התבדחו "אנחנו הולכות לקבל צל"ש מאו"ג". אם בשעות הראשונות של הפשיטה ב-6:29 הן חשבו שזה הסוף, לאט לאט עם הזמן שעבר, ורואים שמצליחים להחזיק מעמד, וכל הזמן אמרו להן "העזרה בדרך, הימ"מ בדרך", כל חצי שעה אמרו להן "הימ"מ בדרך", והוא באמת היה בדרך, אבל לקח לו הרבה זמן להגיע. אני חושבת שהן באמת חשבו שהם הולכים להינצל בגלל השעות שעברו. חלק מהבנות בכו והיו מאוד נסערות, חלק לא. אני אגיד אפילו שרוני עלתה למשמרת לא תקנית, רק עם הפליז שלה, בלי החולצה מתחת. באיזשהו שלב היה לה מאוד חם, ושיר אילת אמרה לה "את רואה למה צריך לבוא תקנית למשמרת?", באיזשהו שלב היא אמרה להן לצאת להסתובב כי היה נורא חם, המזגן לא עבד, ובעצם כל החמ"ל סגור, לא מגיע אוויר משום מקום, הדלת סגורה. יש רק את שני החלונות הקטנים בשירותים. היה גם שלב שהן התבדחו וצחקו, והן חשבו שהן יוצאות מזה, שהם יוצאים מהדבר הזה עם סיפורים לכל החיים לספר לנכדים. ומה שהיא מתארת זה שהכול קרה ברגע אחד ובבת אחת, שהתחיל להיות עשן שחור וסמיך, ושבאמת הם התחילו להיחנק. אני פותחת רגע סוגריים, אני הייתי מצפה מהצבא שזה גם משהו שצריך לתדרך, איך פועלים במקרה של שריפה, למשל

שצריך לרדת למטה ולזחול כי העשן עולה למעלה, אבל אפילו על זה לא תדרכו אותן. עד כדי כך לא היה אכפת שם לאף אחד מאף אחד. הם ברחו, ומה שמאיה אומרת זה שהיא הייתה אחת לפני אחרונה שיצאה מתוך החדר. היא פשוט גישה, הכול בידיים. היא הייתה בהתקף אסתמה, כי היא אסתמטית, והצליחה לטפס ולברוח מהשירותים בעצמה, וכל מי שהיה בחוץ פשוט משך אותה.

החבריה מגולני שיצאו עוד קודם.

איל בן ראובן:

כן, משכו אותה החוצה. אבל יש עוד מידע שאנחנו לא יודעים.

שרון:

אני רוצה רק לדייק, העדות שיש לנו ממאיה לגבי הדרישה של רוני מאילן אחר, וזאת מאיה נתנה את העדות, וידעה להגיד "רוני צעקה על אילן אחר ודרשה ממנה לעשות הכול כדי לדאוג לבנות במיגונית". אני אגיד עוד משהו, לא היה סולם הילוך(?) בשירותים, שזה פרט שצריך לציין בתוך כלל המחדל שהיה שם. הדבר הבאמת קשה, אני נסמך פה על עדות של תא"ל בצה"ל, בן אדם שידע דבר אחד או שניים ממה שקורה במערכת הביטחון באשר היא צה"ל, כי אותו בן אדם גם ידע לבוא ולספר את השתלשלות האירוע מבחינת אותם אלה שברחו, אותם חיילים שברחו מהחלון, אבל אחד מהם ידע לבוא לקדמת החלון ופשוט מספר שהוא ידע לשמוע את בכיין מבחוץ, והוא ידע לשמוע את בכיין האחרון, עד שקולן נדם. וזה משפט שבסוף אני אבא של רוני, בסוף כל אחד מהאבות הוא אב לילדה שנשרפה בגלל כשלים של אנשים אחרים. כי אם להגיד את האמת, אז גם זו האמת. עומד חייל, שומע בנות בוכות בתוך חמ"ל שעולה באש, עד שקולן נדם. כמה מצמרר זה יכול להיות, כמה הדעת לא יכולה לתפוס את זה, כמה כשלים היו פה, ובסוף הורים לתצפיתניות צריכים לשבת במהלך של ימים אחרי שבת ה-7.10 ולקרוא פוסט של קצינה שהיא עצמה עדיין משרתת בצה"ל. אילן אחר. מג"דית

אייל:

בצה"ל רוני בורשטיין, שנמצאת היום בלימודים, וידעה הכול חודשים אחורה, אבל לא הכירה את הבנות. ואופיר אברהם, המג"ד בפועל, מכהן היום, שהיה בבית באותו יום וידע לא לענות לטלפון. יש לי וואטסאפים איתו, והדעת לא סובלת את העובדה שהוא רואה, הסימן הוא כחול, אבל הוא לא עונה. ושרשרת פיקוד שלמה שהייתה שם בדקות הקריטיות, חלקם היו בבית וחלקם ידעו אפילו לבוא ולשקר "הבנות בסדר, חילצו אותן לזיקים, הגיע מסוק לנחל עוז, העלה שמונה בנות פצועות, הביא אותן לסורוקה". אני ושרון טסנו לסורוקה מתוך הבנה שרוני אולי פצועה ונמצא אותה בסורוקה. ושום דבר לא קרה. שום דבר מאותם פייקים על פייקים של גרסאות, כי כלום לא היה. החמ"ל נשרף, כולן נשרפו. מי שברח, ברח וניצל. אחר כך במהלך של שעות, הרי היה טלפון של אילן אלחרר, לא יכולת להתקשר למישהו מכוחות הביטחון להגיד לו "תקשיבו אני מחוץ לחמ"ל שעולה באש ויש בנות בפנים?" מה העניינים פה? מה איבדנו בשרשרת הזאת של להיות בני אדם בסוף?

אייל ושרון, תודה.

ורדה אלשיך:

אני אמנם אבא של רוני, אבל אני רציתי להקדיש את המכתב האחרון של שחף לבנות שהיא כתבה להן, וזה פשוט רק אחר כך התגלה לנו מתוך כל שלל המתנות והציפורים הקטנים האלה שהיא עשתה לבנות באותו ערב. (מקריא) "אז נכון, אין לתפקיד שלנו שם כזה זוהר. ונכון שזה לא התפקיד הכי נחשק בצה"ל, עם כומתות מכוערת. אבל מה שדומינגטי בשירות שלנו הן הבנות. הבנות זה הכול, החברות, המשפחה, הבן זוג והפסיכולוגית, והצורה מושלמת, כי הצורה הזאת מושלמת. תודה אהבות חיי, תודה על כל ההשקעה והאהבה שנתת לי. אוהבת אתכן הכי בעולם, שחף ניסני". שיתן לכם רק את העובדה מה כולנו הפסדנו פה

אייל:

ביום אחד, בדקות. הפסדנו את הבנות האלה, אבל הרוויחו בני המשפחה של איבריהם חרובה בשיחת טלפון שהוא נפרד מהם דקות לפני 12:00 בצהריים, שהוא התקשר לאשתו ונפרד מכל הילדים. הילדים שלו הרוויחו. אנחנו הרווחנו אסמס אחד מרוני, ב-9:27 בבוקר. ככה זה לא היה אמור להיות.

שלמה אהרונישקי: מרגש, תודה לכם.

ורדה אלשיך: תודה.

שלמה אהרונישקי: תהיו מספיק חזקים. התחקירים שאתם עושים הם באמת מדהימים. צריך להשתמש בזה.

ורדה אלשיך: זהו, נקווה שישמשו לבנים לבניין.

שרון: תודה.

יהודית גריסרו: תודה רבה.

אייל: לבניין כוח האמת.

ורדה אלשיך: לבניין הנכון.

אייל: תודה רבה לכם.

העדים יוצאים מן האולם.

מצטרפת בזום העדה גב' קרני פלג, מובילת עמותת "בונות אלטרנטיבה".

שלמה אהרונישקי: קודם כל, צהריים טובים לך, ותודה רבה שהסכמת לבוא ולהופיע. ספרי לנו קצת עלייך, ובעיקר על הפעילות שלך שהייתה, אולי גם עד היום, וניכנס לתהליך. בבקשה.

העדה: צהריים טובים לכולם. קוראים לי קרני פלג, אני חברת קיבוץ גבולות במועצה אזרית אשכול, מוקד הרעש של ה-7.10. יש לי שלושה ילדים, חייל משוחרר,

חיילת בסדיר וילדה שהייתה ב-7.10 בכיתה י'. אני רוצה לספר לכם על ההתארגנות האישית שלי ב-7.10, וקצת על מה שקרה בגבולות בכלל. בגבולות התעוררנו לקולות מלחמה.

שלמה אהרונישקי: מה המקצוע שלך?

העדה: אני עוסקת בהרבה תחומים. אני אגיד שיש לי תואר שני בייעוץ ארגוני. עבדתי לפני המלחמה בצמיחה דמוגרפית של יישובים ובמערכות מידע, והיום אני עובדת רק בצמיחה דמוגרפית של יישובי דרום העוטף בניסיון לעזור לקהילות לחזור לצמוח, בלי קשר למה שנדבר עליו.

שלמה אהרונישקי: כן.

העדה: אז אמרתי, ב-7.10 התעוררנו לקולות המלחמה ולהודעות שיש להיכנס מיד למרחבים המוגנים. אני רוצה להגיד שבגבולות 60% מהבתים בלי מרחבים מוגנים, ובנוסף לזה באותו חג התארחו בגבולות בלינה הכפרית כ-200-150 איש שגם להם לא היו מרחבים מוגנים. לי לשמחתי היה בבית מרחב מוגן. התחלתי את הבוקר מתוך הממ"ד במיפוי של המעגלים המשפחתיים, הבן שלי שנמצא במרכז הארץ, החיילת שנמצאת בשכונת צעירים שלא ממוגנת כמובן, אני והקטנה בממ"ד, אחותי שגרה בקצה השכונה בבית, אבל בעלה והבת שלה בקמפינג בשטח, אימא שלי בבית אחר בקיבוץ בדיוק חזרה מניתוח החלפת ירך, לא ממש מתניידת. יש לי אחות ואחיינית בניר יצחק, אנחנו מבינים שהם בממ"דים שם. יש לי דודה ובת דודה בניר עוז, אנחנו מנסים להבין מה קורה שם. וכמובן חברים וכל מה שיש, מכירים את כולם. אז קודם כל מיפוי שמתחיל ב-7:00 בבוקר וממשיך לאורך היום. הבן שלי הבין שיש לחימה בדרום, עלה על האוטו במרכז הארץ והגיע מבין הקרבות לגבולות והצטרף עם האקדח האישי שלו לכיתת כוננות. הבת

החיילת שגרה בשכונת צעירים הסכימה אחרי שעה וחצי להגיע הביתה לממ"ד. ככה אנחנו בשלב הראשון של הבוקר בממ"ד מנסים להבין מה קורה. אני אגיד שבמקביל בגבולות מתחילים לנסות לראות איך עוזרים למשפחות שאין להם ממ"דים להגיע למשפחות שיש להם או למקלטים ציבוריים, איך מתחילים לתפעל את נושא האורחים שצריך להוציא מהמגורים שלהם ולהעביר למרחבים ממוגנים, כשההנחיה היא מצד אחד להיות במרחבים מוגנים, וכמובן לא לצאת מהבתים, אז אנשים בתוך האירוע צריכים להחליט אם הם מוותרים רגע על הביטחון כדי לרוץ למקלט או נשארים נעולים בבית, כשהשמועות על מחבלים בכל האזור כבר מתחילות להגיע. זו התמונה הכללית של הבוקר של ה-7.10 שלנו. כיתת הכוננות בגבולות כוללת שני נשקים ארוכים, רבש"ץ והסגן שלו, עוד שני חיילים שיצאו שבת, חיילים טובים שיצאו שבת ומצטרפים אליהם, ועוד כמה אנשים עם אקדחים אישיים, והם אמורים להגן על היישוב מפני המחבלים שאמורים להגיע מהאזור. הצבא כמובן לא פה. בסביבות השעה 16:00 אחר הצהריים מגיעה ההודעה מאשתו של הרבש"ץ שניצולים שיצאו מקיבוץ חולית, שאתם בוודאי כבר יודעים שנרצחו ונשרפו שם בתים, יושבים בצומת גבולות והצבא אומר להם וואלה חברה אנחנו לא יודעים מה לעשות אתכם, שבו בצומת וחכו. אחד מהם הוא אח של אשתו של הרבש"ץ, הם יוצרים קשר ובודקים אם אפשר לקבל אותם בגבולות. הבן שלי שהוא חובש קרבי והרבש"ץ מחליטים לפתוח נקודת פינוי, יוצרים קשר עם צוות הרפואה של הקיבוץ שכולל כמה חובשים וכמה מגישי עזרה ראשונה, ובעצם מארגנים את חדר האוכל של גבולות להיות נקודת קליטה רפואית לקבל את הניצולים שבורחים מחולית. הבן שלי הגדול והבת החיילת בעצם עוברים לחדר האוכל, למרות ההנחיות החד משמעיות שאסור לצאת, שיש מחבלים

באזור, שיש ירי, צבע אדום, למרות הכול הולכים לארגן שם. אוספים כמה חובשים, שלושה חובשים וכמה מגישי עזרה ראשונה שמעזים לצאת מהממ"דים, ובמקביל הבן שלי מתקשר אליי ואומר לי "אימא, אני צריך שתבואי לפתוח מרכז לנפגעי חרדה במועדון של הקיבוץ". אני לוקחת את הבת הקטנה וחברה שלה, אוספת ציוד הפעלה לילדים ועוברת למועדון של הקיבוץ כדי להתחיל לקבל נפגעים. איפשהו בסביבות 18:00 בערב נפתח המערך הזה, בקשר עם הצבא ועם היחידה הרפואית של הצבא, ומתחילים להגיע אנשים במכוניות מחוררות ירי. החובשים שלנו מוציאים אותם מתוך המכוניות, מתחילים לתת להם טיפול ראשוני מה שאפשר, קצת חבישות, ולהעביר אותם אליי למוקד של נפגעי החרדה. אנחנו מתחילים להבין שמגיעים אנשים עם פיגימה של שבת בבוקר, פשוט ככה. חלק יחפים, לא אכלו כל היום, לא שתו כל היום. כולם בטראומה נוראית מכל מה שהם ראו, ראו חברים שלהם נרצחים, ראו בתים נשרפים, ברחו על כביש 232 הידוע לשמצה, והם פשוט מגיעים מזועזעים לגמרי, ואנחנו מנסים להתחיל להבין מה אפשר לעזור להם. אנחנו מתחילים להתארגן, החל מאוכל, שתייה, בגדים, נעליים, שמיכות, היגיינה, תרופות, הכול בעצם מתחיל להתארגן דרך קבוצות הוואטסאפ של הקיבוץ. אנחנו מנסים לזהות מה אנשים צריכים ומתחילים לכתוב בקבוצות לאנשים איזה ציוד אנחנו מחפשים. חלקו כללי, מי שיש לו בגדים/נעליים, וחלקו ספציפי, אני צריכה נעליים לאישה במידה 37, אני צריכה תרופה כזאת וכזאת. אנחנו עדיין במצב שאסור לצאת מהבתים, עדיין יש פיצוצים מטורפים בחוץ, ואנחנו לא מבקשים מאנשים כמובן לצאת מהבית, אלא ברגע שאנחנו מוציאים הודעה, אנשים אומרים "בבית הכנתי חבילה של..." וצוות עם איזשהו רכב ונשקים יוצא לאותה שכונה ואוסף לנו את הציוד ומביא אותו למרכז הקיבוץ

כדי שנוכל להעביר לחבריה שמגיעים. הגיעו באותו ערב קרוב ל-130 איש, חלקם מחולית, חלקם מהנובה, חלקם מניר עוז. הם הגיעו החל משש בערב ועד שתיים עשרה בלילה, כל פעם הגיעה בנגלה נוספת, או במכוניות שהצליחו להימלט או באמבולנסים צבאיים, כל צורה שאפשר היה להוציא אותם מהמקומות שהם נמצאו, ואנחנו מנסים לטפל בהם ולתת להם קודם כל את העזרה הפיזית הראשונה, אבל גם איזושהי עזרה, אני לא רוצה להתיימר לתת עזרה נפשית, אני לא אשת מקצוע, רוב האנשים שהיו שם באותו ערב הם לא אנשי מקצוע, ויחד עם זה הגיעו אנשים בהתקפי חרדה מטורפים, ברעידות, בחוסר תפקוד ברמה שהיה צריך להחזיק אותם כדי שהם יצליחו ללכת. היה צריך להוציא אותם מטרנסים של מנטרות שהם ניסו להגיד לעצמם. לאט לאט התמונה מתחילה להתבהר לנו בתוך האירוע הזה של מה שקרה בחולית. אנחנו מגייסים את בני הנוער, והם באים בעצם ביחד עם הבת שלי והחברים שלה להעסיק את הילדים. הגיעו הרבה ילדים, הם באים להעסיק את הילדים, לשחק איתם, לספר להם סיפורים. בדיעבד גילינו שהילדים של חולית פשוט הקיאו את הסיפורים על הילדים שלנו, והנוער שלנו חטף באותו ערב את המציאות לפניו בלי שום תיווך של אף אחד. זה לקח לנו זמן להבין שזה מה שקרה שם בתוך האירוע עם הילדים. אני מנהלת את העסק הזה רגע ומנסה לבקש, חוץ מהעזרה הטכנית שאני מבקשת מחברים, עזרה מחוסן אשכול. אני מתקשרת לחברה שאני מכירה שעובדת שם, ואני אומרת לה תקשיבי, יש לי פה ילדה בת 7 ששני ההורים שלה נרצחו, היא כנראה ראתה את זה, ואני לא יודעת להכיל את זה, אני לא יודעת לטפל בילדה שההורים שלה נרצחו ואין לה עכשיו פתרון. אני צריכה שמישהו מהרווחה יבוא ויעזור לנו. התשובה שקיבלתי הייתה כמובן שאף אחד לא יבוא, ושנחנו נסתדר. הגיע תינוק שאני לא יודעת

איפה ההורים שלו, ומצאנו את אחת הנשים בגבולות שיש לה תינוקות בבית והסכימה לקחת אותו הביתה, קילחה אותו, האכילה אותו. לאורך הערב התחלנו לגייס משפחות שהיו מוכנות לארח ניצולים למקלחת.

ורדה אלשיך: סליחה, רציתי לשאול, כשאת אומרת "הגיע", איך הם הגיעו? אנשים הביאו אותם? מכוניות?

שלמה אהרונישקי: מאיפה ידעו בכלל על המקום שלך?

ורדה אלשיך: זהו, איך ידעו להגיע אלייך?

העדה: אמרתי קודם שבעצם אשתו של הרבש"ץ של גבולות אח שלה הוא מהקהילה בחולית, אז ברגע שעשינו את החיבור והחלטנו לקלוט אותם, הוא העביר לאנשי הקהילה בחולית שהם מתפנים לגבולות. חלק הגיעו עם המכוניות האישיות שלהם מחוררות בכדורים, חלק הגיעו באמבולנסים צבאיים כי יצרנו קשר עם יחידת הרפואה של הצבא ואמרנו שאפשר לפנות אלינו פצועים שהם לא פצועים קשה. הכול מתוך הקשרים הקהילתיים, אנשים הבינו שאפשר להגיע למוקד הפינני בגבולות, וממש החובשים במרכז הרפואי שהקמנו בחדר האוכל הוציאו אותם מתוך המכוניות. הם הגיעו והיו ממש צריכים לעזור להם לצאת ולהתחיל לטפל בהם טיפול ראשוני.

שלמה אהרונישקי: לגבולות חדרו מחבלים לקיבוץ?

העדה: לשמחתנו, בגבולות לא חדרו מחבלים. הם הסתובבו בפרדסים מסביבנו, עברו בכל הכיוונים, ולשמחתנו פנימה הם לא הגיעו. כמובן ב-7.10 עוד לא היה ברור, במשך כמה ימים עוד המשכנו לקבל התרעות על מחבלים באזור. אבל הם לא הצליחו להיכנס לשמחתנו.

שלמה אהרונישקי: טוב, הלאה.

העדה:

בעצם אנחנו ממשיכים את הסיפור הזה בערך עד 2:00 לפנות בוקר, כשאנחנו קולטים אנשים ומנסים לארגן אותם, מבינים הם ואנחנו ביחד שהם לא יכולים לצאת, שהם נשארים לפחות את הלילה הזה בגבולות. מארגנים להם מזרנים, שמיכות, מנסים לשדר להם שהם חייבים לנסות לישון כמה שעות. בסביבות 2:00 אנחנו נפרדים מהם, הם נשארים לישון במרוכז. אנחנו חוזרים בבוקר, ובאמת הם ממשיכים לארגן אוכל, לארגן עוד בגדים, עוד ציוד שהם צריכים. אני נותנת דוגמאות כדי להמחיש שאני עומדת ליד בחורה, והיא אומרת לי "לא נעים לי, אני מאתמול הולכת בלי חזייה כי ככה יצאתי מהבית, ואתמול עוד היה לא נורא, אבל הבוקר אני לא יכולה", ואני לוקחת אותה הביתה ומוציאה מהארון ונותנת לה, כי פשוט לא היה להם כלום, ולא היה לנו שום מקום שממנו יכולנו להביא להם. חוץ מלאסוף מתוך הקהילה של גבולות את כל מה שאפשר היה לאסוף ולהפעיל את המוקד הזה של הלילה. אני אגיד בסוגריים, אמרתי קודם שהיו לנו כ-200 אורחים באירוח הכפרי. במשך היום גם אותם אנחנו מעבירים למקלטים, דואגים להם לאוכל, משלימים שם ציוד, מטפלים בנפגעי חרדה שמוצאים את עצמם באמצע הנופש באמצע מלחמה, ובעצם לאורך כל היום חלק מהקהילה של הגבולות מגויס לא רק לתוך הקהילה, גם בתוך הקהילה שלנו צריך כמובן היה לעזור לאנשים, אלא גם לקבוצה גדולה של אנשים נוספים שהיו איתנו כבר בבוקר, וכאלה שמגיעים אלינו אחרי הצהריים-ערב. לקראת ה-8.10 בצהריים קהילת חולית מתפנה. קהילת גבולות לא מקבלת אישור מהמדינה להתפנות. רוב האנשים מתחילים להתפנות באופן עצמאי, כל אחד למשפחה ולחברים שיכולים לקבל אותם. במקביל מתחילות להגיע מכוניות עם ארגזים של תרומות, ואני בעצם מעבירה את הפעילות מפעילות של חולית לפעילות של מרלוג וחמ"ל אזרחי

בגבולות. הוא קם בעצם ב-8.10 בערב ופעל עד 31.12. במסגרת החמ"ל האזרחי בגבולות קיבלנו ואספנו תרומות, כי מהר מאוד התארגנו לרמה שיכולנו לנהל לעצמנו רשימה של מה צריך. המרלוג בגבולות קנה כמובן מוצרי אוכל, קפה, סוכר, פסטה, אורז, רטבים, מנה חמה, כל דבר שאנשים יכולים להיות צריכים, ציוד של תינוקות, ציוד לחיילים, תחתונים, גרביים, גופיות, פנסים, סוללות, חטיפים, משחקים, כל דבר שגם האוכלוסייה של גבולות, גם האוכלוסייה שנשארה בדרום העוטף. מצאנו את עצמנו באיזשהו צומת בגבולות, שעד אליו אפשר היה להגיע במכוניות אזרחיות, ומאיתנו מערבה אי אפשר היה, ולכן כל התרומות וכל הציוד הגיע עד גבולות. היה לנו מרלוג מאוד מסודר, העברנו קדימה לתושבים שנשארו בדרום העוטף וכיתות הכוננות, למתנדבים שבאו לרפתות ולעבוד בחקלאות בדרום העוטף, ובמקביל מצאנו את עצמנו מארחים חיילים. ב-10.10 בערך הגיעה היחידה הראשונה, יחידה של 650 חיילים. גבולות הוא קיבוץ של 400 איש בשוטף. הגיעה יחידה של 650 חיילים ושאלה אם היא יכולה לישון, להתקלח ולאכול אצלנו, ואנחנו אמרנו אם צריך, אז כן. ובעצם פתחנו באותו רגע את כל מבני הציבור שלנו לאירוח של חיילים. את המקלחות של הבריכה למקלחות שלהם. והתחלנו לגייס אוכל ומצרכים כדי להאכיל 650 חיילים ועוד בערך 70 חברי קיבוץ שנשארו בגבולות, בין אם זה כיתת כוננות, אנשי חקלאות, או חברים מהגיל השלישי שפשוט סירבו להתפנות. כל המערך הזה של האוכל והמרלוג נהל על ידי מתנדבים. זאת אומרת, נהל על ידי קבוצה של ארבעה-חמישה חברים, שאני הובלתי אותם, וביחד איתנו כל החברים שנשארו התגייסו. ממש אני אומרת התגייסו, בין אם זה לבוא לבשל, לשטוף את חדר האוכל, להגיש אוכל, לסדר את המרלוג. כל דבר שהיה צריך, הקהילה בגבולות

התגייסה. המדינה והמועצה לא היו בתמונה. גבולות, כמו כל אשכול, היו שטח צבאי סגור. אין תחבורה ציבורית, אין סופר, אין משלוחים, ספקים לא מגיעים, אין מרפאות, אין שירותי בריאות, אין פינוי אשפה, אין כלום. שום שירות הכי הכי בסיסי שהמדינה או המועצה שלנו צריכה לתת לא היה קיים. ואני לא מדברת על 48 השעות הראשונות, אני מדברת על שלושת החודשים שאני ניהלתי את החמ"ל. התחבורה הציבורית חזרה לגבולות איפשהו באפריל-מאי. המרפאות חזרו לעבוד באופן מאוד חלקי אולי בדצמבר. הסופרים גם כן לקח להם שבועות ארוכים. פשוט היה צריך לספק לאוכלוסייה את כל השירותים הבסיסיים שנדרשים למחיה, ובמקביל לתת את השירותים ליחידות הצבאיות, בין אם זה היו היחידות שישבו בגבולות, שזה היה תמיד סביב 600 חיילים ביחידות מתחלפות, לבין יחידות שנמצאו בשטחים מסביב לגבולות. רס"פים יצרו קשר כל הזמן, ביקשו ציוד, ביקשו גרביים, תחתונים, קפה, פנסים, סיגריות, וביקשו אוכל. באופן הזוי, כל הזמן ביקשו אוכל חיילים. רס"פ מדבר איתי ואומר לי "תקשיבי, לא נעים לי, אני הרס"פ אני האחראי, אבל אין לי אוכל לחיילים. יש לי 200 חיילים שזקוקים בשטח ליד גבולות/צאלים, אין לי מה לתת להם לאכול, איך את יכולה לעזור לי?". עבדנו ברמה שאני חושבת שהחמ"ל היה פתוח 16 שעות ביום, וכל מה שיכולנו לספק, גם לתושבים וגם לחיילים, סיפקנו. חלק בבישול עצמי, חלק בתרומות שהצלחנו לגייס. מהר מאוד הפעלנו מערך שבו יכולנו לייצר רשימה בסוף היום של מה צריך, קפה, סוכר, כוסות חד פעמיות, במבה, מנה חמה וגרביים, להעביר אותה לתורמים ולחמ"לים המרכזיים, בין אם של אחים לנשק בבית קמה, או החמ"ל שנפתח באקספו, ולבקש ולהגיד אנחנו צריכים את זה ואת זה, והתרומות היו מגיעות. אני אגיד שחלק מהבקשות היו סטנדרטיות, חלק היו הזויות, ברמה

של "אולי אפשר מפתח לנגרייה שלכם, אנחנו צריכים להכין מבנה שאנחנו צריכים לקחת איתנו פנימה לתוך הרצועה", "אנחנו צריכים רגע מלגזה כדי להעביר נשק ממשאית למשאית", כל מיני בקשות שאני חושבת שעמדנו בגאווה בלספק את כל הרצונות המאוד מוזרים שהגיעו אלינו לאורך התקופה הזאת, ובמקביל כל הזמן לדאוג לחברים של גבולות שנשארו בבית ולשאר התושבים שנשארו בעוטף, שפשוט באמת לא היה - לא אוכל, פשוט לא הייתה אפשרות. זה לא שמישהו התקמצן על הכסף, לא הייתה אפשרות. אין סופר, אין משלוחים, אין ספקים שמוכנים להתקרב. היה צריך להעביר את הכול לגבולות ולהעביר קדימה דרך גיפים של הצבא או רבש"צים של היישובים שבאו לאסוף את החבילות להעביר אותן לקו ראשון.

איל בן ראובן: אני רוצה לשאול, אי עשיתם פה עשייה מדהימה, אין ספק בעניין הזה. עכשיו השאלה היא אם את יודעת להסביר, פניתם לצבא? אמרת שהמועצה לא תפקדה, לאיזו מועצה אתם שייכים?

העדה: אשכול.

איל בן ראובן: אוקיי. פניתם למועצה? ביקשתם? המועצה אמרה לא? המדינה אמרה לא? איך התהליך הזה קורה? אם מדברים על ארבעת הימים הראשונים, אנחנו כבר שמענו, כאוס אחד גדול בכל המדינה, אבל אנחנו מדברים אחר כך, והמדינה לא מתפקדת.

העדה: אז אני אגיד שפנינו, אני פניתי בעשרות טלפונים למועצה. בהתחלה ביקשתי שני דברים נורא נורא בסיסיים - פינוי אשפה, יש לי 650 חיילים שמייצרים מלא מלא אשפה, ואנשי טיפול, כי יש לי 70 איש בגבולות שעברו את ה-7.10 בגבולות וצריכים טיפול. אז התשובה של המועצה הייתה בהתחלה שהם עוד רגע

מתארגנים, ושהקבלנים של האשפה לא מוכנים להגיע, ושלמשאיות אין אישור לבוא, וכשאני פונה לצבא הוא לא יודע לפנות אשפה, כי הוא בכאוס ולא יודע מה לעשות. אני אומרת, בשבועות הראשונים, תאשימו אותי אבל בלית ברירה בלילות גיפ צבאי עם עגלה אוספים זבל וזורקים במזבלה הקרוב, בצורה שהכי אסור לעשות, אבל לא הייתה ברירה, כבר היינו עם הררי אשפה לא סבירים. במשך שלושה חודשים רבתי על האשפה - תבואו לפנות את האשפה, יש פה מפגע תברואתי. "המשאיות לא יכולות, אין אישור, הקבלן לא עובד", תירוצים מפה ועד הודעה חדשה. לגבי אנשי טיפול התשובה הייתה חד משמעית מועצה אזורית אשכול לא נותנת יותר שירותים בתחומי מועצה אזורית אשכול. מי שרוצה שירות מהמועצה, בואו למרכזי הפינוי. רוצים פסיכולוג? סעו לים המלח או אילת, קבלו שם. אנחנו לא שולחים אנשים לעבוד בתחומי מועצה אזורית אשכול. זו הייתה תשובה חד משמעית של המועצה על כל שירות שביקשנו. על אשפה הדברים הסתדרו לאט לאט, בסוף זה קרה. כמובן לא מיחזור, הייתה באה משאית אחת ולוקחת הכול ביחד. שחררנו. אבל גם זה היה אחרי הרבה תחינות, ו"מחר יגיע", ו"מחרתיים יגיע", ולא מגיעה משאית אשפה, והיא מגיעה ולוקחת חצי, ואנחנו נדרשים ללוות את הנהג לוודא שהוא לוקח את האשפה, ברמה כזאת. פינוי אשפה מבחינתי זה הבסיס של הבסיס של השירותים שמועצה צריכה לתת לי. המרפאה הייתה סגורה, אמרו לנו תפנו לאיזו מרפאה שאתם רוצים בעזה, אבל שוב, בשטח צבאי סגור לא סבבה לנסוע, אין תחבורה ציבורית. יש לי הרבה מאוד מבוגרים, להוציא אותם באופקים, שגם שם חצי מהמרפאות סגורות, להתחנן שיקבלו אותם. אני יכולה להגיד באופן אישי, התקשרתי לרופא אונליין לבקש משהו, הוא אמר לי הרופא "תקשיבי, תיגמר המלחמה, תמצאי לך רופא משפחה

ותבקשי ממנו". זאת הייתה התשובה של הרופא קופת חולים שהתקשרתי אליו בשירות שהיה אמור לכסות לי את האין מרפאה. פשוט אין, לא משנה עם מי ניסינו לדבר, לא היה עם מי לדבר.

שלמה אהרונישקי: מה עשו יישובים אחרים שאת יודעת? כי היו עוד יישובים שבטח היו בעיות כאלה.

העדה: אז אני אגיד קודם כל שמועצה אזורית אשכול פונתה. יישובי קו ראשון התפנו לגמרי, לא נשאר שם אף אחד, אולי כיתות כוננות, וחלקן קיבלו מאיתנו אוכל.

איל בן ראובן: אבל אתם כן שייכים למועצה, לא? גבולות כן שייכים למועצה אזורית אשכול. נכון, אנחנו שייכים למועצה אזורית אשכול. מדינת ישראל החליטה לא לפנות אותנו, כי מבחינתה היה סבבה להמשיך לגור באשכול. המועצה כן אפשרה להתפנות לאילת, למלון. רוב הקהילה התפנתה, ובסופו של דבר, זה אושר רק ב-10.10 או ב-11.10, ואז הקהילה התחילה להתנווט מכיוון הבתים הפרטיים לאילת. ועדיין אצלנו נשארה קבוצה יחסית גדולה, 70 איש, שהחליטו להישאר ולהחזיק את היישוב ולשמור עליו ולתפעל אותו לטובת האזור ולטובת החיילים.

העדה: ולא היה עם מי לדבר. עם החיילים, אני יכולה להגיד שבחלק מהיחידות בשלבים יותר מתקדמים הצלחנו להגיע להסכמים על אוכל, זאת אומרת שהם עזרו לנו באספקה של אוכל, אז היינו צריכים לגייס פחות תרומות. חלק מהיחידות פשוט לא היה אוכל, במקרה הטוב היה מנות קרב שהשתמשנו בהן, ובמקרה הרע גם זה לא.

מי הביא אליכם את האספקה היומיומית לגבולות? כל המצרכים הבסיסיים. הכול תרומות. בחודשיים הראשונים ממש הכול תרומות, הגיעו בשבוע הראשון ברמת טנדר שמגיע ומוריד תבניות שהדודות בישלו באיזו שכונה, או שאספו באיזו מסעדה שתרמה. הרבה עבודה הייתה מול החמ"לים האזרחיים, אחים לנשק

ורדה אלשיך: מי הביא אליכם את האספקה היומיומית לגבולות? כל המצרכים הבסיסיים.

העדה: הכול תרומות. בחודשיים הראשונים ממש הכול תרומות, הגיעו בשבוע הראשון ברמת טנדר שמגיע ומוריד תבניות שהדודות בישלו באיזו שכונה, או שאספו באיזו מסעדה שתרמה. הרבה עבודה הייתה מול החמ"לים האזרחיים, אחים לנשק

והחמ"ל האזרחי. כל קשר אחר שיכולנו, ממש יצרנו קשרים עם חמ"לים ועם תורמים באופן ישיר. הייתה לנו קבוצה מדהימה של חברה במצפה רמון שפתחו שם מטבח בחוות צל מדבר. הם ממש גייסו תרומות של מצרכים, בישלו, וחברה מיחידת הג'יפים של מצפה רמון היו מגיעים אלינו פעם בכמה ימים ופורקים אצלנו תבניות של אוכל מבושל. הכול תרומות. חלק השגנו ישירות, חלק בעזרת קשרים, חלק בעזרת היחידות הצבאיות. פשוט אספנו תרומות, גם של מצרכים וגם של ציוד. אולי בדצמבר ספקים התחילו קצת להגיע, אבל היה צריך לראות.

ורדה אלשיך: כשאת אומרת תרומות את גם מתכוונת למשל, סתם לדוגמה, כריות, שמיכות לחיילים? איך זה הגיע? הכול מתרומות?

העדה: הכול תרומות. בהתחלה מטוב לבו של עם ישראל, ולאט לאט בצורה יותר מסודרת דרך החמ"לים ודרך תורמים שאנחנו באופן אישי יצרנו איתם קשרים, והעברנו להם ממש, היה לנו בחור מדהים בירושלים שהיינו מעבירים לו בקשה, אנחנו רוצים 200 זוגות תחתונים, 100 קילו סוכר, 500 מנה חמה, 300 קפה שחור. היינו מעבירים לו ממש רשימה ברמה הזאת, הבחור היה אוסף כספים בשכונה, הולך וקונה אצל ספקים שהיה עושה איתם דיל טוב, ופשוט מגיע עם כמה טנדרים ופורק אצלנו את הארגזים. הכול מצולם, יש ממש מלא תיעוד של הדבר הזה מכל מיני גופים. אני אגיד במילה על "בונות אלטרנטיבה", שבאיזשהו שלב הבנו שבצה"ל יש חיילות, וצה"ל לא תמיד זוכר את זה, והן לא הולכות עם בוקסרים, הן הולכות עם תחתונים של בנות, והן צריכות גם היגיינה. הן קפצו מהבית ב-7.10 ולא חזרו הביתה. עשינו גיוס ספציפי לתחתונים, גוזיות והיגיינה של נשים לחיילות. ארגזים של היגיינה ושל תחתונים וגוזיות לחיילות. כי זה בכלל

לא היה בשיח. גם מה שקיבלנו בתרומות היה רק בוקסרים לבנים. היה צריך לטפל גם בזה, כי מה לעשות, זה מה שהן צריכות.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לשאול משהו. למה סגרת את החמ"ל ב-31.12?

העדה: אני אעבור שנייה רגע לקטע הבא. קיבוץ גבולות איפשהו בסוף נובמבר הבין שצריך לחזור הביתה. גם הפינוי היה מאוד חלקי, למשל מענקי ביטוח לאומי ודברים כאלה לא קיבלנו, אנשים איבדו את העבודה ולא קיבלנו שום דבר מטעם המדינה, והבנו שצריך לחזור הביתה. כדי לחזור הביתה עשינו לנו איזשהו אפיון, אמרנו שאנחנו צריכים ביטחון, הרגשת ביטחון, מערכת חינוך, ושירותים - מכולת, מרפאה, צריכים שירותים. עשינו מיפוי של כל הדבר הזה, ועשינו תכנית. אני לא מדברת על תכנית הביטחון, בגבולות 60% מהבתים אין ממ"דים אני מזכירה, אז יש תכנית לממ"דים ויש כבר כיתת כוננות גדולה ומצוידת, חלקה צויד על ידי הצבא וחלקה על ידי תורמים, יש לנו הרבה צויד שהגיע מתורמים. בעצם התרכזנו רגע, עברתי להתרכז בנושא החינוך, בתי הספר של מועצה אזורית אשכול נמצאים בקו האש של ח'אן יונס, ארבעה ק"מ מהגבול. היה ברור לכולם שאי אפשר להחזיר לשם אף אחד, וצריך לתת פתרון לילדים שלנו כדי שיחזרו הביתה. פנינו למועצה ולמשרד החינוך ואמרנו בואו נפתח בית ספר בגבולות. קיבלנו את התשובה המפתיעה לא, מועצה אזורית אשכול לא חוזרת לאשכול, ומשרד החינוך לא פותח בתי ספר באשכול. אז קיבוץ גבולות קיבל החלטה שהוא מגייס מיליון שקל של עצמו ומקים בית ספר. התחלנו להתארגן, ולצורך ההתארגנות הזאת הייתי צריכה לפנות את החיילים מתוך מבני הציבור ומהקיבוץ, כי אני לא יכולה להחזיר ילדים למערכת חינוך כשהקיבוץ מלא בחיילים. אז ההחלטה שלנו הייתה שב-31.12 אנחנו מוציאים את כל היחידות הצבאיות ומחזירים את הקיבוץ לפעול

כקיבוץ, אנחנו פותחים מערכת החינוך, את מערכת הגנים שלנו, הופכים את כל מבני הציבור לבתי ספר. הקמנו בגבולות בית ספר יסודי ובית ספר תיכון. בדיעבד, אחרי שהמועצה הבינה שאנחנו מתכוונים לעשות את זה, הצטרפה למהלך, וגם משרד החינוך הצטרף בסוף. גבולות גייס את התורמים שלו, יש לנו קשרים עם JNS ועם הרבה מאוד קרנות אחרות, ובעצם גייסנו את כולם להקמת בית ספר עורפי זמני בגבולות, וכל מבני הציבור שלנו פלוס אוהלים הפכו להיות בתי הספר של מועצה אזורית אשכול. הם נפתחו בתחילת פברואר, בשבוע הראשון עם 200 תלמידים ביסודי ו-200 תלמידים בתיכון, ואחרי שבועיים זה היה בערך כפול. לקראת פסח, התיכון יצא מגבולות לבית ספר עורפי זמני, ובגבולות נשאר בית ספר יסודי עד סוף שנת הלימודים. וגם בשנת הלימודים הנוכחית יש בגבולות בית ספר עורפי זמני בתוך מבני הציבור של גבולות במרכז הקיבוץ. אני אגיד שקהילת גבולות, כמו שאני מדברת על ההתגייסות שלה ב-7.10 ובהתגייסות אחר כך לאורך שלושת החודשים של המרל"ג לטובת כל תושבי המועצה, ההתגייסות שלה גם בנושא בתי הספר לטובת כל תושבי המועצה כדי לתת להם פתרון עורפי. היתרון היחסי של גבולות שאנחנו בצד המזרחי של המועצה, ואנחנו עושים את זה מכל הלב. היינו היישוב הראשון שחזר רשמית לאשכול, איפשהו בינואר, והחזרנו את כל המערכות שלנו לעבוד ואז בעצם סגרנו את החמ"ל והוצאנו את היחידות הצבאיות כדי להחזיר את היישוב חזרה הביתה.

חוסר התפקוד הזה של המועצה כפי שאת מתארת אותו, ואולי גם של משרדי ממשלה, את הרגשת שזה בא מתוך חוסר רצון, התרשלות, חוסר מוכנות, חוסר יכולת? איך את מבינה את הדבר הזה? הרי גם הם יודעים שיש מלחמה, גם הם

איל בן ראובן:

יודעים שיש חיילים, גם הם יודעים שיש יישובים באשכול שצריכים את העזרה

הזאת. איפה את שמה את האצבע על חוסר התפקוד הבלתי נסבל הזה?

אני אוסיף עוד משהו, שתוכלי לתכלל את זה יחד. או מהעניין שהם כבר הסתדרו,

ורדה אלשיך:

מתיאוריית "סמוך"? תסתדרו?

אני לא חושבת שזה היה מתוך תיאוריית סמוך. באשכול היה ברור לי שזה היה

העדה:

שילוב בין חוסר יכולת לתפקד, עובדי המועצה, כל הדבר הזה התפרק לגמרי

ב-7.10, כולם כמעט היו בתוך האירוע. ויחד עם זה, התקבלה החלטה של ראש

המועצה שהוא עובד רק בפינוי. זאת אומרת, התשובה שקיבלתי הרשמית של

המועצה שאנחנו לא עובדים באשכול הייתה מדיניות של המועצה, שאמרה לא

רוצים שהתושבים יישארו באשכול, לא רוצים לתת שם שירותים, רוצים שכולם

יצאו משם. אני לא מסכימה עם הגישה, ולכן גם נשארתי, ואני חושבת שזה היה

קריטי, מה שאני עשיתי, לתפיסתי. אבל מבחינת המועצה, התפיסה הייתה

מבחינתנו שלא יהיה שם אף אחד, שיהיה שם צבא ושיסתדר, זה בעיה שלו. זה

אני אומרת פעם אחת על המועצה. על המדינה לא יודעת, לדעתי המדינה לא

מתפקדת כבר הרבה שנים, היא לא מכירה את עוטף עזה. היא בוודאי לא מכירה

את גבולות, שרשמית לא בעוטף עזה ולא בתקומה, ואנחנו לא זכאים לשום דבר,

לא בשיקום, לא בפיתוח, לא בצמיחה וגם לא במענקים שהתקבלו קודם. אז

מבחינת המדינה אנחנו פשוט לא קיימים. אני אגיד אפילו בבדיחות הדעת, עשינו

הרבה מאוד הסברה לחיילים וגם לקבוצות של תורמים ומתנדבים שהגיעו אלינו

כדי לעזור, אמרנו להם "המחבלים של חמאס לא הגיעו לגבולות כי מדינת ישראל

מחקה את גבולות מהמפה, אז כשהחמאסניקים גנבו את המפות פשוט לא ראו

את גבולות, לכן הם לא הגיעו". זו ההרגשה שהייתה גם לפני ה-7.10, היא גם לא

השתנתה אחר כך. אנחנו פשוט לא קיימים. ומבחינת המועצה לא צריך לטפל בשירותים במועצה, כי אף אחד לא צריך להישאר שם. זו הייתה התפיסה להבנתי הצנועה.

איל בן ראובן: היה איזה דיון עם המועצה בהמשך הדרך, איזשהו שיח להפקת לקחים? מה לומדים מהדבר הזה?

העדה: איתי לא. אני לא יודעת להגיד על אחרים. איתי אף אחד מהמועצה לא דיבר. אני יכולה להגיד שלאורך כל התקופה שהייתי בחמ"ל, והגיעו כל מיני אנשים לחמ"ל, אנשי המועצה לא הגיעו. לא לראות מה אנחנו עושים, לא להגיד מילה טובה, לא לראות אם הם יכולים לעזור. ממש בשוליים אחד או שניים דיברו איתי בטלפון סביב פינוי האשפה, או באמת הבחור שהיה אחראי בסופו של דבר על פינוי אשפה אחרי שהם התעשתו, אז נהיינו חברים אני ואיש התברואה, הוא היה בא עם הטנדר שלו והיינו מסתובבים לראות איפה נשארו הררי אשפה. אבל מישהו מהנהלת המועצה שיבוא ויגיד אולי אנחנו יכולים לעזור, או אולי טעינו שהשארנו אתכם פה לבד, עוד לא הגיע. אולי בעתיד, אני לא יודעת.

שלמה אהרונישק: תעברו למועצה אחרת, אולי תקבלו סיוע.

העדה: בחיי, ניסינו. אנחנו מוכנים עכשיו. רק תנו לנו אישור, אנחנו עוברים.

ורדה אלשיך: שלא תדעו, ושתישארו איפה שאתם אוהבים וטוב לכם. תודה על כל מה שעשית. זה לא מובן מאליו, וזה עם ישראל. את זה עם ישראל. מה שמעבר לזה זה הלא טוב.

העדה: תודה.

ורדה אלשיך: תודה רבה.

העדה: תודה רבה.

העדה סיימה את עדותה.

נכנס העד אל"מ בדימוס רוני ברט, ראש חטיבה במועצת המל"ל לשעבר.

איל בן ראובן: שלום.

העד: שלום וברכה.

איל בן ראובן: גילוי נאות, את רוני אני מכיר הרבה מאוד שנים. הוא היה סגני בחטיבה 401

פעם. רוני, היות וה-7.10 כולנו מבינים מה קרה שם, בעצם מה שאנחנו מצפים לשמוע ממך זה באמת תהליכי קבלת החלטות, דברים שקרו עוד הרבה לפני ה-7.10. זה אחד מהדברים המאוד חשובים מהפן המקצועי, שבו אנחנו רוצים לשמוע ממך את כל נושא המל"ל. המל"ל עולה פה בכל מיני זוויות, מה המשקל שלו, מה החשיבות שלו, מה הוא צריך לעשות על מנת שדברים יקרו כמו שצריך בכל תהליכי קבלת החלטות, תהליכי חשיבה וכו'. ברור לך שעולות הרבה טענות לגבי איך הגוף הזה עבד ועובד. אני מציע שתיתן מזווית ראותך, כאחד שהיה במל"ל בנקודות כאלה ואחרות, סקירה מעשית על המל"ל ואחרי זה את מה שאתה חושב שנכון להציג.

העד: קודם כל תודה שזימנתם אותי. אמר לי עידו, המזכיר, שיש לכם איזשהו דף

תדריך לגביי, אז אני לא צריך לפרט את הכול. אני אזכיר שוב שהייתי במל"ל חמש שנים, מ-2009 עד 2014, קודם כרח"ט ארה"ב באגף המודיעין ואחרי כן כרח"ט בניין הכוח. במסגרת תפקידי השני עסקתי באותן שנים בבניין הכוח ובתכניות המבצעיות לגבי עזה. אני מבקש להדגיש נקודה אחת, לכאורה אפשר לשאול מה יש למישהו שפרש מהמל"ל לפני עשר שנים לספר לנו על משהו שקורה או קרה ב-2023 וממשיך לקרות עד היום. לתשובה הזאת אני נזקק

לקהלת, מה שהיה הוא שיהיה, ושום דבר לא השתנה. שני האירועים הספציפיים שאיתם אתחיל, ובגינם בכלל באתי לפה, הם אמנם קרו לפני עשר שנים, אבל הם השפיעו ישירות על מה שקרה לקראת ה-7.10. ואם הוועדה תמצא זמן ועניין, אחרי זה ארחיב לגבי למה זה רלוונטי עדיין, כל הצורה שבה התנהלה המל"ל בשנים שאני הייתי. התשובה במשפט אחת היא פשוטה, משום שהיא המשיכה להתנהל כך גם אחרי שעזבתי וגם כיום. אני אומר את מה שאני אומר בביטחון מוחלט על בסיס מה שאומרים לי חברים שנשאר שם אחרי שעזבתי, וב' על סמך מה שאנחנו קוראים, ועוד יותר מזה על מה שאנחנו לא קוראים בהדלפות שהתקשורת שלנו משופעת בהן. רוצה לומר שאם המל"ל היה עושה תפקידו, ואני אפרט בהמשך, היינו רואים בזה הדים בתקשורת, או פורמלית בהודעות ממלכתיות או במסגרת ההדלפות על חילוקי דעות בצמרת.

שלמה אהרונישקי: מה אתה עושה היום? או מאז?

העד: אני בגמלאות.

שלמה אהרונישקי: זו עבודה בפני עצמה.

העד: כחלק מהגמלאות אני ממשיך לעסוק במקצוע שלי, שהוא גם התחביב שלי, אני

ד"ר ליחסים בינלאומיים, שתחום ההתמחות כאמור זו מדיניות החוץ של ארה"ב.

אני עוקב מעל הממוצע במה שקורה בתקשורת הישראלית והעולמית בנושא הזה,

כולל בנושא של ביטחון לאומי. אני כותב גם בלוג קטן. זה העיסוק, כשאינ מלחמה

במדינת ישראל אני עסוק בלטייל(?). ברשותכם אני אצלול לנושא הראשון שעוסק

בסד"כ של צה"ל ולמה זה כל כך רלוונטי מה שקרה ולא קרה לפני עשר שנים.

כאשר גופים מסוימים מציגים נושא לדיון בקבינט, כשהקבינט נדרש לאשר דברים,

היה נהוג לפי הנוהל שמגיעים קודם למל"ל לדיון מכין, כי זה התפקיד שלנו, להכין

את הדיונים של הקבינט. ב-2013 החליטו בצה"ל או בממשלה, לא ברור מאיזה כיוון, שצריך לעשות קיצוץ משמעותי בסד"כ היבשה של צה"ל. חלקכם אולי זוכר את זה, באופן מפתיע גם באמצע התהליך הזה התייצב מול המצלמות סגן הרמטכ"ל דאד נוח בוועדת חוץ וביטחון ואפילו פירט במספרים כמה חטיבות חי"ר, טנקים, ארטילריה וכו'. נציגי הצבא הגיעו אלינו לדין מכין, במסגרת התפקיד שלי רח"ט בניין הכוח. כמו שתמיד הנציגים שהגיעו אלינו היו זוטרים, רס"ן, סא"ל. הם מגיעים עם החומר שהם יודעים ושולטים בו, אבל הם לא מסוגלים כמובן להסביר או לענות לשאלות או לעמוד מול אתגרים שמסבירים את הלך המחשבה של הבכירים, מהרמטכ"ל ועד לאלופים ותתי אלופים. והשאלה הראשונה שאנחנו הצגנו להם זה מה הקיצוץ הזה עושה להישג הנדרש. אני צריך להסביר את המושג פה, או שאני יכול להניח שהוא מוכר?

רפי בן שטרית: זה בסדר, אפשר להמשיך.

העד: לנו אמרו באופן לא מפתיע שכרגע עם הקיצוץ של הסד"כ ההישג הנדרש ישונה, במקום שצה"ל יהיה מסוגל להילחם בשתי גזרות במקביל, שתי גזרות אצלו זה לבנון ועזה, הוא יהיה מסוגל לתקוף בגזרה אחת ורק להגן בגזרה שנייה. בסוגריים ולא בסוגריים אני מוסיף שאף אחד שם לא התייחס לגזרה השלישית, שאנחנו מכירים כל כך מקרוב כיום, שזה איו"ש. ב-7.10 אנחנו כולנו כבר יודעים, היה מושקע שם יותר סד"כ מבעזה ומהצפון גם יחד, וגם היום הסד"כ שמושקע שם מהווה אילוץ רציני לגבי הסד"כים שאפשר להשקיע כרגע באמצע המלחמה בשתי הגזרות האחרות. הם אמרו שיהיה שינוי בהישג הנדרש, עכשיו אפשר להתווכח אם הקיצוץ הזה מצדיק את השינוי, מה המשמעויות שלו לגבי ממשלת ישראל וכו'. ברגע שזה שקוף וברור שזה המצב, הממשלה יכולה לקבל החלטות בהתאם

לסדר העדיפות שלה, בשביל זה היא נבחרה. שבוע או שבועיים אחרי זה היה דיון בקבינט, אנחנו מדברים על בערך מחצית 2013 או קצת אחרי זה. הצבא הציג בפני הקבינט, אני נכחתי שם כמשקיף, הצבא הציג את הקיצוץ בסד"כ, לא הציג גם לנו בדיון המכין מה ההצדקה לזה. בתקשורת דובר, וכנראה גם בצדק, על זה שצריך לקחת ולקצץ את הסד"כ כדי שיהיה אפשר להשקיע בצבא החכם, נקרא לזה ככה - במודיעין, טכנולוגיות, חיל אוויר וכו'. לא הוצג לנו כמה ייחסך מהקיצוץ ולאן זה יעבור, וגם לקבינט זה לא הוצג. והדבר הכי חשוב, שבגלל זה אני פה, שגם לא נאמר לקבינט שיהיה שינוי בהישג הנדרש. אדרבה, נאמר במפורש שאין שינוי.

שלמה אהרונישקי: מי היה הרמטכ"ל אז?

העד: גנץ, וסגן הרמטכ"ל היה איזנקוט. כבר אגיד למה זה חשוב. נאמר במפורש שאין שינוי בהישג הנדרש. אחרי האמירה הזאת אני רוצה להדגיש שני דברים - א', אף אחד מהנוכחים, מראש הממשלה והשרים, לא שאל על הקביעה הזאת שום דבר. היית מצפה אפילו מהשרים חסרי הניסיון לחלוטין, בטח מהשרים עם יותר ניסיון, שיגידו אוקיי, אם יש קיצוץ, יש שינוי בהישג הנדרש, מה זה אומר? שיש לנו אמצעים חוץ מסד"כ לתת מענה? או שקודם היה עודף סד"כ מול ההישג הנדרש? לא נשאל על ידי אף אחד. אני לא אכנס לשמות של השרים שהיו שם, אם זה מעניין אפשר למצוא את זה.

איל בן ראובן: כמה דובר אז מבחינת קיצוץ, בגדול?

העד: זה היה בסביבות חמש-שש חטיבות, כמה שאני זוכר.

איל בן ראובן: טנקים?

העד: טנקים וחי"ר. אני לא זוכר מה היה המימון, אבל זה היה סד"כ מאוד רציני.

- איל בן ראובן: שתי אוגדות.
- העד: כן.
- רפי בן שטרית: באיזה פרק זמן הם תחמו את אותו קיצוץ?
- העד: לא, הקיצוץ נכנס לתוקף מיד, ברגע שאישרו את זה. הוציאו כלים מכוננות, מהימ"חים, שחררו חיילים, ויחידות שנגרעו מהסד"כ. תהליך שנמשך אני מעריך שנה וחצי פלוס מינוס.
- שלמה אהרונישקי: זה לא תפקיד המל"ל בדיון הזה להציג מה המשמעויות והנגזרות, בלי שהשרים שואלים?
- העד: לזה בדיוק אני מגיע. קודם כל, וזה יובהר למה אני מתעכב על שני הדברים האלה בהמשך דבריי, קודם כל אף אחד לא שאל, שזה בעיניי בעיה בעצמה. לא כל אחד יכול לקפוץ מתי שבא לו, אז אחרי שהופתעתי רציתי לבדוק את עצמי, אולי משהו השתנה בצמרת בפער בין הדיונים ואני לא יודע מזה. למזלי, ואני מצטער שאני מציג את זה כאנקדוטה סיפורית אישית, אני ישבתי לימינו של איזנקוט, שישב לימינו של גנץ. מכיוון שהכרתי את גבי קצת מלפני זה, לקחתי עט וכתבתי לו פתק "גדי זה הרי לא נכון מה שהוא אמר, יש שינוי בהישג הנדרש, נכון?", וגדי בהיותו בן אדם ישר כתב לי בחזרה "נכון". אז עכשיו אני ידעתי שיש שינוי, אז קמתי והלכתי מסביב.
- איל בן ראובן: לא הבנתי, אתה כתבת לו שאין שינוי והוא אישר?
- העד: אני אמרתי לו זה לא נכון מה שהוא אמר, יש שינוי בהישג הנדרש, נכון? והוא אישר לי.
- איל בן ראובן: עכשיו הבנתי.

העד: אז קמתי, הלכתי מסביב לכל הפורום הנרחב, ולחשתי באוזנו של הבוס שלי, ראש המל"ל, שישב ליד ראש הממשלה-

רפי בן שטרית: מי היה ראש המל"ל?

העד: יוסי כהן. הראיתי לו את הפתק, ואמרתי לו תשמע, צריך להגיד את זה, זו הנקודה הכי חשובה פה. הוא הנהן בראשו, אמר לי כן, וסימן לי כשייגמר הדיון הוא יתן לי הזדמנות לדבר לפני שמסכמים. אז כביכול או לא כביכול הסתיים הדיון, אז אני עשיתי סימן ליוסי שצריך להגיד את זה, והוא עשה לי בחזרה סימן עם לחישות כזה "לא עכשיו", ונגמר הדיון, והנושא לא עלה. שוב אני מזכיר את המובן מאליו, בכל הדיון הזה לפי דעתי זה הנושא הכי חשוב שהיה צריך לעלות. כמוכן שאחרי הדיון שהתפזר הלכתי ליוסי ושאלתי אותו למה לא נתת לי, או למה זה לא עלה, או אני לא יודע מה. והוא מרח את זה באיזה "זה לא הפורום, זה לא עכשיו, נראה אחר כך" או משהו כזה. הנושא לא עלה יותר. ניסיתי עוד פעם שבוע אחרי זה לשאול, זה לא הלך. עד כאן העובדות. ההשלכות של זה, אני מניח שלא צריך להרחיב, ככל שיש פחות סד"כ, ככל שהמדינה או הממשלה יודעת שהיא כן או לא יכולה להפעיל שתי גזרות במקביל או שלוש או פחות, זה כמוכן אמור להשפיע על קבלת החלטות אסטרטגיות, לא רק ברגע שהמלחמה פורצת, אלא הרבה לפני זה. אני לא יודע כמוכן להגיד, וזה גם חברים שלי שנשאר שם לא אמרו לי, גם אם הם יודעים וגם אם זה קרה כי הם לא מספרים לי דברים מסווגים, מאוד יכול להיות שבעשר השנים האחרונות בכל מיני הצגות תכניות כבר כן הציגו לקבינטים אחרים, עתידיים, שעכשיו ההישג הנדרש הוא רק התקפה באחד והגנה בשני. אבל אם וכאשר הציגו את זה, ואני מעריך שהציגו את זה, זה כבר היה מאוחר מדי כדי להגיד אוקיי, אולי בואו נחשוב אם בכלל צריך לעשות את זה. שיהיה ברור

שאני לא מעיד כרגע שכל הקבינטים מ-14' עד 24' לא ידעו שזה המצב, אני רק טוען שברגע שהממשלה קיבלה את ההחלטה שההישג הנדרש הוא רק התקפה בזירה אחת והגנה בשנייה לא ידעה שהיא מקבלת את ההחלטה הזאת. זו הנקודה החשובה. עד כאן עובדות, עכשיו לפני שאני עובר לסוגייה העובדתית השנייה, אני רוצה להוסיף בנושא הזה את הפרשנות שלי, כי הנקודה הבולטת פה היא כמובן השאלה למה לא נתנו לי או למה ראש המל"ל בעצמו לא העלה את זה. אני משאיר לכם, ואתם יכולים להתייחס לזה כעקיצה אישית אבל לא זו הכוונה, למה סגן הרמטכ"ל עצמו לא תיקן את מי שהציג את זה בקבינט, בהיותו מודע לזה בדיוק כמוני. אני מניח שאפשר לשאול גם את הרמטכ"ל. עכשיו לגבי הפרשנות שלי. לפני שיוסי כהן נכנס לתפקידו, ראש המל"ל היה עמידרור. עמידרור הגיע אחרי עוזי כהן, שאולי חלקכם זוכרים, היה איתו הרבה בוכא ומבולקה, כנראה גם בגלל האישיות שלו. כשעמידרור הגיע, הוא אמר כמה פעמים ואני מצטט מילה במילה שהתפקיד של המל"ל הוא לשמור על השקט בסביבת ראש הממשלה.

רפי בן שטרית: עוזי ארד.

העד: כן. הוא התכוון לשני דברים, קודם כל לא לעשות בוכא ומבולקה לעוזי, וגם שלא הסכים למה שאומרים גופים אחרים לראש הממשלה. כשמגיעים שני גופים ומציגים דעות שונות, זה כמובן מייצר מתח, וצריך להקשיב ולא עלינו לבחור איזו חלופה אתה מעדיף. בדברים האלה צריך לשמור על שקט. עוד מעט אני אעביר הוכחה כתובה. בסביבת ראש הממשלה מעדיפים שקט, וזה כולל שלא יהיה חלופות וויכוחים. את העיקרון הזה יישם גם יוסי כהן, מבלי לצטט. ראש המל"ל הוא גוף סטטוטורי שקיים על פי חוק, זה גוף מטה אישי של ראש הממשלה. ראש

הממשלה מנחה את ראש המל"ל להתנהג בצורה מסוימת, ואני בטוח שהם שניהם נהלו בנושא השקט בסביבת ראש הממשלה בדיוק כמו שהממונה עליהם הנחה אותם. האם זה טוב לקבלת החלטות או למדינת ישראל? התשובה שלי שכמובן ברור שלא, אבל זו הסיבה, בפרשנות שלי כמובן, לזה שהנושא לא עלה, ובצורה האישית נקרא לזה שבה יוסי התנהל מולי בשאלה האסטרטגית לאומית הראשונה במעלה הזאת, שהממשלה תדע שהיא גוזרת לעצמה את גבולות מרחב שיקול הדעת. עד כאן לגבי הסיפור הזה.

שלמה אהרונישקי: אגב, במל"ל כן היו דיונים רציניים?

העד: על הנושא הזה?

שלמה אהרונישקי: על זה ועל אחרים, דיונים שכל אחד אמר את דעתו, ולא קיבל כאילו מלמעלה.

העד: במל"ל היו דיונים רציניים מאוד, בין כל מיני אנשים חכמים ממני בתחומים שונים, מדיני, ביטחוני וכו'. הוויכוחים האלה לרוב לא צפו בכלל לראש המל"ל, ובוודאי שלא חצו ממנו למעלה.

איל בן ראובן: כמה ראשי מל"ל אתה עברת?

העד: שלושה. קודם עוזי, אחרי זה עמידרור, ובסוף יוסי.

איל בן ראובן: אצל שלושתם אתה יכול לומר שהדיונים הקשים האמיתיים והרציניים לא הגיעו

לראש המל"ל? למיטב זיכרוני אני חושב שאצל עוזי ארד, וזה היה חלק מהבעיה, שעוזי ארד כן עשה רעש. אני אומר את זה כי הסיפור של מטה אישי, או העניין הזה של האישי, נראה עד היום, היום זה נראה בכלל ציר מוביל בכלל, שהמינוי הוא מינוי פוליטי, ולכן כל הדרך שבעצם ראשי המל"ל עושים בדיוק את מה שראש הממשלה אומר להם על פי הכוונה פוליטית בעניין הזה. לכן אני שואל על השלושה האלה שאתה לצורך העניין נתקלת בהם, האם זו דרך הפעולה?

העד:

אצל עוזי ארד היו יותר נושאים שגרמו למחלוקת בסביבת ראש הממשלה, כתוצאה למשל מפעילות שלו, שאחרי זה העדיפו להשתיק אותה. מאוד יכול להיות שאני ועמיתי בדרג יותר נמוך במל"ל, שאמרו דברים כאלה בצורה יותר נינוחה מול עמידרור ויוסי כהן. ראש המל"ל הוא גם היועץ לביטחון לאומי של ראש הממשלה, שאלה כביכול שתי פונקציות שונות. הוא מייצג שם את דעתו, יכול לעורר נושאים ולהביע את דעתו. אצל כולם מרבית הדברים האלה שהם העלו לא באו מלמטה. אנחנו היינו מין גוף או צוות של אנשים שעובדים במיוחד בתחום הביטחוני, אולי קצת פחות בתחום המדיני, שאנחנו כותבים כל מיני ניירות, וזה כמו לשלוח לחור שחור, אין תגובה, אין הערות, אין שאלות, אין כלום. אני בין השאר מציין את זה מפני שכשאתי הגעתי למל"ל זה היה ב-2009, חודשיים אחרי שראש הממשלה נכנס לתפקידו. מיד שמעתי חיווים מהוותיקים יותר שם שאצל ראש הממשלה הקודם, אולמרט, הם היו מגישים ניירות ולפעמים מקבלים אותם חזרה עם הערות ושאלות וכו'. הדבר הזה לא קרה מאז שנתניהו נכנס שם לתפקיד. כל דבר שאני אומר תיקחו לפחות בשמונים אחוז, אני לא אומר שזה אף פעם לא קרה. לגבי הסוגייה השנייה, כפי שאני מניח כולכם כבר יודעים, כבר הרבה לפני אוקטובר, בממשלה ובקבינט מעולם לא נערך דיון אסטרטגי מה ישראל רוצה מעזה, מה אנחנו רוצים שיהיה שם בסוף, מה אנחנו רוצים שיהיה שם עכשיו. לא נערך דיון כזה. ובוודאי שלא הוצגו בו חלופות. למעט יוצא דופן אחד שתכף אגיד אותו. אין קביעה, כולנו יודעים, אין שום קביעה מדינית בשום מקום עד ה-7.10, וגם כיום, מה ישראל רוצה מעזה.

במל"ל התקיים דיון כזה?

רפי בן שטרית:

העד:

כן. עכשיו אני מגיע לזה, אם אפשר לקרוא לזה דיון. אני הייתי שם מ-2009 עד 2014, עמוד ענן היה ב-2012. אני כל הזמן אמרתי, כשאני באגף המדיני ולא בצבאי, כי זה שייך בכלל לתחום המדיני, צריך להחליט מה רוצים מעזה. צריך לקבוע יעד, ולקבוע אסטרטגיה איך מגיעים ליעד. זה לא עניין שם. אני ישבתי וכתבתי איזה מסמך, שאפשר למצוא אותו עד היום, של חמישה עמודים על איך אני מציע להיערך למלחמה בעזה. לא שאני ממליץ לצאת למלחמה בעזה, למרות שגם זאת המלצה שצריך לשקול אותה, אלא אם תהיה מלחמה בעזה איך צריך להיערך אליה. בחמשת העמודים האלה אני כתבתי איך צריך לשלב את ההיבט המדיני דיפלומטי הסדרתי, משפט בינלאומי, הומינטרי, מודיעיני, ביטחוני, צבאי, איך משלבים את כל הדברים האלה ביחד, איך מכינים את זה מראש, איך קובעים יעדים ומקשרים את האסטרטגיה הצבאית, כל מה שאנחנו רואים שאין עכשיו. הגשתי את המסמך הזה, חלקנו נהגנו שם כשכותבים מסמך כזה להפיץ את זה בין החברה, לקבל הערות ותובנות, אחרי זה עושים דיונים, מפתחים את זה, ומציפים את זה הלאה. אני הצפתי את זה הלאה, כשבמבוא ובסיום כתבתי שלא חייבים לקבל את מה שאני כותב, אבל כן חייבים לקבל את המתודה, שצריך להיערך לדבר הזה, ושהדרך הנכונה להיערך היא לשלב את כל ההיבטים האלה ביחד. אני העברתי את המסמך לראש האגף המדיני, הוא נתן לי כמה הערות לא חשובות מי יודע מה, ואמר לי כמובן בטון מובן מאליו שזה לא יעבור הלאה לשום מקום אחר, כי אף אחד לא מתעסק ולא מתעניין בדברים כאלה. זאת אומרת, זה ברור שאף אחד, ראש המל"ל וראש הממשלה, בכלל לא רוצים להעלות לדיון אסטרטגיה לאומית של ישראל ביחס לעזה. היה אז עמוד ענן, אנשי המל"ל מקבלים לפעמים קטעים מתוך דיוני קבינט, גם אם הם לא נוכחים בהם. יום אחד

נוחת אצלי סיכום דיון שלא עוסק בעזה ששם כתוב במפורש שראש הממשלה מנחה להכין תכנית אסטרטגית למיטוט ולהכרעת חמאס.

איל בן ראובן: זה קורה מתי?

העד: לפני או אחרי עמוד ענן, ב-2012. אני, כפי שאתם מתארים לעצמכם, קפצתי משמחה, אני כל הזמן מדבר על זה, עכשיו סוף סוף קלעתי לדעת הגדול ביותר. רצתי מיד לכל החבריה, לסגן ראש המל"ל, ואמרתי בואו נכין ונראה. הם כולם נפנפו אותי, ובסוף נאמר לי על ידי אחד הבכירים יותר "נו בחייך רוני, זה הרי כתוב רק לצורך שזה יהיה כתוב, פרופרמטיבי. שיהיה כתוב שראש הממשלה הנחה". אמרו לי אז בלשון עתיד "אתה תראה שהוא לעולם לא יכנס דיון". ראש המל"ל לא יזכיר לו "בעוד שלושה שבועות אנחנו עושים דיון בנושא האסטרטגי שהנחית להכין", וגם המל"ל לא הנחה להתחיל לעשות תכנית עם כל הגופים. לא היה כזאת. תוך כדי שיחה אני נזכר שזו לא הייתה הפעם היחידה. אני פשוט רוצה לשכנע אתכם שזו שיטה. הייתה מלחמת אזרחים בסוריה בתקופה ההיא. כזכור, מדיניות ישראל המוצדקת בהתחלה הייתה כמו שמיר במלחמת איראן-עיראק, אנחנו מאחלים בהצלחה לשני הצדדים. זה עבד יופי בהתחלה, ואז כתבתי מסמך מאוד קצר, של חצי עמוד, שהלוואי וימשיכו ככה, אבל בואו נייערר חשיבתית מראש, שאם אנחנו רואים שאחד מהצדדים עומד לגבור, מה האינטרס הישראלי, האם אנחנו רוצים לעשות משהו בנושא? להתערב, לא להתערב? רק לחשוב. כמובן שזה לא התקבל בשום מקום. על הנושא הזה קיבלתי סיכום דיון של קבינט שבו היה כתוב שראש אמ"ן דאז, כוכבי, הציע להכין חלופה בנושא הזה, של מלחמת אזרחים בסוריה. הוא לא השתמש בדיוק בניסוח שלי מה יקרה אם אחד הצדדים גובר, אבל צריך לראות מה עושים אם זה לא ממשיך בכיוון הזה, או האם

זה נכון שישראל צריכה לשמור מרחק. עוד פעם אמרתי הנה, מישהו שמשפיע בקבינט יותר ממני. התחלתי לרדוף אחרי לשכת ראש אמ"ן, אחרי זה ניסיתי להעיר את הבכירים במל"ל, ואחרי זה אמרו לי שזה כמו התכנית האסטרטגית למיטוט חמאס, עזוב, הוא סתם אמר את זה, לא יקרה שום דבר. ובאמת לא קרה שום דבר. אני רק רוצה להראות שזו שיטה. אני חוזר בחזרה לעניין של התכנית האסטרטגית של ישראל מול עזה, נקודה שלישית ואחרונה בנושא הזה. להערכתי לקראת סוף 2013 פתאום התקבלה החלטה שעושים דיון אסטרטגי על עזה, ושהמל"ל יכין את המצע לדיון. אמרתי יופי, אחרי ארבע שנים אולי נעשה משהו. אני הייתי אז כבר באגף הביטחוני, המטלה הוטלה כמובן על האגף המדיני. ישבתי עם ראש האגף כמה פעמים במטרה שיוצגו שם שלוש חלופות אמיתיות בהמשך למדיניות הקיימת, שכולנו יודעים מהי. השנייה ההצעה שאני מציע לגבי זה שאני, כביכול הנץ הטורף, טוען שמול עזה צריך להתנהל בקווים של הכרעה ולא של הסדרה. לא חשוב עכשיו אם אני צודק. החלופה השלישית ממה שאני זוכר הייתה להפוך שמיים וארץ בתחום הדיפלומטי-מדיני ולעבוד בכיוון של לאחד את הרש"פ עם עזה כדי להגיע לפתרון מדיני של שלום. שלוש חלופות, שכל אחת מהן לגיטימית, ויש גם חלופות ביניים ביניהן. במסמך כזה צריך לנתח כל דבר, ולשים יתרונות וחסרונות, ואחרי שבודקים את החלופה הנבחרת, צריך לראות מה המחירים. כל עבודת המטה שצריכה להתבצע. מה שקרה בפועל, ואני מכיר את זה מהאקדמיה בתחום יחסי חוץ וביטחון לאומי בקבלת החלטות, ששמים תמיד שלוש חלופות - אחת זו שנבחרה עוד לפני שהתחיל התהליך, ועוד שתי חלופות קש, שזה ברור לאן חותרים.

שהיו חלופות שאפשר לא לקבל.

רפי בן שטרית:

- העד: כן. בדיסציפלינה של יחסים בינלאומיים זה במלחמה הקרה, כל פעם שהיה משבר עם רוסיה היו רצים לבית הלבן עם שלוש חלופות. אחת מה שר החוץ ממליץ, שתיים להיכנע, שלוש להפציץ את מוסקבה. באופן מפתיע תמיד בוחרים את מה ששר החוץ המליץ. גם פה ישבתי כמה פעמים עם ראש האגף, ולאט לאט שתי החלופות האחרות, ובמיוחד שלו, נמוגו. יש אולי דרכים להציג, קבלת החלטות לא עובדת רק מלמעלה למטה, הדרג המקצועי מציע חלופות, ולרוב זה נועל את מרחב הדיון שמגיע לדרג המקבל. יש גם דרכים להציג כדי שזה יישמע יותר משכנע. למשל חלופות שאתה לא רוצה, יש תמיד המון חסרונות ויתרון אחד, וההפך. אז כל הדבר הזה מוסמס. בסוף היה דיון שאני כמוכן לא נכחתי בו, ובאופן לא מפתיע נבחרה החלופה של המשך המדיניות הקיימת, שזה הוביל אותנו לצוק איתן, עם כל מה שהיה שם, כולל עם נושא המנהרות.
- יהודית גריסרו: אתה השתתפת בדיון הזה?
- העד: לא. עכשיו אני ברשותכם רוצה לעבור לצד החוקי-עברייני.
- יהודית גריסרו: אתה אומר שהתקבלה החלטה ב-2013-2014 להמשיך את המצב הקיים, כשהייתה הצהרה מהו המצב הקיים?
- העד: לא, לא. בשלוש החלופות היה כתוב "המשך המדיניות הקיימת", אני לא זוכר את הניסוח המדויק, אבל היה מוגדר "חתימה לשמירה על יציבות, לא להיגרר להסלמה", כל הסיסמאות שאנחנו מכירים מאז ועד ה-7.10.
- איל בן ראובן: שקט תמורת שקט.
- העד: אפילו לא בטוח שהיה כתוב שם שמירת הפרדה בין רש"פ לעזה, לא בטוח שזה היה קיים.

שלמה אהרונישקי: העא כנראה עדיין מהדור הישן, היא לא מבינה שלא כותבים למעלה כלום, כדי שיהיה אפשר להכחיש.

העד: נכון. ישב אתכם לפני שבועיים-שלושה עד שהעיד על הכסף מקטאר, ושאלתם אותו שאלה דומה למה שאת שאלת, האם הייתה הנחיה של ראש הממשלה. הוא אמר לכם שראש הממשלה לא הנחה בכתב "אני מבקש להעביר 30 מיליון דולר מקטאר לעזה", זה לא כתוב בשום מקום. גם בסיכום הדיון ההוא, שאני לא זוכר אם קראתי אותו, אני כמעט בטוח שלא כתוב שראש הממשלה הנחה להמשיך במדיניות הקיימת. גם בדיון הקודם על קיצוץ הסד"כ של צה"ל לא היה כתוב "הקבינט מאשר". יכול להיות שמבחינה פורמלית מתישהו שר הביטחון אחרי הדיון חתם על נייר, אבל לא כתוב בסיכום הדיון שהקבינט מאשר לקצץ את סד"כ צה"ל. ככה לא יוצאים סיכומי דיונים בתחום הזה. הבאתי בפניכם תדפיס מתוך חוק המל"ל, אם תרצו להתעמק בו אתם כמובן יכולים למצוא אותו ברשת, והדגשתי באדום כל מה שכתוב לגבי חלופות. תפקיד המל"ל היה להציע חלופות, והוא לא מציג חלופות בתחום הזה, ואם תתנו לי עכשיו, כשאני מסיים את הקטע של אסטרטגיה לאומית מול עזה, הוא גם לא הציג ומציג חלופות בתחומים אחרים.

איל בן ראובן: לפני כן, רוני, יש איזה מקום שכתוב בו איך ממנים ראש מל"ל?
העד: כן, זה כתוב בחוק המל"ל. ראש המל"ל זה מינוי אישי של ראש הממשלה, אין שום סמכות למישהו אחר.

איל בן ראובן: שזה אגב די מכתוב מל"ל שעובד כרוחו וכלשונו, אלא אם כן יש ראש ממשלה שמזמין משהו אחר.

העד:

תראה, אם אתה רוצה אני יכול בשתי דקות להתעמק על זה, כי גם זה בתחום המקצועי שלי, זה אפילו חלק מהדוקטורט שלנו. המל"ל שלנו מועתק מהמל"ל האמריקאי פחות או יותר, כמטה לא כמועצה, יש הבדל ביניהם. המל"ל הוקם שם במכפה על ידי הקונגרס אחרי מלחמת העולם השנייה כי לא אהבו את הבלגנים שרוזולט ארגן את הכול. הקונגרס בצדק קבע בחוק שזה מינוי אישי של הנשיא, לא רק ראש המועצה אלא גם הכפופים לא. מפני שאם זה לא יהיה אישי אלא יהיה משהו סטטוטורי, כמו בעלי תפקידים אחרים אצלנו, הוא בצדק ייחשב גם כשומר סף, לא כמישהו שמוציא לפועל את המדיניות של ראש הממשלה או של הנשיא בהקשר הזה, וראש הממשלה לא ישתמש בו בצורה שבגינה רוצים להקים מועצה או מטה לביטחון לאומי. הבעיה נובעת לא במסד החוקי, אלא בצורה העקומה שבה ראש הממשלה הספציפי הזה מפעיל את המל"ל. זה מוביל אותי למסמך השני שהכנתי עבורכם.

לפני כן, על מה עבודת הדוקטורט שלך?

יהודית גריסרו:

העד:

אני עסקתי בסיבות למעורבויות הצבאיות של ארה"ב באירופה במאה הקודמת, ממלחמת העולם השנייה ועד ליוגוסלביה. במסגרת זה גם חקרתי את הקמת נאט"ו אחרי מלחמת העולם השנייה, שזה היה כרוך במטה לביטחון לאומי והקמת המועצה לביטחון לאומי, ככה שלמדתי את זה שם, ואחרי זה בשביל יוגוסלביה אני ראינית, ישבתי בווישינגטון הבירה, וראינית בערך 15 פקידים בכירים במל"ל שם בשביל להבין למה החליטו כל מיני החלטות לגבי בוסניה וקוסובו. אני יודע בוא נגיד מעל הממוצע, מבין מעל הממוצע איך מטה לביטחון לאומי אמור לעבוד.

יהודית גריסרו:

בדיוק לשאלה הזו, לפני הדוקומנט הבא שרצית להציג, דווקא מנקודת מבט של חוקר ולא רק בשנים שבהן היית במל"ל, אם הייתי מבקשת אותך על ציר של זמן לתאר מה המגמות שהביאו את המל"ל למקום שבו הוא נמצא.

העד:

זה לא מגמות וזה לא לאורך זמן, זה אירוע אחד. אני לא אקרא לזה אירוע אחד, זה סיבה אחת, שקשורה למסמך הזה, אז ברשותך אם יורשה לי אני אציג אותו. אני מציג פה גם את עמדתי האישית הסובייקטיבית, לא צריך לקבל אותה, זה רק רוני ברט. אחד, כל שני החבריה שהיו שם, וחלקם גם משרתים היום, אם מישהו ירצה פעם, יכול לקחת ולשאול אותם, ושתיים, אני מפנה אתכם לוועדת החקירה אחרי צוק איתן. את הדברים שאמרתי עכשיו לגבי היערכות אסטרטגית לצוק איתן אמרתי בתקשורת בשלהי צוק איתן. זה עשה קצת רעש, מספיק רעש בתקשורת כדי שלשכת ראש הממשלה תוציא הודעה שבה כתוב שרוני ברט לא מספיק מתמצה, כי הוא לא נכח בכל הדיונים, מה שכמובן נכון, ושכל מה שהוא אומר לא נכון. ביקשו ממני תגובה, אמרתי טוב, נמתין לוועדת החקירה שתבדוק ונראה מה היא תגיד. בדקו ואמרו שכל מה שרוני ברט אמר זה נכון. אבל העניין הוא, וזה מוביל אותי למסמך, זה שעוד לפני זה ב-2012 היה ביקורת של מבקר המדינה על המל"ל. הוא בא לבדוק. ואני נותן לכם עכשיו את הממצאים שלו, שבהם הוא קובע שוב ושוב לגבי כל מיני סעיפים, גם פה זה מסומן באדום, שהמל"ל איננו פועל לפי החוק, או לפי מה שהחוק מחייב אותו. ובאופן יותר אישי, ראש הממשלה איננו מפעיל את המל"ל בהתאם לחוק. מה שאתם תראו שם, בעוד שאני לגבי תפקידי המל"ל הדגשתי באדום רק את עניין החלופות, ותראו שם שזה נכון גם לגבי שאר התפקידים, למשל מה שמתקשר לדיון על הסד"כ או על אסטרטגיה זה שהמל"ל לא פועל בשביל לתת מה שהם קוראים "ידע עומק לשרים בקבינט". חלק

מהדברים שקשורים כמובן לביטחון לאומי של מדינת ישראל בכלל לא מגיעים לידיעת המל"ל, וגם לא לידיעת ראש המל"ל. ראש המל"ל לא מוזמן לדיוני ראשי ארגוני המודיעין. המל"ל איננו עורך מעקב על ביצוע החלטות, זה בכלל מצחיק כי אין החלטות אז אין מה לעקוב אחרי זה. חלק מהנושאים שהמל"ל יוזם בכלל לא מגיעים לדיון או עיסוק מפני שהגופים האחרים לא מוכנים להשתתף בעבודה. לא בודקים מיזמים ביטחוניים וכו'. כל זה כתוב בדוח.

ממתי המסמך הזה?

איל בן ראובן:

2012. עכשיו מה שלא כתוב בדוח הזה זה התשובה לגברת גריסרו. הדוחות של מבקר המדינה בנושאים כאלה יוצאים בשני פורמטים, אחד לכל הציבור ואחד מסווג, כשבמסווג לפעמים כתובים דברים לא מסווגים אבל שלא רוצים שישמעו עליהם. ממה שאני זוכר, היה במסווג פירוט לפחות חלקי של העדות שנתן ראש הממשלה עצמו לביקורת, והם הציפו לו את השאלות האלה, למה זה ככה, והוא אמר להם, ואני עכשיו מצטט מילה במילה: "אני מתייחס למל"ל כאל משרד החוץ הקטן של משרד ראש הממשלה". כשאתם שומעים את הניסוח הזה זה יכול להתקשר בזיכרון לעשר שנים שבהן אתם רואים ושומעים את ראש המל"ל נוסע לכל מיני דיונים במדינות ערב, בארה"ב, רוסיה, אירופה, כל מיני שליחויות. דרך אגב, לא רק של נתניהו, גם של בנט, היה מאוד פעיל במו"מ לגבי ההסכם הימי עם לבנון. כשראש הממשלה רוצה שהעניינים יעשו ישירות בינו לבין מי שעוסק בזה, ולא יעברו דרך משרד החוץ, כי הוא לא סומך על משרד החוץ או שר החוץ, אז הוא מעביר את זה לראש המל"ל.

העד:

שלמה אהרונישקי: אין סביבו מישהו שיכול לחבר שתי מילים באנגלית הוא אמר.

העד:

זה נכון, אבל אני לא יודע אם הוא אמר את זה על ראשי המל"ל שלו. אבל זאת התשובה שהוא נתן לביקורת, כשהם באים ואומרים לו המל"ל לא עובד לפי החוק, הוא בכלל לא נותן את הפירות שהוא אמור לתת, וזה פוגע בתהליך קבלת החלטות. אני תקף אפרט לכם בהקשר של ה-7.10. התשובה שלו הייתה זהו, בזה הוא עוסק, וזה מסביר לכם את הנתק בין הדרג המקצועי במל"ל שעוסק בעבודה המקצועית שלו באופן נכה לבין ראש המל"ל בתפקידו כיועץ לביטחון לאומי של ראש הממשלה. כשהם יושבים ביניהם בארבע עיניים או עם כל מיני אנשים, מקבלים החלטות, לפעמים ראש המל"ל מקבל משימות אישיות, כולל ניהול מו"מ. זה ברור לכם שראש מל"ל שעוסק במו"מ למשל על נתיבי הגז בלבנון אין לו זמן לשבת ולעסוק בתפיסת הביטחון של מדינת ישראל, או להניע תהליכי תכנון אחרים, שזה בדיוק התפקיד של המל"ל, כי אין גוף אחר במדינת ישראל שתפקידו לתכלל את כל הגופים שעוסקים בביטחון לאומי חוץ מהמל"ל. ראש המל"ל עסוק בלהיות שר החוץ של ראש הממשלה, ולכן ממילא הדברים לא מתבצעים. מפה אני רוצה לקחת אתכם לפרק האחרון, כל המחדלים שהביאו אותנו ל-7.10. אני נתלה במילה אחת שאני מקווה שלא נכתבה מבלי לשים לב בהגדרת הייעוד של הוועדה האזרחית. כתוב פה באתר שלכם "לחקור את האירועים שקדמו ל-7.10 והיוו את התשתית למחדל". אני נתלה במילה תשתית. אני לא חושב שהאירועים היו תשתית. אני חושב שכשלים שנמשכו עשר שנים הם הם התשתית. עכשיו אקשר בקצרה בין הכשלים האלה של המל"ל, אני רשמתי לעצמי שישה מחדלים או שישה תהליכי מחדל שהובילו ל-7.10.

שלמה אהרונישקי: לפני שאתה מתחיל, אני רואה פה במסמך על הביקורת של מבקר המדינה שכתוב "המל"ל לא בחן את תפיסת הביטחון כמוגדר בחוק, אלא עשה עבודות מטה במספר סוגיות בביטחון הלאומי". אז כן עשה עבודות.

העד: את הסיפא אני לא יודע להסביר. אולי בגלל שאני לא זוכר. בתקופה שאני הייתי שם יכול להיות שהכוונה כשהוא אומר סוגיות זה למשל, ולא נעים להגיד, קניית סוללות או ספינות צה"ל. אבריאל שהסתבר, והיה לו עוזר אחד שם, שמחוני, שניהם באמת עשו עבודה, ולא רק הם, לגבי הדבר הזה. זו למשל יכולה להיות סוגיה. אני לא הלכתי לדיונים בגלל שאחרי הדיון הראשון אמרתי שאין לי מה לתרום בנושא ביטחון בים. היו אחרים שכן השתתפו בזה בשביל סיעור המוחות. סוגיות מאוד נקודתיות כאלה, למשל כתוב פה "מיזמים ביטחוניים", כתוב המל"ל הגיע אליהם מאוחר מדי, אז אנחנו בודקים. למשל הקמת גדר הגבול בדרום, שזה היה אחד הפרויקטים שראש הממשלה נתניהו דחף אליהם, ויאמר לזכותו. כל מיני דברים כאלה. אבל לבחון את תפיסת הביטחון הלאומי המל"ל מעולם לא בדק את תפיסת הביטחון הלאומי, הקבינט מעולם לא עשה דיון בנושא. אתם אולי מכירים את זה מדיונים פעם בארבע שנים בתקשורת כשמראיינים את דן מרידור, והוא מזכיר את המסמך שהמליץ לבחון את זה. אף אחד לא עשה דיון במסמך שלו, ואף אחד לא תיקף אותו או משהו כזה.

יהודית גריסרו: אוקיי, הכשלים.

העד: אני הולך מלמטה למעלה. היה מחדל בגדר. למה היה רק גדר שהסתמכו על טכנולוגיה ולא היה מספיק סד"כ מאחורה? אני מבקש להזכיר מה שנעדר מהדיון הציבורי, שהבעיה עם הגדר לא מתחילה בזה שהיה רק טכנולוגיה ולא היה מספיק סד"כ, אלא שיש בעיה ראשונה שהיא קודם כל, ולא נעים לי להגיד את זה,

למה בכלל הייתה גדר? למה אני מתכוון - אם מי שקבע בצמרת הצבא שצריך להקים גדר, וכזאת, היה הולך ומתייעץ בתוך הצבא עם המפקדים של המכללות לפיקוד בצבא בכל הרמות, מהרמה הכי גבוהה ועד הכי נמוכה, והיה שואל אותם מה אתם מלמדים שם על קרב הגנה ברמה אסטרטגית, לפחות מומחה אחד היה אומר להם שההיסטוריה והניסיון מוכיחים שכאשר מקימים קו הגנה רציף ונוקשה תמיד, וסליחה שאני אומר תמיד, קורים שני דברים - א' זה מכניס את הצבא לאופן מחשבה מגנתי, וב' זה משרה עליו שאננות. למה תמיד? ראה קו ברלב, קו מזינו. מה שהמצרים עשו בנו עם קו ברלב, הגרמנים עשו בקו מזינו לצרפתים. אפשר ללכת אחורה אפילו לקטעים מסוימים בחומה הגדולה של סין, וגם בקטעי החומות של האימפריה הרומית. זה הניסיון הצבאי. את הקו הזה, גדר ההפרדה הזאת, אני בכלל מכנה אותה קו איזנקוט. הוא הגה את זה, הוא בנה את זה. הוא לא הספיק לחנוך את זה. אני מניח שגם אתם מכירים את הקטעים שרעננו לנו אחרי ה-7.10 של גנץ וכוכבי, שר הביטחון והרמטכ"ל, עומדים בטקס חניכת הגדר, ומסבירים איזו פריצת דרך זו ואיך זה מביא לידי ביטוי את כל החשיבה היצירתית של צה"ל וכו'. בלי קשר למחדל האיום והנורא, בבניית קו כזה אין שום דבר יצירתי, זה ההפך מיצירתי. ואני חוזר עוד פעם לתפקיד של המל"ל בחלופות - אני לא יודע אם זה קרה בתוך הצבא, אבל בדיוק בשביל זה צריך להיות גוף אזרחי מעל הצבא, שלפני שבכלל מגיעים לאישור 3.5 מיליארד שקל לגדר, צריך לעשות דיון לאומי האם צריך להקים גדר. האם למשל לא צריך להציב חלופה של לקחת 3.5 מיליארד שקל ולהשקיע את זה בצבא יבשה, כל כך רענן, חדיש, תוקפני, מיומן וכו', שהוא יוכל לעשות בעזה כל מיני דברים שיסירו בכלל את הסכנה שבגללה צריך להקים גדר? ואם יהיה לנו צבא כזה, אז כנראה הוא יסיר

את הסכנה גם בחיזבאללה ואולי בעוד כמה זירות. יכול להיות שיש עוד חלופות, אבל שום חלופה לגדר לא נדונה, והגדר הזו היא ברמה של אקדמיה של הצבא מחדל בפני עצמה. עכשיו אני עובר לרמה המערכתית. מישהו צייר את זה, אני לא זוכר מי, לפני כמה חודשים בתקשורת, כשמקימים גדר אם כבר עושים קו הגנה, לא רק מבטון או מטכנולוגיה וגדר, אלא גם כשעושים קו הגנה מטנקים או מטנקים וחי"ר. אין כזה דבר לעשות קו ישר, הרי צריך לעשות מדרג. לא רק בשביל גמישות שם, אני פשוט יורד לרמה הטכנית. אם הקו הוא כזה, אז אם מישהו מגיע לפה, אף אחד מהצד לא רואה אותו. הקו צריך להיות שבור כדי שתמיד תהיה חפיפה בזוויות ראייה. זה הדבר הטכני הכי פשוט. וזה מזכיר לי, אם אתם זוכרים, באירוע אחד האחרונים על הגדר, כשאיזה מחבל הצליח להכניס את הקנה שלו לתוך חור, והאימא השכולה נזעקה על המח"ט וקראה לו לא פחות מרוצח, דבר כזה לא יכול לקרות אם הקו לא קו ישר. זה לא אסטרטגיה ולא מערכתי, זה משהו שכל מ"כ בציג במוצב, אמור לדעת. למה מוצבים בנויים בציגים? בדיוק בשביל הדבר הזה. אני רק מדבר על זה שלא נעשתה עבודת מחשב, עבודת חלופות. אני בטוח שיש מורים, איל מכיר אותם יותר טוב ממני, במכללות שם שיספרו לכם מה הם לימדו את האל"מים, תא"לים ואלופים שתכננו את הקו הזה. זה דבר אחד. הדבר השני שעליו אני לא ארחיב, כי זה לא עניינו של המל"ל אולי, זה הקשר שכולנו מכירים, הקונספציה של החמאס מורתע. כולם אומרים חמאס מורתע, כמובן שזה היה תפקיד של מחלקת הבקרה לעשות איפכא מסתברא, להציג חלופה אחרת. אם היא לא עושה את זה, במל"ל יש מישהו שהתפקיד שלו זה ראש אגף מודיעין או משהו כזה, קצין אחד בודד, אם זה אותו אחד אז זה אל"מ בדימוס. כשאני הייתי שם מעולם לא חשבו שזה תפקידו לאתגר את התפיסה

המודיעינית של צה"ל. גם אף פעם לא באו להציג לנו את תפיסת המודיעין של צה"ל. זה בטח לא יעלה לדיון בקבינט, שבו הצבא יציג, ראש אמ"ן יציג, ומישהו מהמל"ל יעיז להתווכח איתו, זה דבר שלא קיים. בדיון הציבורי לא מדברים הרבה על מחלקת איפכא מסתברא, נקרא לזה ככה, אבל אני מניח שאם אתם תחקרו ותמצאו את הלשעברים, תראו שם כמה שהמחלקה הזאת התנוונה, ירדה באיכות המאיישים אותה ובכמות העובדים בה. לא שמענו בכל התחקירים וההדלפות מאז ה-7.10, למרות הפירוט הרב שאנחנו יודעים, על הנגדת ו' ועל כל שאר מיני דברים שהציפו ולא רצו לראות או לשמוע, לא שמענו אף אחד אומר "רמ"ח בקרה הציג הערכה אחרת לגבי מימד ההרתעה של חמאס וזה נדחה על ידי רח"ט הערכה". אני לא שמעתי על דבר כזה. לפי דעתי מחלקת איפכא מסתברא כזאת (?).

איל בן ראובן:

האם זה לא תפקידו של ראש המל"ל או של האנשים שלו לקחת את האמירה "החמאס מורתע", אמר ראש הממשלה אני יושב במל"ל, אני רוצה לבחון, זו הרי אמירה שמציבה עובדה. האם לא תפקיד המל"ל לייצר את הדיון שיעמיד את השאלה הזאת בפני מבחן של קבלת החלטה למול ראש ממשלה, לעזור לו?

העד:

התשובה היא כמובן שכן, התשובה בפועל היא לא בגלל אותו דבר שאמרתי קודם. ראש הממשלה לא רוצה חלופות מהמל"ל, חלופות לצורך רעש. אני רוצה להוסיף משהו, שאתם יודעים את זה נקרא לזה אישית כצרכני תקשורת, מראש הממשלה הזה וגם מאחרים, ואני מכיר את זה מהדיסציפלינה שלי וממקומות אחרים. למה ראשי ממשלה לא רוצים חלופות? לא רק זה האישי, לגבי עזה או בכלל. חלופות פירושן אחריות. מרגע שאתה בחרת חלופה, אתה אחראי על מה שבחרת, ואם בחרת לא נכון אחרי זה יגידו לך אתה אשם, למה לא בחרת את החלופה השנייה?

לא אתה אשם, סליחה, "טעית", אתה אחראי כי בחרת חלופה א' במקום ב'. בעלי תפקידים בכירים, ראשי ממשלה, מנהיגים אמיתיים, ואני הולך לאולטימטיבי, צירצ"ל, הם רוצים לשמוע חלופות ואני אחליט, בגלל זה בחרו אותי. זה לא עובד ככה בישראל. בוועדת החקירה של אחרי 2006 אמר אולמרט, ואני מצטט "מה אתם רוצים ממני? אני אישרתי כל מה שצה"ל הציע לי". לפני שנתיים-שלוש במסגרת תפקידו כראש האופוזיציה יאיר לפיד העביר ביקורת פומבית בתקשורת על ראש הממשלה על זה שהוא כנראה לא התנהג מספיק במתינות באחת ההסלמות, או לא עשה מה שצריך לכבות את הלהבות באיו"ש, והוא אמר במפורש "התפקיד של הדרג המדיני הוא לאמץ את ההחלטות של הדרג הביטחוני". זהו, ככה זה נתפס בישראל. ויש לזה גם סיבה אישית, שאולי חלק ממקבלי ההחלטות לא מודעים לה, אבל ברור לחלוטין מהי - מרגע שיש חלופות, צריך לבחור. מרגע שיש בחירה, מי שבחר אחראי, ועדיף לא להיות אחראי. הנקודה השלישית זו המדיניות הבסיסית. חמאס יכול להיות מורתע או לא, והגדר יכולה להיות טובה יותר או פחות, אבל לישראל יש במשך לפחות 14-15 שנה, מאז 2009, מדיניות של הסדרה ולא של הכרעה. זאת מדיניות שלא צריך להוכיח אותה, כמו שהגברת גריסרו העירה, זה לא כתוב בשום מקום, אבל זה ברור לגמרי ממה שראינו במשך 14 שנה. זה גם ברור מהציטוטים שאמרתי על זה שאין אסטרטגיה וכו'. ההסדרה הזאת, במקום הכרעה, לא הוצג מעולם למעט מה שסיפרתי לכם, הדיון הזה עם מצע קש, לא הוצגו מעולם חלופות, בואו נחשוב אולי צריך משהו אחר. דבר רביעי זה היקף הסד"כ. דיברתי על זה כבר קודם, לא צריך להרחיב על זה.

רפי בן שטרית: סליחה רגע, כשאתה אומר הכרעה, אתה מתכוון לצאת למתקפה צבאית כוללת על החמאס כדי להכריע אותו? או להמשיך ולעשות את אותם סבבים מה שנקרא שהיו כל הזמן? והיו גם לאורך כל השנים. אנחנו קראנו לזה בשם.

העד: להמשיך בסבבים זו המדיניות הקיימת. אנחנו נשמור על המצב, וכל פעם יהיה סבב. אני מדבר על הכרעה, על מיטוט החמאס, וגם בהכרעה הזאת, נניח שראש הממשלה החליט אני עכשיו רוצה לחרוג מהמדיניות הזאת ולגמור עם הבעיה הזאת, עכשיו תביאו לי אופציות, אז יביאו לו כמה אופציות. אחת לכבוש את כל עזה, כמו שאמרת, נהרוג את כל 40 אלף החמאסניקים, נחזיר כיבוש ישראלי ונבטל את ההתנתקות. אופציה שנייה לעשות מאמץ מדיני דיפלומטי שאולי נצליח לעשות שינוי שיוציא את החמאס משם. אפשרות שלישית בואו נחלוק אותה, נעשה מצור יותר קשה, ונעשה הפרדה בין אזרחים, נניח משהו בסגנון תכנית האלופים שעכשיו מדברים. יכולים להגיד אוקיי, בואו נכבוש רק חצי מעזה. יש כל מיני אופציות. אבל קודם כל בואו נחליט האם אנחנו בוחרים בחלופה שאנחנו ולא מוכנים לנצח לעשות סבבים. מכיוון שרגילים לסבבים האלה, אבל כבר חווינו את ה-7.10, לא אמרתי את זה קודם ואני רוצה להזכיר, בחלופות יש יתרונות וחסרונות. היתרון הגדול של המדיניות הקיימת שהיא שומרת הכול על אש קטנה, לא נכנסים למלחמות, מלחמות זה איום ונורא, נפגעים, הרוגים, כסף, הכול. מה החיסרון הגדול? זה שאתה יודע שאם לא תטפל בזה אולי פעם תהיה מלחמה. אבל הדבר הגרוע בזה שתהיה מלחמה זה שהיא תהיה בעיתוי שיקבע היריב, לא בעיתוי שאתה קובע. אז אם אתה כראש ממשלה, ואני עכשיו עוד פעם נשען על ידע מתוך הדיסציפלינה שלי בקבלת החלטות, אתה כמנהיג חושב שאתה בסיטואציה שהדבר הזה יכול להימשך הרבה זמן, אבל זה לעולם לא יפתר ויום

אחד זה יתפוצץ, אתה חייב לשקול האם לא עדיף שאני אחליט מתי זה יתפוצץ ולא הוא. כי הוא תמיד יחליט בעיתוי הכי גרוע לי. החיזבאללה שנהגנו כלפיו בדיוק באותה אסטרטגיה, הסדרה ויעשה מה שהוא רוצה, הוא בחר לתקוף אותנו ב-8.10 בדיוק בעיתוי הכי גרוע, כשאנחנו עסוקים בעזה. זה ניתוח שקיסינג'ר עשה, לא כיועץ ביטחון אלא כפרופסור ליחסים בינלאומיים, ככה הוא ניתח את צימברליין וצ'רצ'יל לפני מלחה"ע השנייה. אף אחד לא ידע כמה היטלר משוגע, אבל צ'רצ'יל אבחן שזה לא ייגמר טוב, ולכן עדיף שנגמור איתו עכשיו מאשר שנחכה. זה בדיוק התפקיד של מנהיג, להבין את המצב ולשקול את החלופות. פה לא נשקלה החלופה של הכרעה ממיילא, אז גם לא נשקלה החלופה איזו הכרעה. מצוק איתן היה לנו שר בממשלה, שר חינוך בנט, שהתרוצץ והוציא סודות מהקבינט. ואז היה ויכוח בינו לבין בוגי ונתניהו מצד שני. מכיון שזה ישראל, זה לא נשמר בסוד, אלא פרץ החוצה מהקבינט, ואז קרה משהו שמעולם לא קרה במדינת ישראל - הודלף החוצה מצגת סודית ביותר של צה"ל, עמוד אחד, שאודי סג"ל מספר לכולם ב-20:02 שצה"ל מעריך שמלחמה כוללת תעלה לו 500 הרוגים, 14 מיליארד שקל, כך וכך זמן וכו'. במסורת של מצגות שאתה לא רוצה לבחור חלופה, אתה כותב את כל החסרונות הכי מפורטים. זה כביכול או לא כביכול קבע את מה שבנט מנסה לקדם. ציפי לבני מאז ועד היום טוענת שמי שהדליף את המסמך הזה היה ראש המל"ל עצמו שרצה להפסיק את הדיון שבנט יצר בציבור. אבל הדבר הזה של חלופות לא בוצע לגבי כל הדברים האלה, כולל לגבי ההכרעה האסטרטגית איזו מדיניות אנחנו רוצים בעזה. ואני מזכיר עוד פעם, זה זהה במאה אחוז למול חיזבאללה. על היקף הסד"כ דיברתי. היקף הסד"כ היה צריך להיות מוצג בפני הקבינט. יש היקף כזה, אם עכשיו רוצים לקצץ אותו צריכים

להבין שני דברים - אי לאיזה מגבלות של גמישות בהפעלת כוח זה יוביל אותך אם כן נגיע לשתי זירות בו זמנית, לא כל שכן לגבי שלוש, ובי האם בכלל מבחינת בניין הכוח אתם רוצים לקצץ סד"כ יבשתי כדי להעביר את זה למודיעין, טכנולוגיה וחיל אוויר. יכול להיות שכן, היום כנראה הרוב כבר מסכים שזה לא היה נכון לעשות. אבל צריך להציג חלופות ולהסביר את היתרונות והחסרונות של כל אחת. תפיסת הביטחון - זה לא סתם מופיע פה כסעיף ספציפי, אלא בגלל שכולם מבינים, גם ברמה האקדמית וגם ברמה של בעלי תפקידים, כלומר פוליטיקאים ומנהיגים, וגם ברמה המקצועית הכי בכירה, שמדיניות לאומית צריכה להיגזר מתפיסה מסוימת שקובעת מה חשוב למדינה, סדר עדיפויות ואיך אנחנו רוצים להפעיל את הכוח ומה מגבלות הכוח. כולם מכירים הרתעה, התרעה, הכרעה, ואחרי זה ועדת מרידור המציאה גם את ההגנה, שזה אף פעם לא אושר בשום מקום רשמית, וזהו, ושם נתקענו. גם מרידור, וכל מקצוען יגיד לכם, במדינות אחרות זה קורה כל ארבע שנים, בוחנים מחדש את תפיסת הביטחון כדי לראות איך זה מתאים לנסיבות חדשות, לא רק למניעים חדשים, אלא גם למשל למשאבים שאנחנו רוצים להעמיד לטובת העניין. ארה"ב למשל עברה מצבא שמוכן לשתי מלחמות עולם בשתי זירות שונות למצב שיכולים רק מלחמה אחת. אצלנו זה לא קרה מעולם. ומה שהיה חסר, ואני אציג את העמדה שלי אבל יכולות להיות עוד עמדות, זה למשל להבין שכל תפיסת הביטחון של הכרעה, הרתעה והתרעה לא רלוונטית, או לא צריכה להיות רלוונטית מרגע שעברנו לאויב שהוא לא צבא סדיר אלא ארגוני טרור, ובי שעברנו לזה שמי שסופג את המכה זה לא הצבא בגבול אלא העורף.

שלמה אהרונישקי: בשביל זה יש את ההגנה של מרידור.

העד:

הצבא הסדיר בולם על הגבולות, ואז מגיעים המילואים, לפני שמדינת ישראל נפגעת לא רלוונטי, אם נופלים 5,000 טילים, לא משנה מה קורה שם. לפחות הרעיון של מכת מנע ו/או מכה מקדימה היה צריך לעלות איפשהו, במל"ל או במטכ"ל, לדיון. ולחשוב איך אנחנו מתאימים את תפיסת הביטחון עם חלופות למצב הקיים. זה לא בוצע. אנחנו עבדנו על דחיינות, על הסדרה מול חמאס ומול חיזבאללה. המחיר של זה, כמו שאמרתי קודם, כמו שקיסינג'ר אמר על צירצ"ל, שבסוף האויב יפעל בשעה הכי פחות נוחה לך. סינוואר עשה את זה עם ההפתעה, חיזבאללה עשה את זה כשאנחנו תפוסים שם. אנחנו עוד לא יודעים מה יקרה עם איראן. מה שבטוח שקרה זה שתפיסת הביטחון שלנו הובילה אותנו למצב כמעט הכי גרוע שיכול להיות, מבלי שבוצעה שום מחשבה לגביה. זה לגבי קונספציות. אני מבקש ברשותכם עוד נקודה אחת שלא קשורה לקונספציה. אני חוזר בחזרה למילה שלכם, התשתית לכשלים. אלה דברים שקשה להגיד, אבל הם נאמרו, וגם פה אני מסתמך על אנשים גדולים ממני. חלק נכבד מהתשתית של הכשלים האלה זו האיכות הירודה של צה"ל, אין לי מילה יותר טובה לזה. אני לא רוצה לפגוע בחיל האוויר, אין לי שום מושג מה קורה בחיל הים, אני מאוד מקווה שהם יותר דומים לחיל האוויר. אני מדבר על צבא היבשה, וגם לא על החיילים והמפקדים, ובמלחמה הזאת גם מפקדי האוגדות שעושים עבודה מצוינת. אני מדבר על המטה הכללית ועל תרבות הארגון הקלוקלת שמחלחלת ממנו למטה כבר עשרות שנים. הראשון שאני רוצה לצטט בנושא הזה, למרות שהוא לא הראשון כרונולוגית, זה האלוף שי הפאר(?) , שהיה אלוף במטכ"ל יומיים לפני פרוץ מלחמת לבנון השנייה ב-2006, כשהגיע ראש הממשלה החדש אולמרט לביקור היכרות במטכ"ל. כמובן האלופים נכנסים לפי התור, ומשום מה שי האמר

מצא את האומץ להגיד לו, ואני מצטט "צה"ל הוא צבא בינוני עם איים של מצוינות". הוא בעברו טייס נדמה לי.

יהודית גריסרו: לא, הוא היה לוחם.

העד: הוא היה קרבי, איש קומנדו או משהו.

איל בן ראובן: לימים הוא היה גם מפקד גיס.

העד: זו לדעתי הגדרה מצוינת. זה היה נכון אז. מכיוון שלא הייתה שום התייחסות לזה,

מה שאני מניח שקרה זה שהוא אמר, כולם שתקו במבוכה, ראש הממשלה עבר הלאה ולא קרה עם זה שום דבר. יומיים אחרי זה פרצה המלחמה, ואנחנו יודעים ששם התגלה שצה"ל הוא צבא מצוין עם איים של בינוניות, רק שבמלחמה הזאת התגלו יותר איים מאשר מצוינות. אני שולח אתכם לנאום המפורסם של רבין שאמר במכללות שצריך להפסיק עם התרבות הזאת של "הכול יהיה בסדר". הוא לא דיבר בטקס של משרד הבריאות, הוא דיבר בטקס של צה"ל, הוא דיבר על "הכול יהיה בסדר" בצה"ל.

שלמה אהרונישקי: סמוך.

העד: עכשיו אני לוקח אתכם עשר שנים קדימה, לתחילת דרכו של האלוף בריק כמתריע

הלאומי. כשהוא התחיל רק בנושא הימ"חים ודיבר על תרבות הארגון ותרבות השקר, או דיווחי שקר, מה שהוא אמר אז ואני עכשיו מתנתק מכל הדברים שהוא אומר מאז תחילת המלחמה, היה נכון ומגובה. מה שהכי קשה לשמוע פה זה נושא תרבות השקר. ב-2004 עד 2009 עבדתי במכון למחקרי ביטחון לאומי, ה-INSS, בין השאר הגיע האלוף במיל' מנדי שהיה אז מבקר מערכת הביטחון לצד מבקר המדינה. הוא הביא איתו את הדוח האחרון שלו, של 2008 או 2009. אני לא זוכר אם הוא הביא את הדוח המסווג יחסית או את הדוח המלא, אבל אני

רפרפתי תוך כדי שיחה איתו, ואני רואה שבסוף של הסיכום, מה שכולם קוראים, הוא כותב שיש בצה"ל תרבות של אמירות שקר או אי-אמת. אני לא זוכר במדויק, אבל הבן אדם באותה שפה כמו שעליה הצביע בריק. מי שמכיר יודע שמנדי הוא אדם הרבה יותר רגוע ומתון בניסוחים שלו, להבדיל מבריק, בלי כרגע לתת ציונים. אם הוא כותב במסמך רשמי של גוף שבכלל לא כותב שום דבר בלי לבדוק עשרים אלף פעמים שזה משפטית נכון, כשאני קראתי את זה אני ממש נדהמתי. לא מזה שהוא כותב את התופעה, כי אני יושב בדיונים בצה"ל, אני הכרתי את זה מהתקופה שאני שמעתי את זה בצה"ל, אבל נדהמתי שזה כתוב שחור על גבי לבן. שאלתי אותו אתה בטוח שמקבלי ההחלטות, שכולם רשומים ברשימת התפוצה, ראו את זה? אז הוא חשב לרגע ואמר "ראו. כולם ראו". מקבלי ההחלטות שמקבלים את המסמך שלו זה כולל את ראש הממשלה, את כל המטכ"ל וגם אלופים. כל מקבלי ההחלטות ראו את זה. שאלתי אם מישהו אמר משהו, שאל משהו, ביקש להעמיק, דוגמאות, התווכח עם זה, אמר זה לא נכון. לא. כשבריק מדבר על זה, כשאני מדבר על זה, ולפעמים לפעמים בעדינות כשמדברים על זה כתבים או פרשנים ביטחוניים בתקשורת זה לא נאמר סתם, זה גם כתוב שחור על גבי לבן ממי שתפקידו להאיר את זה. אני לא בטוח שזו הייתה הפעם הראשונה שזה נכתב בדוח מבקר המדינה. אני כמעט בטוח שזה לא היה בפעם האחרונה.

יהודית גריסרו: אני חייבת ללכת, אני רוצה להודות לך ולהתנצל שאני עוזבת. סליחה.
שלמה אהרונישקי: אני רוצה לשאול, קודם כל כשאתה מדבר על תרבות השקר, אם יש לך דוגמאות. או שזו אמירה כזאת שאתה יודע, מרחפת בחלל. יכול להיות שהיא נכונה אגב. אני

את הצבא עזבתי ב-81'. הדבר השני, כשמתכוונים לתרבות השקר, האם זה

מהרמטכ"ל למטה או שזה גוזר בשכבה מסוימת?

קודם כל, זה מאוד מתאים השאלה להפנות אליי, בגלל שאני דוקטור, אז אני קודם

העד:

כל אקדמית צריך להסכים להגדרות. אני טוען, ולא רק אני, הבאתי גדולים ממני

שטוענים את זה, צריך להגיד מה זה תרבות שקר. זה לא אומר שכולם משקרים

כל הזמן. ההגדרה שלי, שאני כרגע לא כותב אותה, שיש יותר מדי אנשים שביותר

מדי מקרים לא אומרים את האמת, את כל האמת ושום דבר מחוץ לאמת. לפעמים

זה בא לידי ביטוי גם בדברים כתובים. דהיינו, שמישהו חותם, שזה משהו

שמרתיע מישהו. הדוגמה הראשונה שאני אתן לך, שאליה התכוון בריק כנראה

בהתחלה בעיקר, זה דיווחים על מצב ימ"חים. היו דיווחים שקריים. מרבית

השקרים קשה להוכיח ברמה של בית משפט פלילי. אם אני חותם שיש לי עשרים

גריקנים, ועושים ביקורת למחרת ומגלים שניים, אני אומר שלא שיקרתי. שיקרתי

זה אם ידעתי שיש שניים וכתבתי שיש עשרים. שקר זה משהו שדורש הוכחה

שהאמת לא נאמרה למרות ידיעה אחרת. אנשים מדווחים על דברים שלא קיימים.

אני אתן עוד דוגמאות - דיווחים על אימונים. בשביל להגיד שמישהו רשאי לקבל

כומתה, הוא צריך לעבור איקס מסלולי יום ואיקס מסלולי לילה, ולזרוק לפחות

רימון אחד חי. לפעמים ההוא הלך לשירותים, זה יצא לגימ"ל, וזה היה בטירונות,

ולא עשו שלושה אימוני לילה בגלל שהקפיצו אותם לעזה או שהיה גשם, ובסוף

צריך לחתום, אז הרס"ר או סמ"פ ממלא כל מיני דברים וחותם, כי הוא יודע שאף

אחד לא יבדוק. זה בקטנה, זה לא משפיע על כל מדינת ישראל, אבל זה יוצא

תרבות מסוימת. הדוגמאות שאני נתתי הן דוגמאות יחסית קטנה. אני אתן עוד

דוגמה קטנה, ופה אני מגיע לתרבות שקר, זה לא רק מי משקר, אלא יותר חשוב

איך מתייחס לזה הדרג הבכיר כשהוא מגלה שמישהו שיקר. אני לא אכנס לכל הפרטים. כשהייתי רמ"ט אוגדה, היה מפקד אוגדה ששיקר לדובר צה"ל. הוא אמר לו משהו לא נכון כשהוא ידע שזה לא נכון. כשאני ניסיתי לתקן, הוא סירב לשתף פעולה, אז הלכתי לאלוף הפיקוד, והוא מרח את זה. ואז הלכתי לרמטכ"ל, וגם הרמטכ"ל מרח את זה. בשני המקרים הם לא אמרו לי שזה לא נכון, שהטענה שלי לא נכונה. הם לא אמרו שלא היה שקר או משהו כזה. הם פשוט אמרו אתה תעבור למקום אחר, והוא יישאר שם. צה"ל של ימינו, אני לא יודע כמה אתה מכיר את הסיפור המפורסם של שנות החמישים עם שק הקמח של הבדואי בסיני, שכן גוריון התעקש להדיח אותו בגלל הדבר הקטן הזה. היום יש כאלה שטוענים, לא רק היום אלא בשנים האחרונות, שזה שהדיחו שני תתי אלופים בצה"ל בחמש השנים האחרונות בגלל שתפסו אותם על שקר קטן בחקירה או בטופס זה לא בסדר, בגלל שהם רציניים והיו אמורים להוביל את האוגדות שלהם להישגים. זה חלק מאיך שהפיקוד הבכיר מתייחס לתרבות של שקר, בין השאר על ידי זה שהוא לא שואל את מנדי למה אתה מתכוון. זה חלק מתרבות השקר. ואנשים כשהם משקרים ולפעמים יודעים שהמפקדים שלהם יודעים שהם משקרים ולא קורה כלום, אז זו תרבות של שקר. זה רק נדבר אחד מתוך הצבא הקלוקל שיש לנו. הבינויות עם האיים של המצוינות, של הסמוך ושל היהיה בסדר. מאיפה זה נובע? ואני בזאת אסיים. אנחנו יודעים שהיה משהו מאוד לא בסדר עם התצפיתניות. אני לא מדבר עכשיו על זה שלא הקשיבו, אלא איך שכל היחידה הזאת התנהלה. למיטב זיכרוני היו שלושה בלוני תצפית, וכל אחד מהם נפגע, ואמרו אוקיי, נסתדר. אנחנו יודעים שכל מיני דברים על קו המגע התנהלו בניגוד לתרגולות ונהלים. אנחנו יודעים שהיו כל מיני תקלות כביכול או לא כביכול יותר

קטנות ויותר גדולות בכל מיני מקומות כאלה. צה"ל כביכול מומחה, אני אומר כביכול כי גם את זה מבקר המדינה הוציא דוח והוכיח שזה לא נכון, כביכול מומחה לתחקר ולהפיק לקחים מכל דבר כזה. יש דוח של מבקר המדינה שגם אותו תמצאו ברשת שאומר שצה"ל לא יודע לתחקר ולהפיק לקחים. אבל נניח שצה"ל יודע לתחקר, והוא עוד יציג לנו בעוד שנתיים תחקירים לגבי כל התקלות שהזכרתי עכשיו ועוד כאלה, הוא יודע לתחקר כל דבר כזה. מה הוא לא עושה? הוא אף פעם לא חושב אם יש מכנה משותף תשתיתי שאומר שיש לנו מחלה של בינוניות בצבא, ושרק בגלל צבא בינוני כזה יכולים לקרות רצף של תקלות שמובילות בצד המייד ל-7.10, במנותק מבעיית ההרתעה, ההסדרה, מהביטחון הלאומי והסד"כ של צה"ל. זו התשתית הפגומה הבינונית של צה"ל שאותה אני חושב שצריך אליה להיכנס לעומק. זה הבסיס, המסד לפעילות הצבאית, ומצד השני כל עניין הקונספציות האלה. המכנה המשותף, התשתית של הקונספציות האלה, זה לא שקונספציות הן מילה גסה, אלא הבעיה שיש קיבעון קונספטואלי לכל קונספציה בנפרד, כי לא מוכנים ולא פתוחים לשמוע חלופות. עד כאן.

רפי בן שטרית: מרתק מאוד.

שלמה אהרונישקי: משהו אופטימי ככה לקראת הסוף? או שזה לא החלק שלך?

העד: דווקא יש לי משהו. אני בבלוג שלי כותב כל מיני ניתוחים, ואומרים לי די, תוריד

אותי מהתפוצה, אתה רק מדכא. אז יש לי משהו, וזה גם מתאים לראש השנה.

קשה לי לאחל לאנשים השנה שנה טובה, ואתם תצחקו, אבל אני מאוד מאמין

בזה, אתם מכירים את הציטוט הזה. בן גוריון אמר שמי שחי בארץ ישראל ולא

מאמין בניסים הוא לא מציאותי. וכיום, לפי דעתי, במצב הזה מה שיציל אותנו זה

רק נס. אני נכנס לשנה הקרובה בתקווה שיקרה נס, בגלל מה שבן גוריון אמר. אני

חובש כיפה. אני מזכיר שחז"ל סומכים על הנס. במקרה הזה אני מעדיף את בן

גוריון על חז"ל.

איל בן ראובן: רוני, תודה.

שלמה אהרונישקי: היה מאוד מאוד מעניין.

איל בן ראובן: דברים כדורבנות, מה שרוני אומר.

שלמה אהרונישקי: באמת ניתוח חכם.

רפי בן שטרית: מאוד.

העד: חן חן.

העד יוצא מן האולם.

- הישיבה ננעלה -